DISQVISITIO INAVGVRALIS
DE
GENVINA ORIGINE POTENTATVS PRINCIPVM IN IMPERIO S. R. GERMANICO,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. GVILIELMO HENRICO,
DVCE SAXONIÆ, JVLIACI, CLIVIÆ AC MONTIVM,
ANGARIÆ WESTPHALIÆQVE, ET RELIQVA,
EX SVFFRAGIO ET DECRETO INCLYTI ICTORVM ORDINIS,
IN ALMA SALANA,

PRAESIDE
VIRO MAGNIFICO, ILLVSTRI AC EXCELLENTISSIMO,
DN. CHRISTIAN. WILDVOGELIO,
ICTO FAMIGERATISSIMO,
SERENISSIMO DVCI SAXO ISENACENSI A CONSILIIS STATVS INTIMIS, IVDICII ADSESSORE GRAVISSIMO, COLLEGII IVRIDICI SENIORE ET ANTECESSORE, NEC NON ORDIN. IVR. CONSVLTORE, h. t. PRORECTORE AC DECANO,
Dn. Patrono Promotore ac Hospite suo omni genere obseruantiae nullo non tempore suspiciendo,
PRO LICENTIA,
SVMMAE IN VTROQVE IVRE DIGNITATIS PRIVILEGIA INSIGNIA AC IVRA LEGITIME RITEQVE INDIPISCENDI,
IN AVDITORIO ICTORVM SOLEMNI,
LITTERARVM FAVTORVM SCRVTINIIS EXPOSITVRVS,
IN PVBLICA ARENA RESPONDEBIT TVEBITVRQVE,
AVCTOR

ERNESTVS IOACHIMVS WESTPHAL,
SVERINENSIS MECKLENBVRGICVS.

Ad diem 26. mensis Iulii, horis ante & pomeridianis, cIↃ Iↄcc xxi.

IENAE, LITTERIS MVLLERIANIS.

PROOEMIVM DISQVISITIONIS.

NVlla cum publici tum priuati, cum patrii tum ciuilis Iuris doctrina ita a Ictis polita, ita a Doctoribus in lucem eſt conſtituta, ut nihil addi, nihil demi, nihilque proponi amplius queat emendatius. Expunxerunt iam Cl. Viri HEVMANNVS, REINMANNVS, aliique ex elementis litterariis credendorum immotis rationibus, brocardicon ac pſeudoprouerbium, obſcuro loco, ſi natales reſpexeris, excluſum: *Nihil dici quod non dictum ſit prius.* Scatent in uulgus noti libelli Iurium, ſuis defectibus, deſunt auctoribus neceſſaria ſaepius in cauſis uentilandis documenta, multa occurrunt nunc audacius dicta, nunc minus diſtincte ac parum exacte expenſa, deſtitutaque daedalo, quo cohaerere debebant, ordine, non ſecus ac ratione doctrinae conuenienti. Liberum inde cuique, amplis paſſibus ad ueritatis cognitionem contendere, ac ſi ueſtigiis veterum fruſtra ſeſe inſtitiſſe animaduerterit, in Sacraria ueritatum ſua induſtria ac opera penetrare ſollicitius. Exul enim hodieque a noſtris foris is, qui rerum ad Eruditionem facientium, *μο-*

νοπώλειαν gloriari possit, valeatque, nisi nimia de suis facultatibus spe percitus, in uulgus ebuccinare, omnes in Iurium campis se coemisse merces, nihil ut residuum sit caeteris restetque inuehendum aliis. Quorum omnium memores in praesentiarum Iussu suasuq; imprimis Illustris Dn. a LVDEVVIG, Patroni, Doctoris ac Hospitis mei summo animi cultu ac obsequio prosequendi, deuenerandi, aggressi sumus paulo penitius inquirere in arduum ac sat momentosum Iuris publici de Potentatus origine, argumentum, illudque non ex spuriis fontibus, sed genuinis Historices, Iuriumque limpidis fundamentis, excutere ex instituto. Quo enim communiores in ore Ictorum de regalibus Territoriique Iuribus sunt sermones, eo certe falsiores sunt ac pestilentiores. Quod iam una manu dederunt Principibus, altera iterum recipiunt offeruntque Imperatori. Faciunt nunc Caesarem monarcham eique tribuunt potestatem Francorum ac Carolidarum; nunc Principes rebellionis, Criminumque reos poenis grauissimis expiandorum accusant, Iura eorum propria uenditant pro beneficiatis, imo si plurium, FRANC. BVRCARDI, LAVR. FORERI, CASP. SCIOPPII, ac Iesuitis ipsis Coloniensibus rigidiorum suffragia sequamur, usurpatorum uices sustinuerunt, quorum Iura praetensa ac illegitime possessa per publicas LL. ac gratiosas constitutiones demum nacta sunt robur ac legitimationem. Putidi hi, cum caeteris innumeris, errores, ex neglecta industria inquirendi curatius in natales ac Cu-

na-

nabula Potentatus, iuriumque Superioritatis genuina. Eis enim perſpectis, intellectu facillimum eſt, num factum militet pro Imperii Principibus, num aequum ac Ius? Quod ut pro dignitate momenti rite proſequeremur, in id cumprimis noſtro inſtituto mentem defiximus, ut *αταξίας* pertaeſi, praepoſterum ordinem, quo plerique *υςερoπρoτέρως καὶ ὁμηρικῶς* (*) Iura Illuſtrium ſubuertunt, praeſcinduntque potius quam exponunt, prorſus a noſtris limitibus proſcriberemus, ac ne per antidatam (**) gallis conſuetam, Hiſtoricisque decantatum *γρονίσμον*, per ſaturam quaſi collectio ſuboriretur (***) praemiſſis indole ac complexu Iurium Potentatus, diſtincte diuerſus Temporum ſtatus, diuerſasque Iurium Electorum Principumque periodos, euolueremus meditaremurque. Hinc quoad Archiprincipes Epochas aeui Anticarolingici, ipſius Carolini ac Poſtcarolingici colluſtrauimus, ea quidem methodo, qua gentium libertatem, principio dein earum ſubiectionem expenderemus, & tum demum, extincta ſobole Carolinorum, renata Principum Libertatis Iura, ex inſigni euidentique ſtatus mutatione ac metamorphoſi Conradina, quae ſcopo noſtro praecipue inſeruit, prolixiori ſtudio uindicaturi, erueremus exacte. Enimuero in Principum Imperii Superioritatis ortum inquirentes, ulterius

 pro-

(*) CASAVBONVS ad at., L. 1. Ep. 16. GRAEVIVS macrob. L. V. Sat. C. II.
(**) HILL. in Donell, L. 23. c. 6. lit m. MEIER. Coll. I. A. de falſ. Th. 2. n. 21.
(***) GODOFR ad L. un. C. de Lat. lib. toll, SCIP. GENTILIS L. 2. Parerg. c. 28.

progreſſi ſumus, habuimusque rationem fatalis periodi Henrici Leonis ac Conradini. Eorum enim aeuis extincti plerumque ſunt Ducatus, in partes abſciſſi, diuulſi adeoque in nouos transfuſi transformatique, exceptis DVCIBVS MEGAPOLITANIS ac POMERANIAE. Hi enim cum *Syſtemati Imperii Teutonici* nulla germanorum ui addacti, nulla neceſſitate compulſi, ſed quod adauget DVCVM eminentiam ac praerogatiuas, *liberrima uoluntate*, ſero demum acceſſerint, auitis iam Regum Ducumque temporibus, Regnantium ac Dominantium omnimoda poteſtate ſunt potiti, gauiſique originariis in gentes Iuribus, proprioque dominio ac potentatu, Legum, ut Liuii uerba (*) mea faciam, optimarum inſtar, inſtructiſſimi. Quae omnia ex coaequalibus Scriptoribus, ac Hiſtoricis probatiſſimis, in ipſa diſquiſitione latius probatum iuimus commonſtratumque, additis ubique, ſi tulit exegitque occaſio ac grauitas cauſae, Iurium doctrinarumque elementis purioribus. Caeterum cum recordemur, quod hominum induſtria imperfectionis uinculum nullo tempore hucusq; tranſilierit, nec aliquando limites deſtinatos ſit egreſſura, facile largientur prudentiores, eos quos exagitat zelus, ac inuidiae lancinant ſtimuli in omnia uultuoſe nimis adſeuerandi, pro abſentibus omnino reputandos eſſe, niſi ſint animi praeſentis. Scr. Halae Hermundurorum CIƆ CICCXXI. Pridie Kal. menſis Iunii.

DISQVI-

* L. 37, c. 54.

DISQVISITIONIS INAVGVRALIS

DE

ORIGINE POTENTATVS.

§. I.

Ingressus de peruersis doctrinis in I. P. germanici Imperii,

QVantus stupor ac abusus inuaserit perturbaueritque aliquando, hodieque infestet sacraria Iurium Illustrium, tot etiam nunc decantata supersunt uestigia, tot saturnini commatis loquuntur documenta, ut haud citra rationes prudentiores iis attonitos, subierit mirari, qui factum sit, quod tot crassissimi dogmatum errores in uentilandis causis Principum Ictorum tantum non omnium oculos tenebris obduxerint, ac ambitu suo & complexu per uniuersum Iuris publici campum ferme sese diffuderint extenderintque. Hos nunc exagitat (a) affectus Iuris Romani ac Longobardici, eos nunc trahit uoluptas decretorum Pontificum, alios iterum afficiunt principia diuersarum disciplinarum, caeterosque, qui sapere sibi videntur, retrahunt abducuntque a regia (b) mores exoticarum gentium.

a) e Iure Romano

(a) Dicendum hic est quid in notoriis sentiamus, sigillatim. Frustra agunt omnes ii qui historiarum Iuriumque Imperii positionibus LL. Romanas Italiaeque instituta, oris ipsius consultissima, decisionum instar admiscent, potestatemq; transalpinam a Latinis SALICETO, BALDO, ac ALVARETTO bene, peius a Germanis Imperatori commendatam, lance Imperio moderno accommodata librare, Imperiique germanici essentiam libris de Imperii regimine, de Lege regia germanorum, de statu rei ac Reip. romanae, exhaurire periclitantur, v. *Inform. Donawerth. p. 123.* CONRINGIVS *Epist. p. 27. 287 de germ. R. Imp. c. 9. §. 5. p. 105.* KESTNERVS *de defectib. Iur. commun. in Rep. probl. 5.* MONZAMBANO *C. 1. §. 15.* Merentur hanc uirgulam omnes qui moralistarum ueterum agmen sequuntur, patiunturque eorum dapibus se

se ita inescari, ut inconsulto colore dissentientium assertum, praeeunte PAVRMEISTERO, *Libro*, quem pro genio seculi, comprobantibus LAMPADIO, BESOLDO, STEPHANO, *de Iurisdictione* inscripsit *L. 2. c. 6. p. 716.* haud erubescant reputare *ἀπολίτευτον*. Inseruiunt huic scenae ex nostratibus HOTTOMANNVS, OTTO, MVNCHMAIERVS, ENGELBRECHTIVS, Illustris autor annotationum in SCHWEDERVM, & qui Imo loco nominandi fuissent, *auctores sacri ordinis des memoires de Trevoux*, quibus nouissime adnotarunt perspexeruntque lyncei, nucleum doctrinarum publicarum delitescere in putaminibus LL. Romanarum, ac Ciceronis corticibus scriniisque. Verum explodimus merito huiusmodi furfuris opiniones, omnesque eos in media luce caecutire, animaduertimus, qui indulgentiores extraneis institutis magis quam patriis, duodecimum Codicis Iustinianei librum pro Iuris Publici germanici principio venditant, qui in Germanorum Imperio ad Romam ueterem ac monarchiae, uti quidem allucinantur, immutatas constitutiones se recipiunt, Legum condendarum potestatem Imperii Statibus, etiam post promulgatam P. W. *per L. f. C. de LL. L. 2. C. de V. I. E.* perperam abiudicant, *uicarios Illyrici per Imperii germanici uicarios* repraesentant, Status Comitiales eorumque Iura cum populo romano, ac democratiae LL. perfricte comparant, qui *L. aquiliam* contra Reges ac Duces, *Iuliamque ac Corneliam* contra Inuasores gallos urgent, Caesarem totius mundi Dominum ui *L. 9. ff. ad L. R. de I.* Principes uero Consules, mandatarios, praefectos praetorio, primariosque stilo ALTHVSII, AVENTINI, BOVSCHERII, BRVTI seu LANGVETI, administros Curiarum salutant, Monarchomachis cum BARTOLO *ad L. 24. ff. de capt.* uiam pandunt, priuatiuam omnium in Caesares Iurium translationem cum τὸ uideatur *L. 1. ff. d. const. Pr. §. 6. I. de IN. G. C.* defendunt, Principum obligationes ex facto decessoris sordida philosophia *ex L. 23. C. de Decur.* & decem aliis dimetiuntur, Ius de non appellando, aliaque Iura Electorum ac Principum ea saltem ratione, quod eadem aliquando licuerint praetoribus, *per L. 1. §. 10. ff. de postul.* saluant, Ius Nobilitandi Caesareum per solam *L. 1. ff. ad Iul. de amb.* uanissime corroborant, Imperatores hodieque uirtute *L. 31. ff. de LL. L. 3. ff. de Leg. 13.* Legibus solutos esse certo confidunt, cunctam Imperii maiestatem cum SCHNEIDEWINO *ex L. 3. C. de sacril. L. 7. §. 3. ff. ad L. Iul. mai.* in solum Au-

gustum

gustum conferunt, Illustrium Constitutionibus effectum edictorum praetorum ac Iuris municipalis saltem attribuunt, Characterem germanici Caesaris ex sanguine aui illius cum GOEDENIO deducunt, in Iuribus Procerum Imperii vindicandis ac acquirendis processu priuatis consueto solemnique insurgunt, pacta Annae Brittanniae Reginae cum Maximil. I. Scti Velleiani beneficio, *germanico Iure & ipsis priuatis denegando*, infringere satagunt moliunturque, qui denique in successionis auriacae galliaeque argumento decem gradibus remotiorem agnatum in regno Successiuo a successione excludunt ac inconsiderato prorsus calore fontibus potissimum §*hi ult. I. de succeß. cogn.* arua germaniae rigant, polluuntque. V. TABOR *de met. & Epidem etic. P. 1. c. ult. n. 4. P. 2. c. ult. n. 6.* ANDLER *Iurispr. L. 1. T. 5. n. 7. p. 141.* HERMES *c. 3. qu. 4. p. 25.* COMINAEVS *L. 1. de Bell. Neap. p. 284.* CORSETVS *de potestat. regia qu. 23. p. 95.* THVANVS *Hist. L. 81. p. 169.* Utinam recordati fuissent huiusmodi furfuris amatores, ipsa Ciuilia instituta per consuetudines LLbus derogasse, nonsolumque Romanorum Ius Publicum, Iuris populici instar a LLbus ac doctrinis pependisse uniuersim; uerum etiam exemplis, usuque magis obseruato V. CABOTIVS *L. 1. var. disp. Iur. 1.* PLINIVS *L. 1. Ep. 32.* GRVTERVS *Inscript. p. 150. n. 6.* HERTIVS *Paed. Iur. Publ. uniu. S. 2. §. 3. 9.* MAVRITIVS *de Pr. Iur. P. c. 2. n. 40.* His tamen assertis Romanorum Iura laude ac praestantia, quam MELANCHTON diuinam appellauit, non defraudamus, quin potius, si abstraxerimus a moralium principiis, eorum operas debitis elogiis prosequimur, qui rationes Institutorum receptorum ex antiquitatibus Romanis ac philosophiae Stoicae elementis ad Romanorum Rempublicam generatim, in quibusdam, saluis germanorum institutis ad nostram in rebus priuatorum applicauerint, abstinuerintque a temperantia eorum, qui Romanae Reip. historia destituti, vel LL. iniustitiae accusant vel doctrinas eorum *de numero testium septenario, faeminarum a successionibus exclusione, actibus volunt. ac prorog. Ictionis*, occulta qualitate irrationabilitatis, barbare fatis contemnunt despiciuntque alto supercilio V. ZONORAS *ad Constit. apost. L. 7. c. 24.* Fumum item uendunt qui in disquirendis *germanici* Iuris Controuersiis Iure Feudali *Longobardorum, textuque 2. F. 56.* etiam nunc utuntur promptuariis, hodieque sibi Caesares Orientales, Duces Valuasores ac officiales, somnio

2) e Iure Long. ac Clientelari.

somnio STAMERI ac BOCERI imaginantur πρωτεστῶς vid. ITTERVS *de Feud. Imper. c. 3. §. 2. p. 82.* RVMELINVS *ad AB. P. 2. p. 684.* CRVSIVS *de Praeeminent. L. 3. C. 1. p. 26. 349.* Nec minus hariolantur ei, quibus HERMES ac FISCHERVS sunt a consiliis quotidianis, cum hi in consarcinandis variis, canonum variorum, flosculis mire desudescant, adhortenturque serio magnates Germaniae, ut sputum lingant ipsius vicarii, eorumque, qui sunt e grege discipulorum. Succedunt socii, a nostris oris scriptis BOECLERI, HVBERI, HERTII, ac nouissimo Studio *Illustr. Dn.* BÖHMERI ex instituto nunc pulsi, qui uestigia legentes BESOLDI, LIBENTHALII, STEPHANIQVE, diuersos Politices, I. P. uniuersalis, ac peculiaris cancellos amouent, sacram anchoram politices aristotelicae cum ARNISAEO ac ARVMAEO confugiunt, Principum actus obligatorios, aurae diuinioris, puta, Scholasticae particulis identicis ac formalibus absoné collustrant, itemque nunc FRITSCHII aliorumque religionis nimietate capti e sacris solis, nunc duce BECMANNO ac SCHVTZIO solis profanis LLbus, Illustrium causas componunt, dimetiunturque.

3.) E Iure Canon.

4.) e commixtione diuersorum limitum doctrinarum.

(*b*) Fallunt nimirum ac falluntur qui hic exemplis diuersarum Rerumpublicarum, licet suffragiis ZIEGLERI, KNICHII, KLOCKII, MYLERI, MEIXNERI, ac LYMNEI militant, in causis domesticis ad peregrinas Leges Graecorum, ad Taurinas, ad Partitatum, Suecorum Madellagnam, Ius Christophorianum, Danorum Nomocanonem saepissime appellant, insimulantque insimul audacter, Germaniae ICtos sacrilegii, quasi in Iura publica impeterent, sugillarentque Caesarum statuumque maiestatem effraeni dicendi licentia *Dillingensium*: Turbant hi ac miscent limites seperandorum regnorum ac dum ad statum *Philippi* II[di], PEREZII, ac VVEIDII facta, hodieque respiciunt, ipsi propterea se reos profitentur ignorantiae, quid differentiae intercedat inter eos qui consilia artibus PACKII manifestant, propalantque arcana illustrium domestica BVCHANANI intemperantia, & qui Principum Iura e solidis fundamentis exacte eruunt, tuentur, interpretanturque. Habet quodlibet territorium prouti liberior est status, regulas suas, suamque normam in radicibus Legum domesticarum, axiomatum instar immotorum. Nostra Germania sua Imperii vivit obseruantia, suisque Legi-

ac 5.) Iurium Legumque, regionum exoticarum.

Institutis Germaniae non conformium;

Legibus, quibus Territorialia Iura corroborata a quouis leguntur conspiciunturque vid. ANTONI *Apolog. de potest. Imp. & hod. Imp. Stat. Concl. 12.* Incorruptam per 7. Seculorum lapsus seruauit hodieque seruat Imperii formulam, certa sua nouit Iura, liberrimoque utitur perduratque, uoce ipsius Maximiliani, statu regio, eoque, confitente AEN. SYLVIO *Disc. Germ. c. 30.* aliis illustriori. vid. *Illustris Dn. a* LVDEWIG *Reliqu. MSS. T. 1. praef.* HORTLEDER *de Caus. B. G. L. 4. C. 5. pag. 65.* BVCHANAN. *de Iure regn. ap. Scot. p. 53.* KECKERMAN. *Syst. Pol. L. 1. c. 4.* Verum in omnia alia eunt cetera Europae regna, caeteraeque prouinciae ac regiones, quae ex contrariis causis aegre *Notitiam Statuum, publicam scientiam* nullatenus admittunt, eiurantque diuersimode liberiores doctrinas. *Gallia* praeter Deum ac ensem nullos hodie nisi simulatos agnoscit regni pares, imperio quidem ac iure Comitiali olim in regionibus, quas vocant *les pais des Etats*, instructissimos. GOLDAST. de *Senior. L. 2. c. 19.* Multa hic arcana, paucis cognita, liberiori stilo detexit I. *de* SERRES *dans l Inuentaire de l' histoire de France p. 484.* &, qui Imum occupat locum, PETRVS SAXIVS *Arelatensi Pontificio*, opere inter cimelia litteraria *Ill. Dn. de* LVDEWIG conspicuo, ac KNESEBECKIO innuente, *prodr. I. P. Vniv. c. 2.* rarissimis ipsis contrahabendo. At norunt fata sua SESELLIVS ac HOTTOMANNVS, licet innocentibus Librorum titulis incedentes, omnesque ii qui Rege, subditis ac beneficiariis totam Franciam absolvi nolunt, nec cum BODINO *L. 1. de rep. c. 8. p. 151.* Regibus malunt blandiri. vid. FR. BELCARIVS *Comm. R. Gall. L. 1. §. 14. p. 9.* LIMNAEVS *Not. F. R. L. 2. c. 25. p. 977.* P. DANIEL *Differt. prel. jointe a son histoire de France §. 3.* *Hispania* aeque ignorat Iura electitia, temporaque Friderici Catholici, qui testibus GOMEZIIS ac CASTILLO, ad *Taurinas LL.* conficiendas, generalia regni comitia coegit conuocauitque. Protegit nunc Scriptores, qui CAMPANELLAE opera Monarchiam stabiliunt, execratur occiditque eos, qui haereditariam potestatem, affectatam asserunt, regni auctoritatem, loquentibus P. MATTHIEV *Hist. Henr. 4. L. 1. nar. 4.* ac LIPSIO de *magn. Rom. L. 1. c. 3.* in ortum ac occasum extendere recusant, inquiruntque pragmatico more in Statum ac Iura, studio BOCCALINI ac MARIANAE vid. *L' estat de la Mon. d' Esp. p. 63.* I. *de* LAET

Probatur inductione Legum morumque Galliae.

Hispaniae.

de Reg. Hisp. opib. ac regn. c. 3. 4. LVPVS f. RUVIOS *de obtent. regn. Navar. n. 9. 10.* MOLINA *de I. ac I. T. 3. P. 1. Tr. 2. disp. 576. n. 5.* *Portugallia.* *Portugallia* mutauit formam, deposuitque nunc regni faciem, vano propterea labore ac penicillo MARTHEI ac HIER. OSORII Praesulis Algarbiorum, adumbratam. Docent id laxius LVNDORP. *Act. P. T. 4. a. 1668.* ac pretiosissimus scriptor, VITTORIO SIRI *nel suo mercurio ouero historia de correnti tempi T. 1. L. 1. a. 1640.* *Angliæ.* *Anglia* testimoniis CHAMBERLAINI, WOODII AC MIEGII, *incertis* se torquet Iuribus, iisque aetate Wilhelmi Conquestoris, ac ex Iure belli Victoris, certe non adductis sed liberrimis, aeuo Henrici 7.[mi] restrictis, iterum mox relaxatis, immutatisque demum tempore Carolino. vid. POLYD. VERGILIVS *L. 1. Hist. Angl. uita Henr. XI.* Testantur hanc ueritatem, quae SALMASIVM in Romanorum antiquitatibus desudescentem omnino fugit, IOHNSTONIVS, HOBBESIVS, FR. BACO, monachus ALBANI, MATTH. PARIS, IENKINSIVS, COOKIVS, BATEVS, ANONYMVS *ap.* CAMDENVM, & qui ex secretioribus archiuorum scriniis satis reconditis, sitim Litteratorum restrinxit, THOM. RYMERVS *actorum Anglicorum*, quæ ex regia Donatione Gazam litterariam *Exc. ac Cl. Dn.* I. B. MENCKII, solum exornant, *T. 10. ad a. 1438. 39.* Nec consultius est, in *Dania* LL. regni Comitiales repetere, ac cum DALNERO, RESENIOQUE *Dania.* Iurium Danicorum Norwegicorumque hermeneuticam ac analysin moliri vid. Cel. MOLLERVS *Isag. ad Hist. Chers. Cimb. P. 1. c. 15.* Recorderis uelim fatorum Legati Anglorum MOLISWORTHI, qui dum tetigerat subtiliora, uendideratque regnum statumque *dans les memoires de la Cour de Dannemarc*, pro despoticis, mox nactus est aduersarios, iudicio licet ipsi inferiores. Et gratis, perfunctorieque hodie CRANZIVM, SAX. GRAMMATICVM, MEVRSIVM, PONTANVM, WORMIIQVE *monumenta* ac Tomos HVITFELDI consulueris ni cuncta facta, subodorante BVNONE, in modernum immensæ potestatis statum ab A. 1660. dependentem, quadrent conspirentque ex asse. Nihilominus tamen ipsi sagaciores Dani cum ROSEFONTANO ingenue sunt confessi, saturnino prorsus ac *solutissimo* instituto in hanc arenam *politicam* WANDALINVM, Theologum, condescendisse, scuto quidem ac hasta fidei pastoralis indutum. Is tantæ certe prolapsus est audaciae, ut haud erubuerit, Ius regium *ἀνεπεύθυνον* e

Imi

Imi libri Samuelis, Doctoris Iurium Danicorum singularis, capite 8^{uo} adstruere ac uindicare, Zelo quasi heroico adactus. Habebremus hoc modo nouam praerogatiuam Theologorum, optimosque nunc demum Publicistas, Hebraeorum Doctores, BVXTORFIVM, CVNAEVM, SCHICKARDVM, SELDENVM ac MENOCHIVM. Inprimis cum quoque inter Germanos sint, qui inuentis Danici Theologi assurgunt, leguntque uestigia etiam ANDLERI, qui ex capitibus ipsius Exodi, numerum septenarium Electorum computauit, existimauitque, e sacris litteris optime uariarum Coronarum I. R. G. genera, distingui ac explicari. Parum abest ab horum liminibus AMANDVS VERVS, qui *in Imperio Politico*, CHRISTIANO I. DVCI MEGAP. *consecrato*, normam moderni Imperii e historia S. Regum *Iudicumque* declarare sategit, neglexitque penitus ipsos Germanorum mores, quos hac ratione potius ac commodius adhuc e foro ac Libro *Iudicum profano*, i. e. Hispanorum LL. Codice, *Fuero Iuzao*, eliciendos esse crediderís, immo deduxeris. vid. PITHOEVS *Cod. LL. Wisigothorum L. 12.* GV. GVALDO *Hist. Leop. Caes. T. 1. p. 625. Diar. Eur. Cont. 4. a. 1660. p. 367.* GASTELIVS *de statu publ. Europ. C. 6. p. 259.* *Suecia*, statu suo non immota, saepius, scribente OXENSTIRNA, abiit a ueteri regni canone ac formula. Nunc habuit epocham, ex annii 1544. solemnibus Comitiis, Iuris haereditarii, vid. IAERENSONII *Historia Gust. I. c. 2.* OL. MAGNI *Hist. Gent. Sept. a. 1567.* CHYTREI *Sax. L. 9. p. 223.* nunc paululum recessit, nunc subiit nouas mutationes, recepitque a. 1680. auctoritatem absolutam regiam, nostris temporibus iterum inuersam vid. HARTNAC. *ad Micrael. L. 3. S. 5. p. 321.* SNIDEMANNVS *Corp. Instit. c. 3. 4.* IMHOFF *Not. Proc. I. L. 4. c. 1. §. 22. p. 129. Ill. autor des Eur. Herolds T. 2. c. 6. p. 284.* Inde causa dolorum, qui animos WEXIONIORVM Nobilium de GYLLENSTALPE, ius electitium ex antiquis aeuis reuocantium, percusserunt, penetraruntque uiscera ipsius IOH. MESSENII, auctoris scandiae illustratae, obseruationibus a Historiographo PERINGSKIOLD adauctae. Ut igitur horum uestigia merito terruerint HEDRAEVM de Iure Regio Suecorum, ac LOCCENIVM *Histor. Suecan. L. 6. p. 197. L. 8. p. 457.* ad SCHEFFERVS *Suec. litter. p. 85.* PRAETORII *orb. gothic. f. 1688. c.* *Polonia* Heneticae libertatis hodieque tenacissima, fugit, repellitque potestatem, quae aliquando

Sueciae.

Poloniae

ORICHOVIO teste emicuit, in Dominantibus. Caueat is uindictae, cui calamum aduersus RITZISTANNOVICI statum regni Polonici, KOLVDIKI, HERBARTI, CHWALKOWSKI, ac HAVTEVILLI ueritates ac promptuaria Constitutionum polonicarum, stringere allubuerit placueritque, innuentibus HARTKNOCHIO *Reip. Pol. L. 2. c 3.* ac nouissimo Auctore NIC. ZALAZOWSKI *Iuris Regn. Pol. praesamine.*

Hungariae. *Hungaria* gratiam Caesaream exosculans, obliuiscatur necesse, status, quo olim gauisa est, laxioris. Frustraneam namque spoponderunt praestiteruntque operam, STEPH. VERBEVZIVS *Tripartito Consuetudinarii Iuris opere*, atque in *additamentis* IO. SAMBVCVS. Idem

Bohemiae. dixerimus de regno *Bohemiae*, quod ultra Seculum nouam plane induit figuram, adeo ut antiquitatis uindices SCRANSKIVM ac BORETVM, cum BALBINVS tum GOLDASTVS eleganti opere *de regno Boh.* propriis telis merito coniicerint iugulauerintque. Auram

Silesiae. *Silesiae* facile persentiscimus exinde, quod patria scripta HENELII ac SCHIKFVSII hodieque exulent, debeantque colluctare cum blattis, ac delitescere in MSS.

Moscouiae. *Moscouiae* doctrinae Iurium publicorum pendent a nutu ipsius, quem uenerantur, Monarchae, alios inter testantibus FREDRO *Fragm. polit. p. 32.* ac *anonymo rerum Moscou. Patau. ed. L. 2. c. 3.*

Italiae. *Italia* Ius Publicum tribus penultimis Titulis Codicis absoluit, alitque in Principatibus inprimis uel Caesaris beneficiorios Iuri Longobardorum alligatos, uel subditos, contra Pontificum Constitutiones ne uerbulum quidem audentes hiscere ac susurrare. Non opus est fuse exscribere loca ex Italia regnante LETI, GAILLARDI statu Ital. prouinciarum, Decisionibus HIER. a LAVRENTIIS, SIGONIO, SEGETO, RICCIO aliisque huc collimantibus Scriptoribus ac testimoniis. vid. BECMANN. *Hist. orb. Ter. P. 1. c. 6. §. 3. p. 183.* Unicum illudque sufficiens nobis prae ceteris suggeret suppeditabitque P. MATTHIEV *en son histoire du temps & de la paix T. 1. L. 1. nar. 2. p. 44.* his quidem uerbis: *Un Tribun fut crucifié a Rome pour auoir demandé, quel etoit le Dieu tutelaire, & protecteur de la ville de Rome?* Cui effato penitus respondent, uti discimus e scriptis CONTARENI ac AMEL. DE LA HOVSSAYE, Consuetudines Italiae Rerumpublicarum, ac ex iis Venetae Reipublicae, Leges proprii status, ne aliis innotescant, populumque moueant excitentque, uenditantis pro mysteriis vid. IV-

STINI-

STINIANI. *Hist. rerum Venet. ad a. 1575.* FRESCHOT *nouuelle relat. de la Rep. de Ven. P. 2. c. 4. 5.* *Belgium*, ſicuti in rebus ſanctioribus a ui intellectus ac conſcientiae maximopere abhorret, ſueuitque fouere liberiori indultu, Vaninos, Bodinos, Vallaeos, Spinozas, Aretinos, Brounios, aliosque, uti quidem placuit CHARRONIO *de trib. uerit. c. 3. p. 13.* robuſtos ac fortiores uiros, quibus FABRICIVS ac NAVDAEVS, apologeticis Ius famae, per atheiſmi notam laeſum in integrum reſtituere maluerunt; vid. P. GARASSE *Somne Theol L. 1. P. 2. S. 3. p. 48.* WOLZERLY *the unreaſonnableneſſ of atheiſm. p. 155.* BRUYRE *Caractere de ce Sicile T. 2. p. 257*; ita e contrario in iis quae ad ſtatum faciunt, manus ligant, retinentque operas eorum, quibus intimior de poteſtate ueterum Comitum reſidet notitia. Nouimus pericula, quae ſibi adſciuerunt cum GROTIVS, tum, FRISIO commemorante, HOVTINVS, ipſis de uet. Batau. Rep. disquiſitionibus. Adeo, ut cautius mercari didicerint MERVLA, ZESIVS, SCHOOKIVS, TEMPLAEVS, atque AVBERIVS. Quare ſua ſponte etiam ſeſe nobis ſiſtit cauſa, cur ipſi Critici ac Hiſtorici GRAEVIVS ac PERIZONIVS hiſtoriam uix labris guſtauerint, LitteratorumqueBelgicorumReſpublica, Viris, edecumataEruditione Romanarum LL. ac antiquitatum conſpicuis, etiam nunc eniteſcat. Denique *Heluetia* temporum antiquiorum, quae PLANTINVS, GVILLIMANNVS ac STVMPFIVS deſcripſerunt, ultro obliuiſcitur, nec alios optat ſcriptores, quam qui nouioris aeui Libertati aſſurgant aſſentianturque vid. BOSIVS de *comp. prud. n. 45.* BREWERI *Hiſt. Eur. ad a. 1663. p. 116.* BONAIRE *Hiſtoire de France p. 389.* RIENCOVRT *Hiſtoire de Louis 14. T. 1 p. 344. ſq. Th. Eur. T. 7. p. 1005.* Et itaque manet permanebitque ſtatus Imperii Germanici, ab omnibus enarratis diuerſiſſimus, ſua eſſentia nunquam mutatus, ſed vindicandus ex adytis ac ſanctionibus fundamentalibus. Exulant enim in Germania ſyſtematica hodieque Leges Monarchi, metamorphoſeos perturbationes, Incertarum conſtitutionum Iuriumque ambiguorum documenta, caeteraeque ipſius plebis populique, quae aliis impedimento ſunt, juris dicendi facultates. Vt ergo eo magis omnino, quo audacius peccari ſolet in diſciplinarum aliarumque rerum publicarum, Legum, conſuetudinumque confuſione, finium regendorum judicio opus eſſe videatur in patriis

Belgii.

Heluetiae.

Certum Iurium Statuum Germaniae fulcrum ponitur in obseruantia ac LL.

triis Iuribus ac moribus cognoscendis. Ii felices demum caussis publicis uentilandis incumbunt admouentque manum, qui historiam cum Iure, cum Legibus obseruantiam coniungunt, ac cum seperatim vix quicquam operentur, uno quasi vinculo connectunt, conglutinantque. WERLHOF *Iur. G. En. c. 1. p. 1086. Not. Imp. L. 1. c. 1. §. 17. 33.* TITIVS *Spec. I. P. L. 2. c. 9. §. 21. p. 243.* SCHILTERVS *de Nat. & Or. I. P. p. 4. §. 4.* HIP. A LAPIDE *de rat. stat. praes. & P. 1. c. 10. p. 160.* Tot enim supersunt caussarum argumenta, quorum pondera CVLPISIVS *de Obs. Imp. Diss. 5. 2.* ac FIBIGIVS *Elect. Iur. Publ. R. G. General. diss. 2.* collegerunt, quae nullo Iure sancito sunt definita, nullo praesidio, nisi interprete consuetudine, exculta, constitutaque saltem in lucem ἀγραφοῖς νόμοις. vid. Illustris DN. THOMASIVS, quem veneror Patronum ac Doctorem, maximo honoris ac deuotionis genere aeternum suspiciendum, de *mor. cont. cum Iure scripto §. 78. 79.* BRVNNEMANNVS *de mutat. AB. §. 15. 27.* HERTIVS *Opusc. uol. 1. T. 3. de Lege, Clausula, ne abrogari possit, munita S. 2. §. 3. 4.* Quare incassum agunt ac circa cortices uersantur, qui hoc promocondo destituti optimas caussas infelici SALMASII ac GRASWINKELII opera excutiendas aggrediuntur, imo, si aqua, quam ex historiarum fluminibus haurire neglexerunt, haerere incipiat, certissima iura ambigua pronuntiant, mox derelinquunt, ablegantque, charybdim euitaturi, ad boni uiri arbitrium. vid. PISTORIVS *L. 2. qu. 46. n. 22.* BERLICH *P. 2. concl. 8. n. 14.* ZANGER *de Exc. P. 3. c. 10. n. 123.* Parcemus hic plurium testimoniorum nominumque, aliorumque saltem iudiciis committimus, utrumne RHETIVS *I. I. P. L. 1. T. 1. §. 17.* ac BOECLERVS *Not. I. L. 12. c. 1. p. 215.* optauerint consulto, curatiorem Consuetudinum habere rationem ac cultum, cum vix nobis occurrerit iuris aliquod caput, quod nequeat responderi ex Iure obseruantiae Imperialis, a tot seculis, eadem Imperii formula hodieque manente, immutabili ordine retentae. vid. DIETHERVS *Cont. Bes. p. 618.* LVDWEL *Diss. ad I. 1. Th. 14.* CORTREIVS *Corp. I. P. T. 1. P. 3. p. 245.*

Caussa dogmatum in-

§. 3. Verum haud difficile est, allegare prae caeteris, rationes ac caussas, quae omnes hos ad excludenda monstra,

ac

ac partus edendos immaturos permouerint, deduxerintque in deuia ac Labyrinthum. Cum enim filo ariadnaeo destituti, caruerint primo principio ac fundamento Iurium publicorum Illustrium, frustra cum Sysipho lapides uoluerunt reuolueruntque, ipsi superstruendo aedificio destinatos. Ambigui sunt titubantque inter uaria fluctuantium, distractorumque animorum cogitata, & dum ORIGINES ac natales dies causarum Dominantium nesciunt negliguntque, facillima methodo antiqua cum uetustioribus, uetusta cum recentioribus commiscent, Iuriumque ipsorum iustissima exercitia ac certitudinem, nec debitis uestigiis indagant, nec mente perspiciunt assequunturque. Sicuti enim generatim in eruendis originibus e temporum uetustate ac cuiuscunque scientiae ac doctrinae historia, princeps firmissimumque omnino doctrinarum cognoscendarum (c) ponitur fulcrum, radix omnis ac uirtus; ita sigillatim notitiae Natalium superioritatis, uel uti nos loqui maluimus, (d) *Potentatus* Principum in (e) Imperio S. R. G. tanta inhaeret facultas natiua quasi, ac ipsi coaeua, qua omnes ii defectus, omnes errores ac doctrinae pestiferae ipsis fulcimentis corruunt, concidunt, ac ne quidem per somnium eis ueniunt in mentem, quos, ea nondum intellecta; Imae causae ignorantia in paludes ac nemora flexuosa rapuerat induxeratque ignis instar fatui.

concinnorum, in ignoratis Potentatus incunabulis.

(c) Idque ex rationibus ac causis consultissimis probaeque monetae. Etiamsi enim non ignoremus, inutiles ac perfunctorias quasi, multos habere probationes, quae causas ab origine repetunt, eos inprimis qui colligendis aliorum tantum scriniis, non decidendis tractandisque causis sunt adsueti; in alia tamen omnino ibunt, dicente de COCCEII *I. P. Prud. c. 5. S 2. p. 137.* qui rerum Iuriumque periti, nihil solide sciunt definiri, nisi ratione a natalibus distinctius perspecta, cum Iuris tum facti. Maximi nempe momenti controuersias, arduas inter Doctores disceptatas quaestiones, easque Gordio nodo

Inuestigandae originis praestantia, usus, ac necessitas,

nodo aemulas dissolues ac respondebis, quas, nisi ex hac pharetra tela expromseris, dicis causa per saltum oppugnaueris confutaueris que incassum. Quis enim unquam curatum in rebus turbatis ordinem seruauerit, habueritque in obscuro perspicuitatis, ueri que in dissensu rationem, si maluerit vagari extra limites probatos, quam sollicite ac sedulo descendere ad praecipuum rerum ac causarum fundamentum, earumque uiscera intimiora. Tot hodieque fouemus ueterum Docentium inconsideratas doctrinas, ex gentilismi reliquiis, vel papatus ac ipsarum Academiarum institutis in nostra hucusque tempora deriuatas, uel pia fraude retentas, a quarum tricis ac achitophelismis, omnium mediorum euidentissimo negotio quemcunque liberabit, dimittet, restituetque postliminio libertati Iurique suo, ipse negotiorum dogmatumque ortus, ac rationum ipsarum natiuitas. Cognoscimus namque per temporis indagationem, primordia doctrinarum ac Iurium, causas eorum, ac iustitiam, num ueritas probitasque illa excluserint, num lucem uiderint aspexerintque obstetricibus astutia, dolo, fraude ac arte. Quae ut clarius patescant, ibimus per scientias ac nonnullas doctrinas speciatim. Et ut a familiaribus assertis initium faciamus, unicum, quod ex caeterorum agmine succurret exemplum, sit instituto ortus examine, prodromi instar falsitatum quotidianarum dictorumque furfuris eiusdem. Quid magis hodie inualuit abiitque in consuetudinem, quam uulgaris ac *certi* ratiocinii loco consuetus usus *problematis* STAPLETONI, inter prudentiae Secularis characteres ac ad decorum propriumque quasi Politicorum reponere & referre impietates omnes, scelera quaecunque & uitia? Non ignoramus Auctores, qui etiamnunc luxuriante zelo sustinent, audito Politici uocabulo, simul indistincte audiri ac indicari Synonimon Impietatis ac atheismi. Verum nesciunt, quae fata, teste THVANO, in medio seculi decimi sexti, optimo ad illud usque tempus significatui ac termino, maculas demum adsperserint, quaeque tum in Gallia fuerint eorum principia, officia, consilia ac intentiones, qui *henoticae factioni*, heroico licet animo ac robusto addicti, morum integritati, doctrinarumque ueritatibus in Reip. ac *Regnantium detrimentum* το vale dixerint inconsulto ac proterue. V. VOETIVS *Disput. T.1.p.190.* AD. a CONTZEN *Polit. L. 2, C. 14.* BOVHOVRS *Entret. d' Ariste, Dial. 4, p. 213.*

1) in contundendis erroribus communibus.

BAYLE

BAYLE *Diction. Histor. & Crit. T. 1. P. 2. p. 904.* Eodem porro modo Scientiis ipsis ac dogmatibus abstergitur fucus ac pigmentum. Concidit in *naturali Iure* consuetum axioma *de primaeua Institutione legali perpetua*, cerussa sua ac colore omni destituitur, si curatius cognoueris, ignorasse Iurisprudentiam tamdiu politica asserta, quod Deus Statum coniugalem Legibus muniuerit, condideritque ipsa Institutione, poenalem sanctionem; quamdiu Cleri papalis ac Canonistarum improba arcan·, quibus sub fuco causae Sacramentalis, sibi solis, ceu Dei ministris, potestatem iudiciariam circa controuersias huc pertinentes, subdole vindicarunt, in tenebris delituerunt, eorumque autores abstinuerunt a perturbatione decretorum naturae, rationis, ac ueritatis. Collabitur doctrina Docentium nonnullorum, inconcinne, sinistre ac spuriis ubique adhibitis interpretationum regulis ad S. Litterarum auctoritatem prouocantium, satis insulsa, *de dictamine Iuris connati, ac praeceptis rationis circa Testamenti factionem*; si repetitis huius natalibus, illis defectus principiorum moralium genuinorum palpabiliter ostenderis, probaueris que ex elementis sensus communis, scatere hoc dogma Iuris N. maxima irrationabilitate; Legibus Romanorum, ex necessariis causis Reipublicae eorum congruentibus, adeoque merito ac prudenter, nouissimas mentis testationes, tabulasque bonorum quidem obtinuisse; sed tum demum illud assertum, quod Ius Naturae eos beet, qui ultimas uoluntates conderent, regiones saniores peragrasse, postquam in Papatu Doctores in pecuniis cumulandis anxii, gentibus populisque persuaserant, hoc pietatis genus, uel potius hunc Clericorum potissimum acquirendi modum, praecipuum remedium esse, innuente Speculo *Sueuico*, promouendi salutem caelorum, impetrandique Iura Ciuitatis diuinae, qua cessant exulantque demum, iis citra dubium admodum inuitis, Testamenta, Legata, Fideicommissa ac donationes quaecunque. *ad.* BVRNETI *Hist. ref. angl. P. 1. L. 3. p. 254.* IO PETR. de FERRARIIS *Prax. aur. Tit. 21. gloss. 8. n. 3.* ANONYMI *Demonstrations solides de la verité de la relig. Protest. contre la pretendüe Cathol. c. 2. §. 6. c. 3. §. 12.* Addimus adhuc alia, ut eo citius in oculos incurrant inauditae calumniae, ac insulsae doctrinae, quibus adhuc a. 1704. Lucifuga methodum historicam, ac ipsum Ius naturale intrepide traduxit ac polluit. Corruit nimirum, hac medela adhibita, traditio uulgaris *de mortuis secundum ductum Iuris N.* omnino non-

2) In Iure Nat.

num detur Institutio legalis?

num Testamenta sint Iuris N?

Num mos de sepeliendis

mortuis, gentilibus νόμος δαιμόνων, sit praecepti naturalis?

solum *sepeliendis*, uerum etiam de iis, solennibus ritibus terrae mandandis in urbe, cum in Ecclesiis tum in coemeteriis. ad. *Excell. Dn.* GVIL. HIER. BRVCKNERVS, *eleg. disp. de sepultura gratis conced p. 6. 8.* Quid enim quaeso regerent, si liquido *principio* demonstraueris dissentientibus, saepius in hac causa rationem cum suo opposito miscentibus, quod assertum de officiis Iustitiae erga mortuos, siue cadauer respexeris siue animam separatam, quae tamen potius est Iuris reuelati, fuerit prorsus incognitum inauditumque ad natales usque Platonismi ac eius auctoris, qui more gentilium arbitratus est, animas hominum esse particulas essentiae diuinae, fieri separato corpore daemones, habere curam rerum humanarum, ipsisque sepulchris Iuris diuini ac sancti, tum ob oracula, tum ob Tutelares eorum *inferos*, cultum habendum, nec denegandam esse religionem. *Tum*, quod gentium uulgo *moratiorum* moribus, uti egregie deduxit GOTHOFREDVS *Cod. Theod. P. 3. ad L. 6. de Sep. uiol. p. 149.* diu inualuerit combustio defunctorum, eaque abrogata, *Sepelitio intra* urbium limites, sicuti apud Iudaeos, gentiles, ac gentes noui faederis, ita apud omnes populos, prorsus tamen exulauerit, fueritque adhuc destituta Iuris N. auxilio. v. *omnino* PIRHINGIVS *Iur. Can. L. 3. Tit. 28. §. 1. assert. 1. ad.* LINCK *de Iur. Templ. c. 6. & ad Tit. X. de Consec. Eccl. §. 8.* ZIEGLERVS *ad Grot. p. 419. 424.* Et *demum*, quod sepulturae in Ecclesiis ac Coemeteriis, certo ipsis denique fraudibus Pontificiorum, non autem Iuris connati, nisi spurii, dictamine, ceperint originem, cum hi propter sacram famem diuitiarum, Templa sanctis ac martyribus deuouerent, Coemeteria benedictione lustrali ad adaugendos reditus aedificiis adiungerent, promouerentque ob *multiplex* interesse, doctrinam de sepeliendis cadaueribus, honesto quidem non repugnantem, omni cura multis superadditis rituum ac locorum religiosorum glaucomatibus. *vid.* CARIOLANVS *in summ. Concil. not. ad Conc. Bracarens. c. 18.* IVSTELLVS *ad Cod. Can. Eccles. uniu. p. 200.* HOSPINIANVS *de templis L. 3. c. 1.* Immo, ut febriculosas hodieque communes doctrinas, Deum externo cultu prosequendum esse, Legitimam esse Iuris naturalis, uoluntatem coactam nunquam posse obligare, Libidinis species ac delicta carnis indistincte contrariari Legibus naturae, necessitatem Lege carere, in Tutelae inculpatae moderamine fugae ac armorum rationem habendam esse, nunc ab incunabulis non repetamus; ipsum tamen, quod mireris, idolum ac nouissime demum extructum aedificium, *de legibus positiuis uniuersalibus*, uno ictu destruitur, si primam didiceris origi-

Quid de LL. positiuis uni-

cum

nem, ac rationem, qua illud in Themidis sacrariis sibi uindicauerit locum. Ancipites ac ambigui circa eas haerent, DANHAVERVS, CVRCELLAEVS, OSIANDRI, SCHERZERVS, ZIEGLERVS ac KVLPISIVS, magno syrmate incedunt HOCHSTETTERVS, GENSKIVS, PALTHENIVS, VVEBERVS ac BAYERVS, imo eristicis scriptis, ac armis contrariis pugnant militantque, qui falsitatem subodorati sunt, HIER. BRVCKNERVS ac PFEIFFERVS, sed frustra plerumq; ac andabatarum more citra causas. v. Dn. TREVERVS *in Academia Iulia* Prof. Clariss. *Ann. ad. Puff. p. 69.* Haud enim sollicitius sunt recordati, eo demum tempore, hanc de Legibus positiuis Principes etiam obligantibus assertionem, effictam fuisse suppositamque, quo Theologi ac Icti, aliis auxiliis ac remediis destituti, se torserint retorserintque, explendi varias *matrimonialium* controuersiarum lacunas, ac decidendi enodandiq; quaestiones a LYSERO seu WAHRENBERGIO ac ALETHAEO, BOHLIO, BVCHOLZIO, CALIXTO, ac ARCVARIO seu BERGERO nexas propositasque. v. *Ill. Dn.* THOMASIVS *Obs. Hall. T. 6. O. 27. p. 279. Celeberr. Dn.* BVDDEVS *Theolog. consummatiss. P. 2. Inst. Mor. Th. C. 1. §. 11. p. 504 Dn.* NIC. PRAGEMANNVS, *Vir iurium ac doctrinarum consultiss. Specim. de meritis germ. c. 2. §. 17.* Quoad ipsum Ius diuinum, examini principiorum secundum origines, non minor inest facultas ac uirtus. Unicum, plurium, ac methodi instar in caeteris etiam Iuribus obseruandae, nobis hic sufficiat exemplum, de *indispensabilibus poenis homicidarum.* Est hoc elementum ac praeiudicium adeo tritum ac commune, ut paucissimos de eo dubitandi subierit cogitatio. Verum inconcussis saluae antitheseos ratiociniis Historices vestitus, fidenter asseruerit, comprobaueritque; ignoratum fuisse hoc indispensabilitatis incantamentum, prorsus ante ipsum a protestantibus erectum Legis moralis positiuae simulacrum; immo paenam ipsam homicidarum, Lege, saluis tamen Principum Iuribus, certo demum Seculo decimo 5to euasisse capitalem. Est hoc posterius, momentum, quo neganti sententiae maxima imminet inferturque collisio; uerum cuius nec ii adeo exactam rationem curamque habuerunt, qui cum Theologis ac Ictis clarissimis M. CHEMNITIO, IO. GERHARDO, IO. HENNICHIO, HANNEKENIO, ANDR. RIVETO, SELDENO, ZIEGLERO, PVFENDORFIO, ZEPPERIS, ZIPFELIO, GRANZIO, ac reliquis, licentiam ac facultatem dispensandi ultimum supplicium homicidarum principibus relictam, agnouerunt propugnaruntque; Hinc ostendendum est, nesciuisse cum Ethnicos tum Iudaeos poenas homicidii capita-

uersalibus, num ignorantiae asylum?

2) In Iure diuino; num Ius aggratiandi Principum Euangelicorum *obtineat in Homicidio doloso ac uoluntario?*

pitales magistratui simpliciter iniunctas, & multomagis certe ignorasse eius indispensabilitatem; Mosaicam Legem obstare nullatenus; exulare Iure *obligatorio diuino*, expositis secundum rationalem interpretandi normam in contrarium uulgo adductis Scripturae dictis, sanctionem in reos noxae huius criminalem; *illustrare* ac *confirmare* illud diserte Iuris, quod determinatas poenas ignorat, naturalis decreta, utpote quibus Diuinum Ius in praeceptis uniuersalibus ad salutem usumque huius uitae pertinentibus, nunquam uere repugnat; Ecclesiam primitiuam cum Stoicorum assertiones: *omnia delicta esse aequalia*; tum speciatim hanc, Romanorum saeuitiam superantem, Iurique Draconis aemulam traditionem, de plectendis necessario homicidis capite, penitus eiurasse; Patres Ecclesiae ac Episcopum Hipponensium AVGVSTINVM praecipue in hac ideo sententia puriori perstitisse; ipsos Pontificios, licet hi causas eas friuole ac astute e Curiis Principum ad forum Spirituale ac Episcopale vocauerint, Cleros homicidas a poenis exemisse; pro homicidis ipsis intercessionem Cleris indulsisse; Seculo quarto asyla, etiamsi ad Cleri interesse ubique constituta, hoc corroborasse; omnes gentes mulctarum genere contentas a sanguine effundendo abhorruisse, Graecos nonsolum ac Romanos, sed exemplis in qualibet regione praelucentibus, omnes Occidentales, Vicinos populos ac Septentrionales, *Danos, Polonos, Suecos, Frisios, Saxones, Holsatos, Baiuarios, Scotos, ipsosque Germanos*, hodieque multos eorum, de paena non criminali aeque ac dispensabili, ne quidem nonnihil fouisse ac fouere dubii; uel recessisse saltem a mitiori poena, ob uariis temporibus crescentia delicta; Germaniam ab hac labe, Romanorum aeuo, dein Francorum ac Carolidarum se seruasse immunem; adhuc Testibus SIGEBERTO ac WITTECHINDO eandem faciem sub Caesaribus Saxonibus, ac per Secula sequentia retinuisse; Carolum Vtum demum Lege publica capitalem poenam sanciuisse, idque quidem ex uariis arcanis, nec Commentatoribus Constitutionis, ZIERIZIO, MANZIO, GOBLERO, ac GILLENHAVSENIO adeo perspectis causis, praecipue ad Episcopi instantiam ac in eius interesse, adaugendi hoc processu quatuor casus criminales, *die Fraischfälle*; nihilominus tamen & postea remansisse Proceribus dispensandi in his capitibus potestatem, ulterioribus saltem aeuis, propter falsa supposita, acriter disputatam vocatamq; in dubia ac arenam. v. SCHILTERVS *Ex. ad ff. S. 49. § 114.* SCHIKARD *de Iure reg. Hebr. Theor. 14. n. 99. p. 251.* NVMA *oper. T. 1. p. 119.* STENO BIELCKE *Disc. Pol. de Iure regio in Impunit. del. p. 16.* Cl. BARBEYRACI *Discours*

Discours sur la permission des Loix p. 18. Leg. salic. T. 14. Et ita in caeteris, natales Doctrinarum, facem praeferunt adduntque caligini. Euanescit in scholis uulgarissimum de moralibus sub demonstrationem non cadentibus, emendandoque primario intellectu pigmentum, si intellexeris palpaueris que, praeeunte Belgico *Historiae religionis* anonymo, non ueritatis nuntiam hos exclusisse foetus, uerum fraudes, astutiam, uim ac iniurias incantationes, miris fatis ad Reformationem usque refertas v. Ill. THOMASIVS *Caut. P. 1. c. 6. § 25. Hist. I. N. C. 1. §. 24. cap. seqq.* Consultiss. Dn. SCHNEIDERVS *de Emend. anim. c. 3.* GIBELLINVS *seu* GOEBELIVS *de Papat. P. II. c. 4. §. 3. 8.* Nec utiliori opera, methodoque faciliori, poterunt submoueri tricae *Iuris Pontificii.* Quid enim quaeso superesit coloris in tegumentis, quibus utuntur Canonistae ac Cleri, ad pallianda incrustandaque asserta, *de Crimine haereseos, Sagarumque uiuicomburiis*, si in ipsa primordia *nominis*, *rei*, ac *significatus genuini* haereseos, studio inquisiueris, iuerisque probatum, magica fertilitate demum abundasse aeuum antepenultimum. Statim, originum penetralibus non neglectis, animaduertes, quibus ex causis, ad pomaeria Clericalia spectantibus, in id incubuerint Impostores Pontificii, ut Dogmata, de Institutis Ecclesiae *diuinis*, consensu Coniugium constituente, mortalium uenaliumque peccatorum, Clerorumque item ac Laicorum notis characteristicis, graduum laxiori eaque arcana enumeratione, in publicum ederentur, diuulgarenturque. v. *Doctiss. Dn.* IAC. THOMASIVS *Sched. Hist. §. 44.* lit. i. *Ill. Dn.* BOEHMER *Diss. I. E. ad Plin. p. 328.* HOTTOMANNVS *de Sponsal. c. 6.* KORTHOLT *Disqu. 5. antibar. P. 4. p. 551.* SCHILTER. *de lib. Eccl. germ. L. 3. c. 10. §. 9.* Idem dixerimus quoad Ius Ecclesiasticum, in dispellendis auctorum, nugis papisticis immersorum, praesertim CHR. WEBERI glaucomatibus; consistoria necessaria esse, ab Ecclesia dependere, reseruata habere Episcopalia sub Principis potestatem Secularem non cadentia, Magnatibus integrum non esse mediatis communicare Iura ecclesiastica, uti largiri eis solent temporalia, a sanctiori Ecclesiae Iudicio ad Ciuile siue supremum, siue subordinatum, non patere recursum, Ipsumque Principem Consistoriis absolute subiectum, praescribere ipsis haud ualere limites ac causas determinatas, caeteris. In auras abeunt cuncta, siccescunt, dispelluntur que, si respexerimus Ecclesiasticorum iudiciorum originis ac fatorum causas, a Seculi tertii decursu, usque ad duodecimum. v. LVCA *in Theatr. uerit. & iustit.*

3) In Doctrina morali.

4) In Iure humano coque

a) Canonico.

b) Ecclesiastico.

iustit. T. 7. relat. Iur. disc. 6. n. 2. THOMASSINVS, *Vir laudatissimus, de uet. & nou. Eccl. discipl. P. 1. L. 2. C. 8. §. 2. seq.* LEVRENIVS *de Uicar. Episc. qu. 96. 97.* WIESTNER *Inst. I. Can. L. 1. T. 28. de offic. uic. n. 40. 41.* Transimus ad *Ciuilia* Instituta ac *forensia;* eademque, cuius Legislatores ipsi saepius *L. 1. 2. ff. de fideiuss.* meminerunt, indagatione, hypotheses de *extensiua propriaque* verborum hermeneutica, de excusatione fatuae causae a dolo, prorsus contundimus, destituimusque facili negotio ea fuco, quae de processus inquisitorii natura ac essentia hucusque in panegyricis perorarunt fidenter, improbarum obstetricum manuum operarumque Inscii. v. MARANTA *Spec. aur. P. 6. n. 48 206.* BASNAGE *Hist. Ec. L. 24. c. 9. p. 1429.* ANT. MATTHAEI, GRAEVII Epitomator, *de Crim. c. 5.* Nec diutius, si historiam feudorum consuluerimus natalilitiam, suis stabunt talis imaginariis, pestilentissimi errores, quos hodieque ei, qui notitia rerum germanicarum destituuntur, mirifice recoquunt, ac fouent, distinctissima Feuda Imperii, prouincialia ac Longobardica confundunt, beneficiatis proram puppimque in germania indulgent, haeredes in Feudis non naturales sed testamentarios intelligunt, praesumuntque in oris Teutonicis pro Feudis propriis ac masculinis v. *Illustr. a* LVDEWIG *Op. misc. T. 1. Lib. 2. p. 824.* HERTIVS *Comm. Vol. 1. p. 403. §. 5. seq.* Dn. CASP. ACH. BECKIVS, *ICtus excellentissimus, Exerc. de feud. transmiss. foemin. §. 21. sq.* Et quidni denique huius processus uirtute, maxime ardua controuersa Iuris Publici, defenderemus a suis originibus, uel confutaremus ex aduerso? Recorderis uelim Praetensionum Nobilium immediatorum ac Ciuitatum Imperialium, ac praecipue earum communium doctrinarum, quae Statuum auctoritatem minuunt, praescinduntque illorum originaria Iura: Non obliuiscaris hic primarum causarum, ac natalium examinis, & tum eas omnes, ipsis primordiis collabi animaduertes, ac subterea confiteberis, idoneis his rationibus illas dispelli instar palearum. Tanto enim maiorem Iurisprudentiae publicae doctrina nanciscitur lucraturq; certitudinem ac lucem, quo arctiori cum historia uinculo quasi sororio, ea omnino debet coniungi, ac ad experientiae amussin, ceu lapidem lydium, cum Legibus omnibus ac praeceptis constanter explorari. Docuit iam hanc ueritatem Cl. CONRINGIVS *in eleg. Epist. 7.* muniuit eam SPENERVS *de auxil Iur. in Hist. b. 3.* omniumque optime stabiliuit deduxitque BALDVINVS, opusculo, *de Iurisprudentiae cum Hist. coniunctione*, uolumini primo, Penus artis histori-

c) Ciuili ac Forensi,

d) Clientelari

praesertim e) in Iure publico.

historicae inserto. Taceo Viros & Ictorum & Theologorum, diuersae etiam religionis, celebres, qui olim hac via ambularunt, etiamnunc cumprimis ingrediuntur hoc iter. Id mirum, plerosque I. P. Doctores in frontispicio scriptorum, serio prouocasse ad CORASI doctrinam nobis fauentem, quam confessus est *ad L. fil. ff. Fam. ercisc. n. ac gloss. L. 2. ff. de reb. cred.* & nihilominus tamen ultra deriuationes uerborum ac significatum eorum, operas haud extendisse, nec expleuisse ideo fidem tumide datam v. GRYPHIANDER *de Weichbild. proc. n. 69.* SCHRADER *de Feud. P. 10. S. 17. n. 48.* Legem fidenter aliis dicunt cum CARPZOVIO *ad L. Reg. L. 13. S. 2. c. 6.* quod ad primum punctum Iurium Cultores deceat omnino ascendere, uerum ipsi fas censent, non repetita origine aggredi materiam, uera pro falsis obtrudere, rerumque naturam ex visceribus principiorum nullatenus definire ac diiudicare ab ouis ad mala usque perfecte. v. *Magnificus ac Illustr. Dn.* PRAESES *de Iure circa Conc. fun. c. 1. §. 1.* Quodsi enim forte, ex superstitione potius quam uirtute, satisfacturi decretis *Legis 16. ff. de neg. gest. ac L. 3. §. 10. C. de VIE*, reuerentiam habuerint antiquitati, in eo uerti autumarunt crediderûntque negotii totius cardinem, ut aliorum formulas confessionum cum Legibus Romanorum uetustis cumularent, perturbarentque doctrinas publicas selectiores, grillis ac antiquitatibus exoticis, facientibus οὐδὲν πρὸς ἔπος, v. MAGER *de advoc. arm. c. 5. n. 1. 2.* HERING *de fideiuss. c. 10. n. 37.* SVRD *de alim. Tit. 7. qu. 34. n. 7* ac FREVNDENBERG *de rescript. mor. concl. 1. n. 2. seq. concl. 52. n. 46.*

Notatur incuria Doctorum generatim

(d) Ex hac potissimum causa, quia omnium optime haec uox citra dubia praesupposita ac postulata ulteriora, quae falsum ac re longe inferiorem plerumque ingerunt conceptum, summam cogendi ac uolendi uim superiorum Imperantium exprimit, exhaurit, inuoluitque. Licet enim VOSSIVS de *vit. serm. p. 573.* illud ipsum vocabulum Latio exterminandum esse sibi persuaserit, satis tamen OL. BORRICHIVS ad eundem locum uindicem se praestitit, liberauitque illud ab omni nota. Reddunt Graeci suo id idiomate, perinde ac Itali, per uocem τῆς ἀρχῆς, imperii; Qua scite etiam usus est *graecus Interpres* IVLII CAESARIS *de Bell. Gall. L. 1. c. 31. ad.* LIVIVS *L. 29. c. 38.* Et frequenter admodum, sensu, Germanico systemati conformi, illius mentionem iniiciunt scriptores Iurium publicorum, Imperiique recessus. Exulat enim omnino in iis significatus

Cur usi sumus uocabulo Potentatus?

catus

catus generalior eiusdem, laxiorque & relatus, quem Auctores, quisquiliarum mancipes, ex ARNOBIO *L. 1. adu. Gent. p. 31.* & quod dictu pene nefas est, ex *L. 1. C. de gener. abol. L. 54. pr. uers. fin. a. C. de Ep. ac Cler. L. 63. ff. de R. N. L. 5. C. de Testib.* hic quoque repetere assolent inepta ac detestanda philosophia. Nihil recedunt hi ab intemperantia eorum, qui singulari amore capti, *ex L. ult. C. de his qu. ui met.* potentiae ac potestatis uocabulum, sed uili ac priuato sensu, substituere malunt, vel etiam Magistratus, imo *δυναστείας* uocem maximopere urgent, & nescio, qua notione plebeja, ac uulgum sapiente insurgunt, glorianturque acu nunc tetigisse causam; vid. TITIUS *de arte cogit. c. 14. §. 13.* FURSTENERIO allubuit uti uocabulo *suprematus*, in peculiari libello, quo optimas causas Principum, sublestae fidei uetustate male saepius defendit, principumque Iura paria esse uoluit Iuribus Electorum. Quamuis postea, aliter sentiendi scribendique causas se habere dixerit, ex quo tempore Brunsuicensis Dux adscriptus est ordini Nouem Virorum Imperii. Libera manent in Republica Litteraria suffragia, diuersi sumus in gustu, faciles in nominibus, modo ex eorum interpretatione ac nociua applicatione, argumentis excellentioribus nullus accedat squalor, nullumque detrimentum.

Quare I. S. R?

(e) Non opus hic est, ut ueteres ac communes circa denominationem Sacri Imperii innumeras disceptationes, e tenebris in lucem prouocemus. Nobis arrisit, illud uocabulum retinere potius, quam crepare. *Sanctum* enim nostro sensu perinde est ac *inuiolabile*, *curiali* stilo praeterea non destitutum. Eo formulam ac terminum praescriptum habemus, grammatico sensu non comiscendum. Ergo probare haud possumus, cultum religionis superstitiosum eorum, qui Papam sanctum uocare, uel etiam in publicis Cathedris defunctos nonnullos, nequidem sensu praescripto, beatos praedicare nolunt. vid. KESLER *Cas. Consc. c. 39.* ZAHN *de mendac. L. 1. c. 14. n. ult.* DUNTE *Cas. Consc. c. 22. S. 1. qu. 28. H. ab* AMMERSBACH *ap.* BRUNNEMANNUM, *I. E. L. 1. c. 6. m. 1. n. 23.* Cum tamen eos sermo ille non magis afficiat, quam Notarium, Iuramentum ab eo praelectum. Vt alia circa hanc controuersiam nominalem, nouissima monita, nunc non repetamus ac ampliemus. Potior ratio fuisset, quae nos chimericae continuationis Monarchiae Romanae memores, ad adhibendum solum uocabulum Germanici Imperii, potuisset concitare. Imprimis cum Causae, quam tractamus, fundamentum ac

essen-

essentia hodieque sint Iura Germaniae Statuum; non Latii. Verum, nec hic recessimus a communi loquendi usu, idque consulto. Nullum enim exinde publicis principiis, Imperiique rebus imminet periculum ac damnum. Adhibent uocem ipsi Legislatores ac Autores Constitutionum pactorumque fundamentalium, quidni tolerarent priuati in Scholis ac Cathedris? Eiurauit Curia Imperialis ipsum uerbi significatum, quem stante dominio Romano habuerat, absolutum in Germania; nihilominus tamen altero respectu in Romae ditiones, Italiaeque ambitus, Caesari hodieque est, manebitque potestas, ac Imperium Romanum. Quae omnia monuimus hic in transcursu, cum hodieque sint, qui circa inanes licet uocum tricas uersantes, auerni superos mouent, coniurantque quasi spiritus in odium eorum, qui his terminis, quorum uim ac potestatem legitime intelligunt, dicam scribere, & tibia eorum sonante, saltare noluerunt. Sunt certe ei inutiliores Ciues ac promotores ueritatum Reipublicae, quam qui in tradendis ipsis doctrinis saltem superstitioni nimis aliquando indulgent, fauent, tribuuntque. Etiamsi & hi potius a limitibus Germaniae ac Curiarum arceri ac abigi mereantur, quam inuitari ad fruendum immunitatibus ac securitate. ad. Cl. BAYLE *T. 4. des responses aux questions d' un Prouincial c. 17. sqq.*

Neglectus ac incuria circa inquirenda cunabula Potentatus speciatim.

§. 3. Quodsi autem ideo quis scrutari uelit, qua iniuria, quoue impedimento argumentum hoc illustre superioritatis Territorialis, cum facultatibus suis diutius incultum delituerit, fueritque sterile solum? cum generales tum specialiores causae, quas indagasse non poterit non praestare, arguent, indicabuntque ejus neglectum. (f) Iis enim perspectis, facile ad cognoscendum est, quid seduxerit ICtos, quod ad hunc sacrum fontem aditum nullatenus panderint parauerintque; multoque minus ex eius prima scaturigine, quae tot Iurium ubique exsplendescentium ac sublimium fluxu ac refluxu per campos Territoriorum sese diffundit, limpidas principiorum ueritates bibere atque haurire fuerint solliciti. Fluctuant, quotquot etiam causam teti-

gerint, fere omnes, clausis nunc oculis andabatae militant, ipsum argumentum frustranei laboris, obscuritatisque desperatae historicae incusant, adeoque plerumque uenditant accipiuntque nubem pro Iunone. (g) Ii, qui prae his putant sibi deberi praecipuum aliquod, ac palmam, incertitudinis tegumento in hoc momento utuntur, Iura exponunt sed non causas eorum ac natales, uel, si originis ac decretorii temporis determinationem fortassis summo digito aggrediantur indicare, in breuia certe ac scopulos pestilentiores incidunt, a uiis, quas sternunt aeui medii documenta, infinitis parasangis deflectunt, ruuntque potius generali ac confusissimo conceptu in perniciem ac in deterius. (h)

Historiae neglectus huius argumenti, ibique eiusdem causae.

(f) Sunt hae ita comparatae, ut ipsis etiam uulgaribus de genesi Publici Iuris sero exorta, rationibus, intimiores ualeant adferre, affundereque lumen paulo clarius. Principio accusare liceat scriptorum oscitantiam in rebus in publicam salutem redundantibus, praecipue in uetustis ac primis temporibus Monachorum *quoad causas Reipublicae Seculari commodas* ignauiam supinam. Hi enim cum ex pyxide Pandorae potius, quam e Synagoga discipulorum transierint in mundum, inutilitati se totos plerumque consecrarunt, manciparuntque animos ac uitam otiis ac libidini. Torpescebant ignauia, sibi ac rebus ad priuatum interesse facientibus omni cura prospiciebant, caeterarum curam habebant nullam, vel certe perfunctoriam. vid. TRITHEMII *Chron. Hirsaug. p. 255. 294.* FR. SYLVII *Addit. ad Caranz. sum. Concil. p. 504. 9.* LVITPRANDI *Histor. L. 6. c. 10.* SCIP. GENTILIS *de Error. Testat. c. 4.* STRAVCHII *Amoenit. Iur. Can. ecl. 2. c. 13.* Et quamuis satis superque crassam decantatamque inscitiam ac ignorantiam proderent comprobarentque quotidie, ipsi tamen soli tum temporis Litteratorum encomio poterant superbire, non secus ac se ipsos venditare pro uinis habitaculis litterarum, etiamsi hae inter res mortuas squalerent, vel certe cum uermibus dimicarent decurrerentque campos. Quodsi enim confecerint condiderintque historiarum annales, ac diaria actorum, saepius tamen uix ultra casus domesticos, quasi ab

Prima.

cis

eis cardo negotii penderet, operas conduxerunt, eaque saltem sedulo, interpositis terque quaterque beatorum auctorum laudibus, repetierunt, ac ut credulos ad plus dandum inuitarent, sub praemio salutis adnotarunt, quibus monasteriorum facultatibus, Ministrorum supellectili ac opiparis penariis, Sanctorumque auctoritati, nouum accessit pondus aliquod ac augmentum. Ut adeo inter scrobes raro lateant grana utilioris notae, ac inter Monachos, ei coaequales Scriptores maxime mereantur adseruari, qui exactiorem mutationis Carolinæ, recuperatorum Iurium, Illustriumque causarum Territorialium, ac momentorum publicorum, quae ex iis in Historia originalium Iurium cuiuscunque Archiprincipis docebimus §§. *10. 11. sqq.*, rationem habuerunt, curamque sollicitiorem. Neque tamen hi collocauerunt studia ac operas in *defendendis* Imperii Procerum Iuribus, nec hoc momentum potuit ab eis exspectari, utpote cum finem sibi in describendis solum factis historiarum proposuerint, fuerintque saltem intenti occupatique in gestis inter Caesares ac Principes, enarrandis, citra pragmaticam considerationem. Hanc uero ICti ac Historici nouioris ætatis debuissent sibi habere cordi, eo debuissent anniti, ut nunc facta in Archóntum emolumenta applicarent, eruerentque ex iis Iurium Eorum ueritates ac principia. Verum haec non ad eos, ideoque id multo damno, ut iam ad potius progrediamur, in Imperio poenas negligentiae luente, sequentibus aeuis ad Sec. 16. usque peractum est, quo priuati ab examine supremæ *Principum* potestatis prorsus manerent remoti alienique, ne ea demum exposita, in genuinas ac certas Iurispublici, quod ei inhaeret, doctrinas penetrarent, detegerentque firmissimos Imperii Iuriumque nexus. Hæc plenius dispalescunt ex turbato Systematis Germanici statu, uariis procellis diuersimode exposito. Iam enim, uti uel ex solis Henricorum, Fridericorum ac Lud. Bauari placitis copiose confirmatur, Imperatoribus herbam porrexerunt Magnates, iam hi tenuerunt palmam, Scriptores saepius in utriusque, nunc nullius, nunc praeualentis partes, ancipites ac deterriti inclinarunt, ac, quod plerumque factum, dominantium arbitriis inseruierunt cesseruntque aurae ac temporibus. Haec omnia ex uoto Pontificum, qui de iis in sinu sunt gauisi, simulque arbitrati, ex diuersis unius cor- **Secunda.**

 poris

poris membris unum chaos conficere, variaque diffidentium consilia subiicere suis, si diuis placet, christianis conclusis. Quae cogitata nec diu destituta fuerunt ipso factorum complimento. Tantum enim abest, ut, sicuti simulauerant, Regnantium Iura a collisione liberauerint, ut potius in ipsos Imperatores tyrannide, poenis ac fulmine ex arce Trapeia detonuerint, laborauerintque in Caesares ac Principes dominatum exercere vid. GREG. HEIMBVRGI *admonit. de iniust. usurp. Pap. ad Imp. ac Princ. Christ. ap.* GOLDAST *Mon. Imp. T. 1. n. 16.* KRIEGMANN *de attrit. per Pont. Imper. c. 2. §. 4.* Nec his temporibus inquisiuerunt ICti penitius in Iura originaria Potentatus, sed sacrum iugum ausus que petrinus animos eorum oppresserunt, nouisque praeterea institutis Caesares conati fuerunt, ab his studiis eos omnino arcere. vid. IO. WOLF *Lect. memor. cent. 14. p. 618. 20.* Enitet quippe abunde ex SCHARDII *ICtionis Imperialis*, Clarissimique *v. der* HARD *Historiae Concilii Constant.* huc facientibus multis numeris, compulisse quidem necessitatem plerosque ueteres autores ac minoritas, WALTRAMIVM praesertim OCKAMVM, PATAVINVM, THADDEVM, CVGNERIVM, CHACHEMIVM, IOANNEM DE PARISIIS, aliosque, Iura Imperatorum contra italicas puta deprauationes, diligentius perpendere ac tueri; sed sua ueritatis luce nec hoc destitutum esse patebit, primaria in Germania

Tertia. statuum Iura, ex temporum institutis sepulta nonsolum mansisse, uerum adhuc densiori tenebrarum caligine obfuscata fuisse atque obducta, idque nimirum exstructis ipsis in Germania Scholis. Quodsi enim & communiori, perpetuoque CONRINGII, FLEVRII, LAVNOII ac ipsius BVLAEI *Hist. Acad. Par. T. 6. p. 162.* calculis haudquaquam careat, Scholas siue Canonicae fuerint, seu Monasticae ac Ciuitatum, ad Sec. 14. usque occupatas saltem in instruendis rudibus in literis ac artibus, hoc ipso demum tempore in Academias transformatas fuisse atque transfusas; non perfunctorie ac dicis causa ad stateram examinanda erunt temporum variorum conamina, quibus hoc serio fuit quaesitum, ut exoticis Iuribus in Germania docendis, animi Docentium occuparentur circumuallarenturque. Non enim adeo ex accidenti, sed consulto satis tegumento, ut sumptibus parcerent Germani ad Italorum Scholas Bononiam Paduamque se conferentes, opera in eo fuit colloca-

ta, ut cum Viennae, tum Pragae, ad euehendam Caesaream auctoritatem, facilitandumque consilii progressum, Academiae exstruerentur munirenturque Legibus Longabardicis instar murorum. vid. MIDDENDORP *de Acad. L. 5. p. 299.* LAMBECIUS *Bibl. Vind. L. 1. p. 17. Eruditissimus* PASCHASIUS *dans les recherches de la France L. ult. n. 1.* Quid namque quaeso utilitatis aliud a Pragensi doctore BARTOLO poterimus exspectare, quam quod largissimo e fontibus Romanis potu quondam hauserat, scripseratque uel ipse in Aureae Bullae Sanctione, vel dictitasse eam intellexerat? Electorum Iura Territorialia uenditauit pro beneficiis, Principum ad Caesarum Electiones alias concurrentium, potestatem eo maiori fiducia restrinxit, Iuriumque primordiorum uel ideo non habuit cogitationem, cum haec e diametro contrariabantur ipsius fidei formulis doctrinarumque postulatis. vid. Alb. STADENSIS *ad a. 1240. Spec. Sueu. L. 3. T 57.* WIPPO *Vit. Conr. Sal. p. 424.* Et haec instituta justo citius nacta sunt progressus abundantes, noxiosque suos simul effectus in uulgus sparserunt, dilatauerunt que. Etenim loquuntur ubique obuia documenta ac testimonia, plurimis nunc locis eodem adhuc ac sequentibus Seculis, plures Scholas cepisse primordia, prospera minus quam incommoda. Tantum enim abest ut iam ex patriis institutis ICti suprema Iura in lucem assererent, afferrentque nunc magis emolumenti principibus, ut potius nonsolum omni studio ad Fridericum Vtum usque Imperatorum consiliis, quibus Scholas peregrinis ac imperialibus, uti audiunt Luneburgensi priuilegio, doctrinis superioritatis nesciis alligauerant, suos ausus adderent, omne calcar suppeditarent, persuaderentque ipsis Principibus, eis neglectis, Territoria ac regiones continua iniustitia corrumpi ac diuexari vid. SAGITTARII *Hist. Civ. Lun. 1471 §. 90.* ANDLO de *Imp. Rom. Germ. L. 1. c. 10. 11. 12. p 35.* Et licet Imperii magnates Iurium tenaciores, non una vice ab his portentis abhorruerint, perspexerintque sedulo ardua, ex Iure Romano in superioritatis Territoriorum articulo, detrimenta; vid. *Ref. Mog. an. 1441. ap.* MULLERUM *Theatr. Comit. p. 58. declar. 2. 3. art. 5. 7.* BESOLD de *praem. paen. & LL. c. 8. n. 4. 5.* GOLDAST *Constit. Imper. p. 166. 167. 171. art. 5.* LIMNAEUS *I. P. L. 4. c. 8. n. 18. L. 8. c. 4. n. 11.* FELTMANNUS

ad L. 2. §. 13. ff. de O. I. n. 5. euanescentibus tamen uindiciis ac protestationibus aequissimis, diutius posthaec cohiberi nequiuit Zelus Iustinianeus, quin publico Camerali Iudicio, Auctore Maximiliano, qui Iustinianum Antecessorem suum dixit, illico prorumperet, moueretque pedetentim Germaniae status, fora ac Scholas, quas ipse Caesar iam Lege sanciuerat exstruere, Iurium exterorum usui pleniffime aperire vid. BOECLERVS *Reb. Sec. XVI. p. 188.* DATT *de P. P. L. 4. c. 1. p. 712. Dn.* VNVERFAHRT *Diatrib. de I. S. R. Diss. 1. §. 12. O. C. P. Tit. 3. §. 2.* Frustra enim sunt ii, qui dum caeco impetu maiores exscribunt, solennitatem usumque distinctum in Curiis ac foris Germaniae iam uetustioribus Seculis Legibus graecis atque latinis attribuunt, confunduntque diserte usum dogmaticum atque publicum, receptionem Codicis Theodosiani ac Iurium uniuersim. Id enim tenendum, inutiles esse eorum labores, qui auctoritatem *Iurium Ciuilium* exposituri, in uniuersa Germania unum idemque receptionis in tot prouinciis tempus indicare satagunt, cum in aprico positum sit, eos saltem hac opera hocque officio rite defungi, qui omnes regiones sigillatim in hac caussa percontantur, separantque inde exactius domestica ac adscititia. Quod ut in argumenti nostri saluandam integritatem clarius exsplendescat, ex duabus prouinciis repetituri sumus saltem auxilia ac fulcra. De *Saxonia* nimirum, num electorali? dubito cum Cl. GRIBNERO; commemorat HVTTENVS doctissimus eques in Libello, quem Nemo inscripsit, ignorasse eam adhuc post seculum decimum quintum, orientalis Caesaris pandectas, insimulque laudat Balthici maris adcolas quod incunctanter Ius dicant perorentque, non consultis Leguleiis, sed suo ab antiquis more ac patriae consuetudine. Eo etiam sub sydere contemplamur *Megapolin*, nesciam diutius Iuris Romani, Domesticorumque praeceptorum tenacissimam vid. HERM. HOFFMANNVS *Lycurg. Germ. C. 4. n. 11.* PARTHENIVS *Litig. Lib. 1. c. 1. n. 20. p. 12. c. 11. n. 16. 17. L. 2. c. 5. n. 41.* Prima uerum incunabula ac fundamenta Iurium peregrinorum in Germania, omnino in instituto jam dicto Caesareo. Fuisset hoc quidem felix Germaniae sydus, si Legistarum operae ac conatus eo substitissent, quo augustissimorum Imperatorum auctoritatem contra insultus Pontificum ac decretistarum, bruta fulmina uibrantium, defenderent; Felix, si priuatorum actionibus diiudicandis solum in-

fer-

ſeruiiſſent placita Romanorum, utpote haud uniuerſim, ſed citra metamorphoſin conſuetudinum Teutonicarum, in quantum accommodari poſſint moribus Germanorum, recepta; vid. PVFENDORF *Fec. Eur. p. 843. Exc. ac Litteratiſſimus Dn.* B. G. STRUVIVS *ad* DESSELII *Erot. Iur. Can. praef.* GRAVINA *de O. I. C. pr.* DVCK *de uſ. & aut. I.C.L.1 c. 9. §. 5. 6.* ADAM. KELLERVS *L. 1. de offic. Iur. Pol. C. 27.* Aſt nunc infauſtum prorſus eſt, ac princeps ei malorum conceditur cauſa, cum in nullorum magis, quam in ipſorum Imperii Principum praeiudicium tenderit redundaueritque id inſtitutum. ad: ALBERICVS MONACHVS *Chron. a. 1234.* SCHILTERVS *T. 2. Inſt. Iur. P. Tit. 16. §. 5. p. 118.* LEHMANNVS *Chron. Spir. L. 4. c. 21. p. 337.* CONRING *de orig. I. G. c. 33. p. 206.* Iudicabant iam priuati Illuſtrium cauſas, non comitia; Imperii conſuetudinibus, patriisque obſeruantiis antiquioris auctoritatis, Legibus quiritum uim inferebant, & quod ſponte ſua fluit, Principibus originaria Iura nulla eſſe, ſed Caeſarum beneficiis impertita, arbitrabantur ſomniantes. v. SCHIKFVS *de Feud. Sileſ. c. 7. §. 111.* PAVRMEISTERVS *de Iuriſd. c. 1. n. 16.* CASP. SCHMIDIVS, Boioariae Cancellarius, *ad Ius Boic. Tit. 21. a. 1.* MAVRITIVS *in praef. ad conſil. Kilon. p. 57. 58.* Retinebat enim nunc eos, Teutonica Themide admodum inuita, a Potentatus doctrina idolum ac portentum tranſalpinum, a Iurium indagatione ictos arcebat, obligabatque potius, ea, quae ex fonte Superioritatis in Principes dimanant, Caeſareis reſeruatis poſt admiſſum Ius Iuſtinianeum mire adauctis, confirmatisque non raro ipſis poſtea legibus, ſatis fidenter addicere ac uindicare v. *L. 2. 3. C. de prec. Imp. off. R. 1. a. 1548. Tit. 22. §. und. nachdem. Ref. Pol. Franc. an. 1577. T. 23. §. Wann auch ſolche.* Hanc proximam, neglecti noſtri articuli cauſam, ut penitius intelligamus, opus eſt, per aliquot hic ire capita ac argumenta. Principio, fruſtra & a nonnullis adhuc poſt P. W. in Principum regionibus exſpectabis, *Ius circa leges condendas.* Hoc enim per *L 8. C. de LL. L. 2. C. de V. I. E.* ab illis uindicandum fuit ſolis Auguſtis, adeo, ut his praeſentibus in Statuum Territoriis, omne Iudicium, etiamſi e diametro huic poſtulato contrarientur ordinationes, Capitulationes ac receſſus, debuerit quieſcere ac habere interſtitium, idque ui & argumento *Legis 58. ff. de Iudic.* v. MYNSINGER *6. Obſeru. 99.* CLVTEN *Syll. rerum quotid. p. 40.* Vane porro exſpectabis *Ius dandi aetatis ueniam per tot. Tit. C. de his qui uen. aet.* Ius aggratiandi *per L. 4. ff. de poen. Ius circa adeſpota,* dum

dum id nec sibi tribuit Iustinianus, *Ius ferias indicendi* per a. *L. 4. C. de fer.* Ius legitimandi *per L. 3. ff. de nat. rest.* Ius condendi ciuitates, *L. 1. C. de metrop. beryt.* Ius repressaliarum, *per L. 14. C d. Iud. L. un. C. ne quis in sua causa*, Ius belli *per L. 3. ff. ad L. Iul. Mai. L. un. C. ut usus arm.* Ius dandi moratoria. *L. 8. C. de prec. Imp. off.* Ius restituendi famam, *L. 7. 10. C. de sent. poss. & restit.* & denique Ius propria auctoritate erigendi constituendique academias *per L. 11. C. de Prof. & Med. L. un. C. de Prof.* Hoc enim non nisi ab Imperatore concesso, contigit omnino, ut quo uetustiores sint academiae, eo maior Iurium Romanorum sit autoritas, tenuiorque contra Iuris publici *germanici* docendi usus ac facultas. Huius ueritatis nos admonet notabile effatum Rudolphi Maximiliani Saxoniae Ducis apud LANSIVM *Consult. de Principatu inter Prou. Eur. p. 313.* quo innuit diserte, in Caesaris gratiam utilitatemque Doctores amplissimos honores nancisci, Eumque solum Academiarum Patrem existere. Supersedemus per plures ire Territorialium Iurium partes, etiamsi alias facili negotio posset ostendi, uix ullum remansisse effectum Iuris supremi Principibus, quem non subuerterint aut imminuerint alienae Leges. uid. WIQVEFORT *dans les fonctions des ambass. L. 1. p. 90. ibique not. uers. L' ignorance-monarchie.* Iustissimae de hoc damno, LIPSIO sunt cogitationes *L. 3. Ep. 78.* nec minus consultissima uota HIPPOLITO a LAPIDE *praef. §. 21. p. 5.* Quibus ea nos iuuabit adnectere, quae edisserit *Consult. Dn.* GRIBNERVS, qui peculiare de ipso argumento opusculum, necdum euulgatum, promisit, *diss. de Iure incerto ex LL. dubia autor. §. 14.* *Quod,* inquit, *in Controuersiis illustribus, quae inter ipsos aut ipsis cum Rege intercedunt, locum reliquerint Iuri Rom. Principes,* quod in suis prouinciis id receperint, ac Iura Territorialia ex principiis praetensis Rom. aestimare permiserint, *id utrumque uix dici post, quam noxium ipsis fuerit ac infaustum.* Vides ad minimum, hoc tempore expilatas ac desertas quasi fuisse Potentatus facultates, specialiori ac genuino studio ICtorum destitutas. Nec sequenti aeuo coelum serenius atque limpidius! Nam in eodem periculosissimo luto, & hoc Seculo ICti haeserunt delitueruntque, cum decisa eorum atque doctrinae ubique testentur abunde, maluisse eos cum NIC. VIGELIO *method. Iur. Ciu. p. 21.* Carolo quinto ac Imperatoribus, ut saluus eorum sit dominatus, Leges Graeciae Latiique instar

Tal-

Talmudi commendare, quam meditari apologeticum atque repurgium Iurium Procerum coimperantium consuetudinumque laesarum. vid. *R. I. Francof. a. 1234. 3. Id. Febr. §. 15. Ord. Cam. Wormat. a. 1495. §. 26. a. 1521. §. 30.* Tantum ergo abest, ut luce reformationis exorta, causis Principum accesserit splendor, ut potius, perinde uti ipsa Sacra, uix a crassiori fermento repurgatae fuerint, remanserintque adeo obductae nubibus ac squalidis Iurisconsultorum commentis, ut nihil ferme haberent Respublica quidem ac Curia, de quo exultarent, cantarentque iubila. Tantus enim stupor tum cinxerat animos dubiis ubique distractos docentium, ut, cum animaduertissent Caesares impetu ac ui lacessere Imperii Status, ipsi propositis quaestionibus respondendis haud suffecerint, sed consuluerint implorauerintque cum LVTHERI inconsulto & inconcinne nimis *Illustrium quaestiones* respondentis auxilia, tum aliorum Theologorum sapientiam ultracrepidam, rerum gnaris plerumque fastidiosam; *num integrum sit ac conscientiae congruum armis contra Caesarem experiri, num diuinae prouidentiae nutu quiescere? ad Ill.* THOMASIVS ad GROTII *uers. Germ. praef.* CARPZOV *Prax. Crim. qu. 150.* Sed paulo felicior Seculo decimo septimo Potentatus forma ac facies! Iam enim non solum aetatis fertilitas, uiros quos sequenti litt. g. nominabimus tulit, qui ex deuiis ad ueram tramitem transire, fractaque glacie incertitudini Superioritatis Iurium medelam adferre allaborarunt; uerum & tales progenuit, qui ipsi studio Publici Iuris operam nauarunt, consumpseruntque in illo oleum. Mirae tamen apud utrosque philosophiae flosculi remanserunt, olentes reliquias temporum antiquiorum. Exulabant adhuc principia historices, filo admodum leui nedum pleno a VORBVRGERO ac DIETERICO pertextae; minabantur ubique Cameralistae, maiori quam nunc postulato per decisiones Ius facere contendentes; ipsi ex Latio allatum simulacrum adorabantur, destituebanturque in plerisque academiis uel plane Iuris Publici professione, uel ita ea defungebantur, ut Principes eos officio priuare maluerint, quam ad decidendas Controuersias illustres sollicitare. Edocent nos haec cum Dresdensis consistorii responsum a. 1630. ipsi Saxoniae Electori oblatum, tum etiam causa, quam in Conuentu Imperii Deputatorum sub Ferd. III. ISAACVS VOLMARIVS edixit proposuitque. Et haec ipsa eo dignior notatu est, quo pestilentius ejus fuit argumentum ac postulatum, Iurium Territorialium ac publicorum doctrinam Stilo decretorio Ictis interdicere. Inde pendet

causa, cur duumuiri HYPOLITVS ac MONZAMBANO sub *status ratione*, quae consiliorum magis pondera quam Iuris momenta aestimare uidebatur, ueritates publicae Iurisprudentiae iusta fraude Curiarum administris maluerint proponere ac instillare. Nec mirum, quod plurimi, qui hanc doctrinae Potentatus spartam occuparunt, ruerint adhuc in praecipitia, confugerintque dum articulus originis Superioritatis iuriumque territorialium explicandus fuit, ad decantatam sed *male ab interpretibus detorsam L. 5. C. de diuers. rescript.* Quae temporis superstitio ac hermeneutica ignoscenda facile iis, quibus, purioribus doctrinis uix libris gliscere incipientibus, tutius uisum fuit, inuetetatos errores recoquere ac chorda Italorum, maiorum more oberrare. Nostrum aeuum, quod pro Iuribus Principum uigilat, nullas nescit ueritates, nisi germanici Imperii idiomati ac Legibus respondeant, perpetua obliuione tegit tradita romanizantium, nec attendit, dolet magis prudentiam, si quae est, eorum, quorum scriptis tritissima *L. 3. C. de Crim. Sacril.* etiamnunc in hoc argumento infarcta.

Illorum exceptiones contra monita, ac institutam actionem perquirendorum dierum nataliumPotentatus. Ima exceptio communis originum inscitiae. 2da temporis ac termini incerti

(g) Verum omnino suo tempore scripsit BODINVS *Reip. L. 2. c. 6.* se neminem uidisse, qui testetur de translato in Principes Iure Territorii curate atque sollicite. Multos nimirum, recentiores inprimis possemus hic nominare, qui licet uirtutis ac roboris Potentatus non inscii, hoc tamen articulo in biuio maluerunt uersari, quam sese dimittere ad aeui medii monumenta uetustatemque historiarum. Quamuis enim haec sua luce sat gaudeat, iis tamen opinantibus, certat contenditque cum tenebris cimbricis. Ad tutum receptaculum *L. 28. ff. de prob.* aufugiunt, ac ignorantiam & incertitudinem originibus plerumque dominari, sibi persuaderi patiuntur per WESENBECIVM *Parat. de LL. n. 9.* REINKING *de reg. Sec. L. 1. cl. 4. c. 3. n. 7. cl. 5. c. 1. 3.* Facilior ideo quibusdam arridet methodus, originis loco indeterminatum tempus supponere, ac praeeuntibus COLERO *de Iure Imp. Germ. S. 45.* BERTRAM *de Comit. Th. 29.* BESOLDO *de reg. success. diss. 3. Th. 3* moribus ac *insensibili* gradu ipsum Potentatum in exercitium transiisse sibi imaginari. v. GYLMAN *T. 1. Symphor. P. 1. Vol. 1. n. 58.* WEHNER *Consil. argent. T. 1. Cons. 2. Obseru. uerb. Landesfürstl.* MEISCHNER *decis. Cameral. T. 2. L. 1. Dec. 8. n. 4. L. 2. D. 4. n. 171.* Ex transuerso ac in deterius agunt ii, qui nec scripto Iure nec certa perpetuaque obseruantia Superioritatem nixam fuisse, sed uti omne

Ius

Ius Publicum; ita & hoc momentum in uulgaribus solis traditionibus substitisse, perperam ac effreni audacia contendunt. KLOCK *Relat. 169. n. 54.* MERCKELBACH *3. Consil. 10. n. 11. 29. seq.* HERTIVS *Opusc. Vol. 2. T. 2. de orig. & progr. Spec. Rer. p. 4.* Aliis iterum subtiliori glaucomate allubescit incedere, ut, licet satis inconsideratè, doctrinam Potentatus ualeant uenditare pro foetu anterioribus temporibus prorsus incognito atque chimaerico, nouioribus nunc demum excluso. v. SCHARSCHMID *ad* SCHVTZII *Stat. Rei Rom. p. 351 lit. b.* LIMNAEVS *T. 1. add. I. P. L. 4. c. 8. n. 182. T. 4. p. 629.* Quibus admoti, plures de argumento propter historiae Legumque defectum ualde perplexo, serio sunt conquesti, insimul tamen praemeditati rationes ac causas, quibus postulata sua colore obducerent ac collinerent. v. MINGIVS *de Super. Terr. Th. 4.* REINKING *de Reg. Sec. L. 1. cl. 4. c. 3. n. 7. cl. 5. c. 1. 3. n. 1.* SPEIDEL *Voc. Iurisd. n. 3. Dn.* LEYSERVS *de Amtsass. & Schrifftsass §. 14.* Dicunt scilicet, luendam hic esse publico damno poenam eamque ferendam patienter, illiteratis temporibus ac militaribus habita ratione. Occinit ita BRVNO *de pact. concl. 21.* quem agmen doctorum sequitur, & praecipue, laude sua caeteroqui non defraudandus MYL. ab EHRENBACH *archol. c. 1. §. 6.* Hic enim Germanorum ignorantiae Secretorum literarum tribuit, quod Statuum ac Iurium Principum natales tamdiu tenebris noctique fuerint inuolutae. At scimus quidem, hanc CAESARIS ac TACITI doctrinam plurium Historicorum calculis non esse destitutam, scimus eam uariis obseruationibus exornatam esse impugnatamque saltem WERLHOFII, KVLPISII, ac AMELOTI ratiociniis; v. GRYPHIANDER *de Weichb. c. 37. n. 11. 12.* VAGEDES *Op. acad. Diss. Sel. 2. §. 4.* HERTIVS *Vol. 1. L. 2. p. 595. §. 4.* verum id etiam tenendum ac largiendum est ambabus, cribro aquam haurire sisyphiosque lapides reuoluere eum, qui Principum germanicorum primordia ipsis Allemannorum temporibus uel in Statu libero, uel sub Romanis ac Francis degentium, annititur perscrutari, adeoque necessitati ducit, ad aeuum ipsius formae Imperii nescium studio descendere, perinde uti aliquando descendit Dn. a GEHAGE in perquirenda origine Electorum ad Christi natiuitatem. v. *§ 23. 24. b.* Adhuc aliam, inter caeteras obscuritatis originis huius augustioris causas allegauit Ill. Dn. a LYNKER *Tr. de Sup. Ter. p. 5.* qua politices ignorantiam, causas huius iuris perpetuo controuersi peperisse ac in dies adauxisse ex LAM-

3tia illegitimationis Inquirentium, causae fundamento ab ipsa historia destitutorum.

4ta plus petitionis in argumento aetatis Recentis.

5ta nimiae obscuritatis.

qua praesertim falsa supponunt, quae non debent.

PADIO sibi adeo persuasit, ut sequenti paraphrasi nequiuerit se continere, quin sedulo Lectorem compellet, a frustraneo Superioritatis ortus examine abstinere, operamque modo in ipsa Iura, quomodo in eam, qua nunc conspiciuntur, potestatem, inualuerint, collocare. Verum sicuti hoc innuit, basilicam ac palatium angularibus saxis destitutum sibi imaginari; ita illud Politices significatu, quem, nisi arcanae subsint causae, & GOLDASTVS suo *de Imperiali Polit.* uolumine haud obseruauit, ualde abutitur, Scientiarum limites diuersos multisq; parasangis distantes constringit, confundit, additque potius causam huius Iuris neglectus fictam quam probatam. v. RHETIVS *I. I. P. L. I. T. 1. p. 66. p. 35.* BECHMANN *ad AB. Exerc. I. ad prooe. §. 24.* Id enim in aprico positum esse arbitramur, haud parum interesse, uel solis LIPSII, MACHIAVELLI, NAVDAEI ac GVLDENSTOLPII scriptis probantibus, inter id nescire quid expediat conducatque in Republica, quidque aduersetur Iuribus. Hoc discitur ex indole potentatus, illud circumambit finis Politices, qua ALBERICVS GENTILIS ac ueteres Philosophorum I. P. uniuersale tamdiu comprehenderunt, donec superiori aetate illud ad I. N. stringentiori uinculo translatum, ac a recentissimis & ab illo auulsum, inque peculiarem, entia quidem multiplicantem disciplinam fuerit transfusum, v. *Ill. Dn a.* LVDEWIG *AB Comment. P. 2. p. 1476. I. A.* de DOBNER *Disqu. de Imp. Th. 9.* WERLHOF *de N. I. L. 1. C. 1. §. 37. Dn.* BOSIVS *Introd. in Not. Rer. c. 1. p. 2.* WVRMSERVS *Ex. 1. qu. 1.* Facile itaque perspexerunt Icti nostrates, ac abunde quisque ex ipsa tractatione intelliget, ita has omnes exceptiones, dilatorias quasi, temporis fallendi causa oppositas, comparatas esse, ut nullatenus possint cynosuram exactiorem sustinere, ac euitare replicationes euidentia ac ueritate iuridice demonstratiuas. Propterea tamen non diffitemur, scatere hoc argumentum uariis iisque quo delicatior res est, grauioribus momentis ac ambiguitatibus v. MEVIVS *P. 4. Dec. 1. n. 10.* His enim ex uariis fontibus cum generatim historiarum, tum specialium Rerumpublicarum propullulantibus, non citra rationem Cl. HERTIVM admotum fuisse, sustinemus, his quidem in *Opusc. Vol. 1. T. 2. p. 186.* mentem profiteri ac aperire: *Est certe*, inquit, *illud argumentum Superioritatis Territorialis opinionibus Doctorum & natura sua tantis salebris impeditum, ut omnino in difficillimis habeatur*. Habeant alii hic campum excurrendi prolixius, nobis

bis indicasse sufficiet, quod demum non defuerint Viri, qui, licet studio ac industria opus haud esse existimauerint, ea, quibus gaudemus, Coaeuorum testimonia ac omni historiarum aeuo asseruata monumentorum cimelia penitus peruestigandi ac perquirendi, hanc tamen indubitate laudem sibi uindicarunt, quod impari quamuis opera ac diuerso studio, Iuribus Territorialibus caligine obductis lumina affundere tentauerint, probataque fide iustissimas Iurium ueritates paulum in lucem constituerint, confirmauerintque. v. PARIS *Vol. 1. conf. 1. n. 50. conf. 23. n. 133.* STEPH. GRATIAN. *Discept. Forens. c. 839. n. 6. 7.* MASCARD *de probat. conclus. c. 287. n. 1. seq.* ANDR. KNICHIVS primus est qui anno 1603. raptim ad hanc causam ipso confitente, se accinxit ediditque synopticam tractationem *de sublimi Territorii Iure*, cura KREMBERGII, disquisitione CHR. MINGII *de Super. Terr. & eiusdem Iuribus affinibus* auctam. Ex eo enim tempore, quo *in Epistola ad Cancellarium aulae Ferrariensis Thuringiorum* LAGVS atro carbone neglectum ardui illius negotii notauerat, in id animum defixit sollicite, quo peculiari opella difficultati occurreret, adhiberetque medicas manus. Sed tantum abest ut argumentum suum e fontibus historicis Imperiique Iuribus deducat, ut omnes potius Superioritatis effectus e Ictorum consiliis Iurisque Ciuilis riuulis & laciniis extricet, cumuletque promiscua methodo communes errores ac doctrinas. Facit huc sententia *Dn.* MEIERI *Libr. 3. Pol. arist. anal. c. 4. §. 61.* professa *his uerbis: An hactenus Super. Terr. a quopiam digne per partes exposita fuerit, equidem ignoro; Quae Andr. Knichen more nonnullorum Iuris Dd. consarcinauit, philosophicum ingenium haud satiare possunt.* Eisdem etiam uitiis scatet abundatque *Theatrum Sup. Terr.* exstructum auctore ac architecto ERTELIO. Huius enim uirtus in eo praesertim se exserit, ut ubique satis superque commonstret, cum BARTOLO ac ipsius cohorte illum iniisse certamen, quisnam eorum Leges Romanorum aptius applicauerit uel inconuenientius? Elegantius est opusculum Ill. Dn. LVD. HVGONIS *de statu regionum germaniae & regimine Principum*, & cui ideo non solum palmam dubiam reddere intenderunt Cl. HERTIVS ac Cel. TITIVS *de habitu Territoriorum germanicorum*; uerum & praeripere studuit peculiari disputatione *Ill.* LINKERVS. Verum cum hic ac prior id inprimis saltem habuerint curae, ut methodo ramistica curate obseruata per genera causarum argumento

Sunt tamen qui periculum fecerunt examinandorum Iurium Supremorum.

clarius lumen affunderent, eo maiorem doctissimis commentationibꝰ defectum ac maculam adsperserunt, quo certius hoc studium & alios Ictos, WESENBECIVM, LAVTERBACHIVM, TREVTLERVM, MINDANVM, EKHOLTVM ad dichotomias deduxit, ac cum ipsis generalioribus methodis, nullo utili, certo ac genuino fundamento innititur. v. *Ill. Dn.* THOMASIVS *Intr. ad Phil aul. c. 12. §. 24. seq. & ad* STRAVCHIVM *praef.* LAVNOIVS *de uaria fort. arist. in Acad. Par. C. 13. 14.* TALEVS *praelection. L. 1. p. 137. L. 2. p. 352.* CHR. EHEMIVS *de princ. Iurispr. L. 7. c. 6. 8.* Operam quam exhibuit BESOLDVS *Diss. Iur. Pol. p. 221.* frustraneam dixeris, dum nequidem ipsum, quem uoluit is assequi, scopum expleuit, consignauitque saltem breui apparatu ac extremo digito, quae de Territorii uocabulo, discontinuatione, finibus, earumque controuersiis ipsi sederit sententia. Etiamsi id ipsum institutum, opella de Successionibus ac mutationibus Imperiorum ac Stat. Iurisd. Terr. ulterioribusque meditationibus Ingolstadi adauxerit LINDINSPVRIVS. Magis saliuam poterit mouere Legentibus Cl. A. G. STRUVIVS in opusculo de Superioritate Principum Imperii, quod continetur *Volumine 1. Exercit.* FRITSCHII. Nec omittendae hic sunt disputationes *Exc. Dn.* SCHROETERI ac SIMONIS *de Iure Territor. Statuum sublimi,* cum in iis id distincte praestitum, quod alii uel haud assequuntur, uel certe subuertunt. Succedunt FREYERI *Exercitatio de Super. Territoriali* disputationibus Basiliensibus inserta, LIMONII opusculum *de Iurisdictione Stat. Imp.* ac KLAMPRINGII *disquisitio potestatis Domini in Territorio* maxime proletaria. Ludit enim hic uocabulis, haeret circa Etymorum cortices, rei conceptum exponit quidem, sed negligit more plurium genuinum Iurium principatuum fundamentum, nescio num fato, an Secus? v. LIPSIVS *Cent. 1. Ep. XII.* SCALIGER *Hippon. p. 403.* Quem errorem etiam errauerunt PREGITZERVS, HERM WESSELINGIVS, NERGERVS, SCHMIDTIVS, ut eos praetereamus, qui ad Iura Territorialia tum uniuersim cum sigillatim cum EVLENHAVPTIO sunt commentati. Id enim certum, omnes hos quos recensuimus, proposuisse sibi potius ex instituto declarare uaria huius Superioritatis obiecta, Iura diuersa, uarias diuisiones, effectus controuersos, ac constituendi modos, quam ipsius Potentatus primum fulcrum, palladium atque ortum. Et huic scopo, cui quidem Germanorum CHIFLETIVS Cl. CONRINGIVS *ad P. 3. Lampad. c. 5. p. 1.* satisfacere promiserat, nedum inseruiit MYLERVS in *Libro de archologia uel Principum origine,* edisserens laxius de periodis recentio-

Eorum defectus.

ribus

ribus ac poteſtatis incrementis, diſcerpta ubique ac promiſcue arrepta hiſtoria. Ut taceamus ſtudium AEN. SYLVII, operasque omnium eorum, quorum nomina collegit IO. CLVTENIVS *pec. Tr. de origine Pr. Imperiique progreſſu,* cum nec horum quis ad Potentatus incunabula, ex quibus tamen Iura diiudicanda ſunt, reſpexerit, arauerit-que hoc noſtrae prouinciae natale ſolum Illuſtrium, ſuis aruis hodieque haud ſubactum.

(h) Et huius Scenae autores atque Socios nominabimus §. ult. inſimulque ibi ſingulorum doctrinas exacte expendemus. v. h. Magnificus ac Illuſtris Dn. PRAESES *Patronus indulgentiſſimus mihi, Diſſ. de Super. Territor. Ciuit. Imperial.* §. *4. c. 1.*

§. 4. Iam ad ipſum inſtitutum propius accedere poſſemus, niſi argumenti neceſſitas a nobis efflagitaret, cum ſuperioritatis Territorialis Synonimorum, tum ipſius Potentatus complexus ac indolis habere prius rationem. *Iis* enim exponendis ideo praeſertim opus eſt, ne doctrina noſtra, quam infra tuebimur, ex Seculi decimi initio repetita, ſono uocabuli ſuperioritatis Teriritorialis iunioris demum aetatis, incautorum aures feriat, praebeatque anſam uel in ſimpulo mouendi fluctus, uel in ſcirpo quaerendi nodum. Ut itaque monumentis debeat probari, ipſa nouiori denominatione cauſae antiquioris originis, nec inde a fixa ſede remotae, nihil acceſſiſſe impedimenti, ſed teſtimonii potius robur, nec olim Potentatum ſeu ſuperioritatem Territorialem nominibus caruiſſe appellatiuis. (i)

Examinari merentur Synonima Territorialis ſupremaus.

(i.) Agedum, uideamus haec diſtinctius. Principio occurrit in chartis ac inueſtiturarum litteris loco Potentatus, decantata in media aetate formula: Inueſtimus cum *omni banno*, cum *banno Imperii.* Elegans huius ſiſtit teſtimonium diploma Ottonis magni pro Eccleſia Magdeburgenſi apud MEIBOMIVM, quo ipſa regia uerba haec: *Bannum* noſtrae regiae dignitatis in Magdeburg, in ius perpetuum liberaliter offerimus Mauritio. Et huc collimant chartæ Henrici III, Wilhelmi Lucemburgenſis, Conradi III. ac Ottonis Regis, Bannorum eisque adhaerentium Iurium

Nominatim olim (1) uocabulum Bannum.

ex diplom. ab a. 965.

ex charta ab a. 1049. um mentionem facientes insignem. *Primum* diploma Engelberto Episcopo *bannum legitimum* sed ad certas causas restrictum, seu limitatam concedit potestatem V. GEWOLDVS *Metrop. Salisb. P. 1. p. 243. n. 1.* *a. 1083.* *Secundum* Inuestitis cum *Banno*, omnem superioritatem diserte impertitur; *Tertium* Fridericum Palatinum *a. 1144.* cum *Banno* inuestit. vid. ALB. STADENSIS *ad a. 1144.* *Quartum* Corbeiensibus *Bannos regales* indulget, confirmatque iisdem Iurisdictiones, Aduocatias ac Comitatus. vid. SCHATEN *An. Paderb. L. 9. ad d. a.* Suppar his est diploma apud MEVRISSIVM *p. 308.* quod clarissimis uerbis meminit *Potentatus Criminalis*, & Bannum omne ita tradit atque transfert, ut si quis per illam regionem deliquerit effuderitque sanguinem, *discutiatur per officiales.* Aliud occurrit apud GOBELINVM PERSONAM *Cosmodr. aet. 6. c. 52.* ibique: *De banno, hoc est, Iurisdictione, ibidem haec ordinauit.* Cui *ex Iure Feudali Alleman.* iungi meretur §. 5. *c. 42.* quod Laici Principes non teneantur ad Regem mittere, ut judices inuestiantur de *banno.* Omittimus alia, cum haec ad nostrum scopum sufficiant, in Inuestituris ac litteris feudalibus *banni* vocabulum notasse potentatum, etiamsi id alias πολύσημον sit, induatque aliam saepe in Edictis faciem atque naturam teste DVFRESNIO. Verum ad alia progredientes facile ex dictis est ad cognoscendum, quid uelit formula: *Inuestitum esse cum uexillis.* Cum enim banni uox natales debeat uerbo fanonis, symboli olim potentiae ac auctoritatis, uti ibimus probatum infra, mirum non est, quod, tot testantibus chartis, hastâ obtenta, cuius sceptra regalia hodieque nos admonent, uel impertito uexillo omnis potentatus ad Inuestitos transierit, idemque superioritatis Territorii significatus uexilli uocabulo sonum commutauerit. Non opus est ut proferamus in medium ea quae edisserunt FAVSTVS in *uita S. Mauri de Theudeberto Rege*, *Annalista* NAZARIANVS *ad a. 787.* ac de Guntramo Rege GREG. TVRONENSIS *L. 7. C. 33.* dedisse eum in manus Childeberti Vexillum seu hastam, ut eo indicio patescat, omne nunc regnum illum tradidisse nepoti, & hunc ciuitates omnes suscepisse sub iuris dominationem. Ardua Seculorum germanicorum sese offerunt exempla, quibus saluare ualemus hypothesin ac nostra αἰτήματα. Ponimus in frontispicio testimonium

2. Vexillum, Hasta, instar symboli,

fide scriptorum Francicorum.

nium OTTONIS FRISING. *L. 2. c. 5. L. 7. c. 20.* Consuetudinem esse Curiarum, ut prouinciae per uexillum recipiantur a principibus, eoque omnis eis potestas conferatur; Dedit hoc confirmatum exemplo singularis inuestiturae Lothar. II. ac Innoc. II. quam simultaneam actiuam sueuerunt uocare nonnulli. Quocirca haud temere *Cl.* SCHLEGELIVS *de Num. Isen. p. 8.* animum induxit, fuisse *uexillum* in nummis Thuringiae Symbolum rite collati feudi, Principum potentiae ac iustae possessionis Principatus. Post urgeo fidem DITMARI MERSEBVRG. qua *p. 377.* asserit, Henricum II. per Thuringiae ac orientalis Franciae fines transeuntem ad Ratisbonam uenisse, ibique regali placito habito, Genero Henrico cum *Hasta signifera* Ducatum dedisse. Accedit Friderici I. Imp. genuina constitutio, cuius uirtute, IOH. IAC. CHIFLETIO interprete in *Comment. Lothar. p. 97.* Dux Austriae Henricus a. 1156. principali ueste indutus ac pileo superposito ducali, ad declarandam autoritatem hasta uexilloque more Imperii Principum feuda obtinuit ab Imperio. Plenius huc spectat diploma Carolinum, quo diserte innuit Imperator, per tesseram uexillorum Wenceslao I. Luxemburgico Metis impertitam, Potentiam denotari ac summam facultatem. Cumprimis tamen Regum Bohemiae exempla hic accersenda sunt ac dijudicanda. Quamuis enim nonnulli, a Regibus Daniae gladio inuestitis, alios verum Principes, Polonorum exemplo cum uexillis inuestientibus, decepti, calculos addere soleant GVNTHERO LIGVRINO *L. 1. uers. 545.* quod in prouinciis ferente seruatoque diutius temporum more, Iura superioritatis *solis gladiis*, non etiam uexillis, in REGNIS fuerint collata; a ueriori tamen tramite iis nos retrahi non patitur documentum Friderici II. ac III. a BALBINO *rerum Bohem. Epitom. p. 252.* ac *Miscellan. p. 109.* relatum, quo diserte patescit, quod Electores ac Reges Bohemiae, regalia ac quaecunque potentatus & Electoratus Iura, cum solennibus *Banderiis* receperint confirmata. Verum nec hoc solum falsitatis arguet generale Dissentientium assertum, ualidiori adhuc argumento subuertendum contundendumque. Idem enim BALBINVS *Miscell. Histor. Dec. 1. L. 8. Ep. Vol. 1. p. 14.* Richardi Romanorum Regis diploma in Lucem constituit, quo *uexillis* Aquisgrani corroborata accepit *Ottocarius* Rex Bohe-

Inprimis Germanicorum,

ac diplomatum ab a. 1156.

a. 1354.

Bohemiae Iura Feudorum *de Iure libere ad eum deuolutorum*, Regni Bohemiae, Ducatus Austriae, Stiriae, reliquorumque attinentium. Hic porro uarias post turbas uenit tandem, uti promiserat in *Laudo Concordiae* §. 6. ap. LEIBNIZIVM *Cod. Dipl. T. 2. p. 101.* ad recipiendam Inuestituram in Cambergensibus tentoriis fraude concinnatis. Adfuit Imperator Rudolphus Imus, Curiae olim Bohemiae Magister ac Mareschallus, nunc augustali ibi, negante licet ALB. ARGENTINENSI *ad a. 1276. p. 101. T. 2. R. G. ap.* VRSTISIVM, ornatu ac diademate fulgens; accedit etiam Ottocarus, omnimodo Iure, coniuge ipsius *Kunigunda* Libertatis uindice asserente, instructissimus, regionumque suatum potentiae, Numinis itidem ac Iurium maiestaticorum, quae Iure Territorii proprio ipsi competebant, suscepit obtinuitque confirmationem. GERH. a ROO *Hist. Austr. L. 1. p. 24.* AEN. SYLVIVS *Hist. Boh. c. 27. p. 135.* FVGGER *L. 1. C. XI. p. 56. 95.* ITTERVS *de Feud. Imp. p. 514.* Verum, quod insignis nostrae assertionis est βεβαίωσις, DVBRAVIO referente *Hist. Boh. L. 17. p. 142.* noluit Imperator amplius, potestate omnimoda ut is emineat ac corruscet in Ducatibus Austriae ac Carinthiae, quibus nectere solent plerique Carniolam. vid. NAVCLERVS *Vol. 1. Chron. Gen. 43. a. 1282. p. 969.* BONFINIVS *Hist. Hung. Dec. 2. L. 8. p. 216.* SPONDANVS *T. 1. Cont. Ann. Baron. a. 1277. §. 6. 7. p. 262. Dominus de* PAPPENHEIM *Histor. Austr. ap.* FREHERVM *p. 328.* Ac priorem certe Ducatum Ottocarus non quidem eripuerat Imperio, euincente §. 3. *Laudi*, sed Iure uxorio Margarethae, ultimi Ducis Austriae Friderici lineae Babenbergicae, Sororis, uiduae Henrici Regis filii Friderici II. Imperatoris, acquisiuerat dotis titulo, qui tamen concidere debebat dimissa per diuortium coniuge, probatoque de Austria faeminino Feudo, priuilegio Friderici Imi. Posteriorem ab Ulrico II. Carinthiae Duce, e Comitibus Spanheimensibus oriundo, mascula prole a 1269. orbato, non quidem *parata pecunia*, sed ex testamento adeptus erat, at Caesare refragante. CZECHEROD *Mart. Morau. L. 3. c. 7.* Ut ergo auferret in his terris ipsi potentatum, in Morauiae Bohemiaeque regnis corroboraret, uexilla Austriae ac Car. retinuit, caetera obtulit Kambergae. Obtinuerat enim, tot tangere uexilla, quot principatibus Potentatu praeerat inuestiendus

a. 1276.

dus. Quare & ipse statim Ottocarus, hastis ablatis, rimatus est, dubiam in his terris ipsi reddidisse superioritatem Augustum. Qui nec diutius cunctatus est, Austriam filio Alberto, Comitis Tyrolensis socero impertire, Carinthiam uero Comiti Mainhardo, Austriacis in simultaneam inuestituram assumptis, sed tamen eius uirtute, exarescente mascula stirpe in Henrico II. Carinthiae, exclusis. CHRON. HIRSAVGIENS. *a. 1282. Paralipomena ap.* VRSPERGENSEM *a. 1278.* HIER. MEGISERI *Ann. Carinth. p. 113.* ANONYMI Litterae *responsoriae ad Nobil. Literatum p. 121.* Aliud adhuc exemplum succurrit in Pomeraniae historia, pondere ac excellentia nullo inferius. Admonent enim nos Comitiae Augustanae institutae a. 1530. Pomeraniae Duces Iurium confirmationi inuigilantes, *1530.* sanguineis uexillis solenniter fuisse inuestitos. Tot symbolis hanc eos recepisse, quot Dominatibus Principes eluxerint. SPENERVS *Op. Her. P. 2. L. 1. C. 13. §. 26. p. 90.* Decimi ultimique uexillorum, quod Vsedomium spectat, oblitus est GOLDASTVS *Pol. Imp. P. 6. n. 3. p. 361.* qui citam Butzcouianum legit pro Guzcouiano. Id singulare est, nostroque argumento admodum proficuum, quod refert *Idem §. 14.* de Marchionibus Brandenburgicis, quod ui simultaneae inuestiturae ac transactionis cum Georgio Grimnizii conclusae, in spem futurae successionis una cum Inuestiendis Pomeraniae Ducibus, recipiendi tangendique uexilla studuerint, nauauerintque operam. Vt adeo non opus pluribus coaceruandis testimoniis ueritatum. Praesertim cum prolixiori studio tum hanc spartam, tum illud argumentum de moderna Inuestitura ensifera, nunc etiam Ecclesiasticis Principibus communi, occupauerint exornauerintque *Ill. Dn.* A LVDEWIG *T. 2. Opusc. p. 574. & Ill. Dn.* GVNDLINGIVS, Patronus ac Doctor meus summopere colendus, *integra diatriba de feudis uexilliferis,* ac *nouissima Parte 26. Gundlingianorum n. 4.* Illud adhuc, ut diximus, a nobis agendum, ut latius eamus probatum, qui vocabulum fanonis, banni, hastae, apud gentes habuerit, retinueritque significatum potentiae? Et ita quidem dignum obseruatu, tempore ueterum Germanorum, Duces de quibus TACITVS *c. 7.* egit, exules exstitisse temporibus pacis ac quietis, ac feruentium bellorum denique tumultibus accepisse militarem dignitatem ornamentumque martiale. Hoc nimirum distincti ac *Origo consuetudinis, Vexilla habere instar*

 aple-

Symboli auctoritatis. plebeiis secreti praeibant, eo quidem effectu, ut obsequio prosequeretur afficeretque agmen ipsum Dominum. Hunc TACITO ac AGATHIA docentibus, auito sermone Gothorum dixerunt *Fanum*, quem omnes secuti sunt, testibus MYREO ac BALVZIO, hastis, bruniis, seu uoce teutonica, *frameü*. vid. IOS. de la PISE *Histor. Princ. Auras. p. 27.* CHIFLETIVS *Anast. Child. p. 219.* PITHOEVS *Glossar. Salic. p. 710.* TH. BARTHOLINVS *antiqu. Dan. L. 2. c. 7. p. 365. Ill. Dn.* GVNDLINGIVS *d. l. p. 8.* Accersere hic possemus varia ex IVNII *uersione Euang.* testimonia, uerum non deerunt alibi rationes, omni aeuo, uocabulo Fan, Fanon, cohaesisse notam auctoritatis ac potentiae. *Faunos* nouimus Deastros fuisse, quorum cultui nemora ac quercus, arbores ob causas certe arduas Iuris diuinoris, Gentes uetustae Graecorum Romanorumque ἀπoθέωσι lucorumque superstitione infectae, destinauerunt ac consecrarunt. v. BROTVFF *Chr. Mers. p. 462.* PEIFER *Lips. Chr. L. 3. de* zuttibero, *p. 229.* *Fanos*, scimus Gothos cum ad christianorum castra transiissent, malos genios nuncupasse, hodieque Suecos appellare. Idolum Pan, Kan Persarum, Tartarorumque Chan, Banus Croatiae, trita apud omnes sunt uocabula, quae nihil praeter dominatum insinuant notantque. *Fanum*, summum Numen, Idola, simulacra Gentes septentrionales compellasse, testis est CANISIVS *Lect. ant. T. 2. p. 407. n. 20. p. 411. n. 24.* *Tanfana* in Marsis, per Dempfanne in Comitatu Rauensbergensi corrupte exposita, est Dea inter abietes vid. *Consult. Dn.* MEINDERS *de religion. Sax. Gent. diss. 3. p. 125.* *Molofandus* satrapa marsorum ap. TACITVM *An. L. 2. c. 28. n. 2.* Iudicii Dominum designat, & decem alia uocabula supersunt, quae si anquiramus, dicta collustrant apposite. *Panevvitz*, Interprete *Cl. Dn.* FRENTZELIO inuoluit scytico, hodieque slauico idiomate apud Henetos ac Polonos, Dominantis filium, *Ponovvie*, regni senatores, *Panna*, dominam. SALMASIVS *Epist. L. 1. ad Voss. Ep. XIV.* Et huius significatui ex caeteris sexus sequioris uocibus ex asse respondent Gothicum uocabulum Fana, graecum βῆνα, βᾶνα, latinum Venus, ex quibus ad recludendum reserandumque facillime, uetustum Quena, ungaricum Kone, danicum Kun, Reginam denotauisse, ipsosque Scriptores graecos, qui tot Eruditis eo uocabulo impo-

Fanonis significatus nominalis innuit potestatem.

sue-

fuerunt, per *Amazones*, quas HERODOTVS *L. 4. c. 110.* uocat *uiricidas*, Mulieres ac Domicellas ad paludem maeoticam sedentes significasse ac intellexisse olim. vid. *Cl.* HICKESIVS *Gram. Angl. Sax. p. 132. If.* VOSSIVS *ad Pomp. Mel. p. 142.* IOH. PHIL. PALTHENIVS *Annot. ad Tat. p. 301.* Ipsi Duces, ut progrediamur nunc amplius, fustem frameamque, insigne militaris potestatis gestabant, cui adiecerant in extremitate linteum, fasciamque. SPELMAN *Aspilog. p. 90.* REN. FRANÇOIS *dans l' essai des merueill. c. 42. p. 361.* AEG. GELENIVS *de Col. Agr. Magn. L. 2. S. 9. p. 151.* Et ille mos nec incognitus aliis fuit gentibus, Graecis puta ac Romanis, sub hasta publicae potestatis indicio nonsolum uendentibus. Etenim hi fortioribus Viris, uti notant GRVTERVS, VOPISCVS, SALMASIVS, ac ad SALVSTIVM *Cl.* WASSEVS, hastas praesentarunt habueruntque ipsas sceptrorum instar ac diadematum regni. Perinde ut aliquando Franci aduenientibus Regibus ac Dominantibus item praeferendis signis obuiam procedentes. vid. HARDVIN *Num. Prouinc. p. 863.* TVRNEBVS *Aduers. L. 22. c. 12.* GREGOR. TVRONENSIS *L. 8. c. 1.* Vt itaque non adeo inconsiderate ualeamus asserere, ab ipsis *Fanonibuss*, *Brumiis*, quae a Danis dicuntur brynthwarae, frameis itidem, quibus alligauerant funes ac linteum, ipsos praefectos sortitos esse significatum, uel ex fide curatiorum a primis praefectis ipsos Fanones nactos fuisse denominationem. conf. *Cl.* DODWELLI *Diss. de Parma equ. Wovvard. a Th.* HEARNE *ed. §. 6.* Fram namque, monosyllabum, apud Celtas ac Gothos, Imum, Praecedentem, *Framiste* excellentem, designabat; Inde descendunt Frea, Froa, siue Domina, Frohn siue dominicum, Brennin, Brennindis, antiquis Gaulis hodieque Waliis lingua Cambrica, Rex, Domus Regia, Brennus, Pyrenaeus, ceu voces sonantes eminentiam altitudinemque. Et hinc etiam ipsi Domini ac Duces militares, Fani dicti, uirgis seu hastis adnexis linteolis, imposuerunt significatum, qui sub uexillorum, der Fahnen, etiamnunc uenit nomine. Fabulas enim declamauit ornauitque sublesta fide WETSTENIVS *Orat. IX. de lingu. Graec. praer.* contendens, quod Romani signum militare, *βανδον* uocauerint, fuerintque mutuati ab eis Germani uocabulum Fahnen. Cum certius omnino sit, per irruptiones utrorumque Gothorum, Herulorum, Longobardorumque, usum horum insignium apud Ro-

Quid eius realis nota uerit?

manos denique inualuisse, Romulidumque linguam e Celtico sermone Germanorum praecipue accepisse sonum ac ualorem. vid. GROTIVS *cleg. prol. ad 1. Goth. p. 18.* PICCARD *de prisco celtop. L. 3. p. 92.* Quae, si non omnibus arrideant, soluant ex innumeris uelim rationibus SCHRIEGKII, BECANI, PRASCHII, SALMASII, TENTZELII ac LEIBNIZII eas saltem, quas Doctiss. Abbas PEZRON *de antiquitate nationis* & *Lingua Celtarum* Parisiis *contra uulgares ac Systematicas doctrinas* patrio sermone typis exscripsit diuulgauitque. vid. DIONYS. HALYCARNASSEVS *L. 1. Ant. Rom. c. 89.* MABILLON *Itin. Ital. p. 141* THEOD. KIRCHMAIER *de Teut. Lingu. aet. n. 2.* BOXHORN. *Orig. Gall. c. 2. 3.* STIRNHIELM *Anticluuer. p. 87.* & §. *8. b.* Quorsum etiam pertinet, quod Germani consueuerint quoduis operimentum, fasciamque linteam appellare fannonem, & a ligatura, banonem. Adserit illud apprime de phanone sacerdotum, distinctissimo, quo papicolae cataphracti incedere solent, indumento, messgesand, RHEB. MAVRVS *de Instit. Cleric. c. 18.* & de Mappa idem enuntiat *Monachus Wissenburgensis.* Vt ideo nos nihil moueat, quin repetamus fidenter causas significatus vexillorum ab eis, qui pollentes autoritate ciuili uel militari eis praefuerint populis temporibus antiquis, Ducibus nimirum, Comitibus, Baronibus, caeteris. Ac haec ipsa propius nos inuitant ad perpendendas natales Inuestiturarum cum bannis, meri mixtique Imperii ac superioritatis Principum probatis indiciis. vid. *Dn.* SCHILTERVS *Ex. 6. ad Dig.* §. *9.* & *L. 1. Iur. Publ. Tit. 24.* §. *2.* Quare principio id probe obseruandum, Duces sub Francis milites eduxisse in aciem, ius dixisse, sed dependenti auctoritate, omni αυτοκρατιας Iure destituti. MEIER *Annal. Flandr. L. 11. p. 10.* DOVSA *Annal. Batau. p. 193.* VOSSIVS *Ann. Holl. p. 5.* DV CANGE *Gloffar. T. 1. p. 454. sqq.* Inde uoces, *Bannerii*, Bandereti, Bandophori seu uexilleferi iustitiae apud Scriptores admodum frequentes, nobis sunt rationum instar milites fuisse tum Duces ac Iudices. LAMBECIVS *L. 2. Comm. p. 953.* BENNO *de Gest. Gregor. VII. Chron. Casin. L. 1. C. 26.* SEGOING *Thres. Her. P. 2. pag. 51.* *Bannum* uero, *Bandon*, *Bandora*, ac *Fanon*, symbola potentiae, coincidunt, tribueruntque eis, qui his eminebant, auctoritatem ac regimen. vid. P. I. ARNEFRID de *gest. Longob. L. 1. c. 20.* ANA-

Origo bannorum ex aetate Francorum.

STASIVS

STASIVS *in Leone III. p. 125. Cl.* FAVCHET *de l' origine des Chev. L. 1. c. 3. p. 28. Ms.* LABOVR *de l' origine des armes n. 80. n. 104. Primum* namque haud ignoramus, quid denotauerint uocabula, *Panner, Banni, Bannerium*; hastas nimirum seu uexilla, Dominos ense ac Iure in iudiciis ac bellis iudicantes, ac ipsum demum militem qui sequebatur Vexilliferum. VARENNE *Comm. de armis P. 3. p. 493. Post* exploratum habemus, *bannire* significare *praecipere*, statuere, *Heribanum* inuoluere *citationem ad sequelam, Bant*, unde Brabant, *Dynastiam*, Tractum, *Fribons, limites liberos, Bannitos* lingua Anglosaxonica notare homines a magistratu *punitos*, e limitibus expulsos, & quod sponte sua fluit probauitque GLABERVS *Histor. L. 2. c. 10. Bannum Regium*, summam Iurisdictionem a Rege collatam. vid. DITMARVS *L. 7. p. 91. Capitularia Carol. M. cap. 1. a. 802. c. 40.* LVCAS TVDENSIS *p. 63. Cod. Carol. Ep. 88.* VGHELLVS *Ital. Sacr. in Epise. Ascul. T. 1. p. 849. 52. 960. Charta ap.* MABILLON *T. 5. Ord. Bened. p. 88. Tum* constat ex HVNDIO AC OBRECHTO, quem a GRYPHIANDRI censura liberauit *Cel. Dn.* GVNDLINGIVS, sub uexillo Ducum acta fuisse iudicia, ac adhibuisse Francos in mallis ac staplis hastas erectas *signiferas*, tesseras auctoritatis ac potentiae, eo demum aeuo, quo Ius in basilicis atriisque ecclesiarum dici cepit, abrogatas. Verum ex his clauem accipimus in adyta morum uariorum prouinciarum penetrare penitius. Ex EMMIO enim docemur, apud *Frisios* ex Legibus Vbstallbonicis lignum erigi ac signum in Iudiciis; ex LOCCENIO, apud Gothorum propaginem *Suecos*, non secus ac apud *Heluetios*, in statariis iudiciis uexilla in terris defigi; Ex SIMLERO, apud *Bernates*, Vexilleferos amplissima dignitate praefulgentes praefuisse urbibus, ac defunctos esse Iudicum officiis. Vt ea silentio inuoluamus, quae de praecipua hac potestate ac basso Iure Magistratus, ex moribus gentium ubique fere obtinentibus, ex POGGIO attulit confirmauitque testimoniis ANT. MATTHAEI *Cel.* BALVZIVS *in uet. monum. collectionibus.* vid. *Exc. Dn.* GVNDLINGIVS *Diatr.* §. 13. De lumine tamen hic gloriamur, quod ex dictis affulget causis ac doctrinis, cur Ius Prov. Sax. meminerit in mallis lignorum ac hastarum? cur eas in ex puniendis examinandisque maleficis ac delinquentibus magistratus erexerint,

rint, hodieque aliquando admoueant? cur uexillis conuocauerint puniendos ac citandos? cur Archi-Episcopus Moguntinus cum stabulis regiis, ut audiunt in Capitularibus Francorum, inuestitus fuerit? & cur tot etiamnunc supersint exempla, quod Ciuitates cum Teutoniae tum Italiae summos Magnates uexillis exceperint, in turribus fustes expanderint, obtulerintque Proceribus uexilla, instar symbolorum Dominii? *Denique* cognitu facillimum est, qua ansa ortum sumserit uocabulum *Bannerherr*, quod alias efferimus per uocem *Baronis.* Etenim, eo Duces tempore Francorum omnes sunt insigniti, vexilliferâ dignitate conspicui. Quam & eousque retinuerunt, quousque nondum inhaesit ossibus eorum, sed personis, officium uexilli ac potentiae. DVCHESNE *T. 1. p. 486.* Verum nactis haereditariis Iuribus, iisque ad posteros stabiliori Lege translatis, Baronum nomen penes eos permansit, qui destituti Ducatu, marchionatu, caeteris Dominatibus, in tractibus, castris, ac *auitis* possesionibus, *seu allodiis* suis pro lubitu degerunt, ueneruntque nullatenus nec equitum aut ministerialium nec militum gregariorum numero. Hinc cum proxima denominationis causa in oculos incurrat, opus non est, ut e longinquo quasi Barones a Bar, Barn, Barnas, aliisque glossis denominemus cum IVNIO ac MATTHAEI *de Nobilit. L. 4. c. 7. p. 939.* Satis certe nostras coniecturas euidentes reddit, aliud, quo se torquere solent Doctores, uocabulum, *Semperfrey.* Quamuis enim non ignoremus, respici a SCHILTERO *in Com. ad Ius. Allem. c. 1. p. 19.* ad *missos regios, Sendbahre*, ad expedienda negotia Imperii ablegatos; malumus tamen hic nostris quam illius cogitationibus abundare. Praecipue cum eius doctrina praepotentes non solum Francos, sed etiam tot Principes Imperii, Henrici Vti, Ludouici Bauari, immo adhuc Caroli 4^ti^ temporibus, uendidet pro Regum Commissariis, adeoque, ne ipsa corruat, infestet impugnetque genuina Iuris Publici elementa. Nobis uidetur potius, explicari illam formulam conuenientius ex ipsa commentatione de *banno* ac Iuris dicundi facultate. *Centa* enim nihil aliud est quam *Bannum* ac iudicium, ac *Centenarius* insinuat prouincialium Iudiciorum praefectum. vid. VEGETIVS *L. 2. c. 8. 13. Lex salica T. 46. §. 1. Lex Longob. L. 2. Tit. 52. §. 10.* Haec sicuti ex innumeris diplo-

diplomatibus Henricorum Rudolphi I^{mi} ac monumentis Franconiae Sueuiaeque abunde dispalescunt; ita etiam positum est extra aleam dubitationum, uocem *Centenfri*, nunc *Semperfrey*, sub Francis indicauisse Ducem, Baronem, Iudicii vel militaris vel ciuilis Dominum praesidemque, subiectione ipsius Iudicii exemtum. Quod uel ex illatione quoque oppositi, der *semper Leodum*, *Litorum* i. e. subditorum, nanciscitur robur ac confirmationem, utpote qui coram Locorum Iudicia a Iudicibus conuocabantur tenebanturque comparere. Vt adeo haec consulto fusius exposita, satis ualeant rerum cupidos instruere, quaenam causa fuerit, seruatarum olim in Imperio Germanico formularum banni ac uexillorum, loco uocum Territorialis suprematus. Et ex ipsis his dictis abunde insignes infra §. 17. patebunt conclusiones ac effectus de differentiis Ducum Francorum ac Postcarolinorum, ex his generalioribus ad limas pragmaticas examinandis. Iam promouemus pedem ad ceteros significatus, suppares Superioritati. Eorum praecipua est formula: *cum omni iustitia ac Iure*, in diplomatibus Ottonum, Caesarum Saxonum, ad Seculum XII. usque admodum usitata. Plurium loco, unicum illius exemplum prodeat in conspectum, quod consignauit W. HVNDIVS *Metrop. Salisb. T. 1. p. 77.* Is enim exhibet notabile diploma, quo Frid. I. Imperator litem inter Ducem Austriae ac Saxoniae propter Ducatum Boioariae agitatam, his uerbis *insignibus* sopit terminatque: *Ne autem*, inquit Augustus, *gloria dilectissimi nostri patrui Henrici Ducis Austriae minui uideatur hoc facto, de Iudicio principum*; illustri Duce Bohemiae sententiam promulgante, & omnibus principibus approbantibus, *Marchiam Austriae in Ducatum commutauimus, & illum cum omni Iure praefato patruo & uxori sua in beneficium concessimus, ut filii ac filiae illum teneant, ac nulla persona in eo sine Ducum consensu aliquam* iustitiam i. e. *REGALE, praesumat exercere.* Eiusdem commatis uetustiori aetate est simplex notio: *superioritas.* Prouocamus saltem ad chartam apud PONTANVM *L. 8. Hist. Gelr. ad a. 1377.* qua Carolus 4^{tus} Wilhelmum Ducem de Gelria inuestiuit cum *superioritatibus*, Iuribus, feudis, homagiis. Et hoc ipsum diploma, dum mentionem fecit inuestiturae cum *Territoriis*, exactioris examinis occasionem nobis suppeditat, ut penitius inqui-

3. formula: cum omni Iustitia ac Iure.

in dipl. ab. a. 1156.

4. Vocabulum: superioritas, adiectione carens a. 1377.

qui-

quiramus, numne *Territorii* uocabulo antiquitus Ius Territoriale
5.) *Vox: Territorium* fuerit indigitatum? Collimasse huc suis temporibus CAM. BORELLVM *conf. 86. n. 12.* MINGIVM *de sup. th. 6. in f.* REINKINGIVM *de R. S. & E. 1. cl. 5. C. 2. 5. n. 8. 9.* loquuntur quidem omnes eorum litterae, sed sine monumentis, die ac consule. Explebimus defectum, duobus diplomatibus, iisque maximi momenti. *Pri-*
ex dipl. a. 1220. *mi* testis est GOTOFREDVS, *monachus Coloniensis*, mentionem iniiciens constitutionis Friderici II. qua notanter sanciuit prohibuitque: ne *officiales*, Principum *Territoria* i. e. Iura Territorialia corrumpant, ac in *Eorum Ciuitatibus*, *s. in theloniis s. monetis*, sibi adrogent aliquam Iurisdictionem. *Alterum* est Seculi decimi 4^ti, quo ipse hic stilus in Curiis fuit frequentior. Clara enim sunt
a. 1356. verba diplomatis Caroli 4^ti ap. IAC. WENCKERVM *in monum. ad Pfalburg. Iura p. 72. 73.* quibus ipsa *Lex pragmatica aurea Tit. XI. §. 1. 2.* pondus addit ac robur. vid. *Ill. Dn. a* LVDEWIG *Com. AB. d. l. x. y.* Et his ipsis nec calculum suum inuidisse *Ill. Dn.* LINKERVM, *de sup. Terr. p. 21.* innuere uidentur ipsius uerba: *Dicitur super. Terr. etiam Territorium, quia hoc formaliter accipitur:* Sed prolixiores in hoc argumento sunt KNICHEN *de subl. Iur. Reg. p. 21. n. 230.* SURD. *dec. 129. n. 14.* 10. KOPP *d. q. 42. n. 10.* HILLIG *in Donell. enucl. 17. c. 9. l. c.* HENNINGES *adnot. ad* BECKERI
6.) *Districtus* *IP. L. 3. c. 2. p. 121.* Porro *Districtus* uocabulo eâdem aetate consueto, saepius utuntur chartae ac *A. B. T. 15. §. 4. T. 25. §. 2.* eodem certe significatu. Licet enim illa uox apud Romanos paruos tantum terminos, glossatorum suffragio, notauerit, exulat tamen ejus sensus ac explicatio in terris germanicis, quibus Comitum priuatorumque limites uocabulo pagorum propterea saepius a
a. 1356. *districtibus* sunt distincti. Faciunt huc ex WENCKERO d. l. uerba diplomatis: *Et tota ejus Iurisdictione seu DISTRICTV fuit prohibitum, ne quis homines & ciues Ecclesiæ in Pfalburgerios audeat*
7.) *Ditio.* *suscipere.* Cui prorsus assimilatur terminus *Ditionis*, quo utitur
a. 1125. uetustius testimonium Lotharii apud DODECHINVM *p. 470.* Fuit enim in Comitiis quaesitum: utrum forificatoribus ac delinquentibus subditis iuste abjudicata pertineant ad *Ditionem regiminis*, seu Iura Territorii ipsius Domini, num ad Regis proprietatem seu fiscum Caesareum? Cui merito responsum, cedere illa non Caesari

sed

ſed regiminis ſubiacere ditioni. *ad. Nouiſſ. capit. art. 21.* & DATTIVS *de P. P. L. 3. c. 12. §. 148.* Sicuti autem priſca ſeculorum barbarie ICti Germanici Italorum philoſophia inani de continuato Imperio Romano prorſus ineſcati, Ius publicum Germanorum ualde perturbarunt, conflaueruntque dogmata, Romanorum phraſeologiis, *Monarchiae, Magiſtratus, Edictorum, Placitorum*, earumque ſignificatibus mire corrupta; ita nec hic defuit occaſio Potentatum ac ſuperioritatem Principum, *Iurisdictionis merique Imperii uocabulis* obfuſcare ac inuoluere caliginibus. MEVIVS *P. 6. Dec. 252.* TREVTLERVS *uol. 1. D. 3. §. 6. uol. 2. D. 8. l. a.* ibique *laudatiſſimus* BACHOVIVS, uulgo quidem cum GIPHANIO, BESOLDO, HVNNIOQVE dictus *apoſtata.* Supra iam ſcriptum eſt, quid damni ac incommodi rebus Imperii intulerint Leguleii ac romanizantes, qui glandibus ueſcuntur quotidie, ac a uera tramite, de qua tamen gloriantur, antiquitatum Iurium ac inſtitutorum Romanorum aberrant, digrediunturque quam ſaepiſſime. vid. Exc. Dn. HEINECCIVS, *Vir antiquitatum Iuridicarum uerſatiſſimus Ant. Rom. ad. I. praef.* Nunc nouum accedit exemplum, quo facile pateſcit, & ipſos haud erubuiſſe, ad regulas Iurisdictionis eminentiorem poteſtatem, ac ampliſſimos ſuprematus effectus ad meram Imperii normam redigere ac aeſtimare. vid. *Cl. Dn.* GRIBNERVS *eleg. diſſ. de praeiud. Princip. Imp. ex abuſu Iur. Iuſt. p. 21. b. Doctiſſ. Dn.* NIC. GVIL. DRESSELIVS *Adnot. ad Exc. Dn.* SCHOEPFERI *Synopſ. L. 2. T. 1.* BRVNNEMANNVS *Diſſ. 11. §. 26.* DN. STRYCKIVS *V.M. diſc prael §. 40. Deductio Sax. Princ. in Cliu. p. 8.* Teſtantur illam audaciam plurium Conſilia, Commentationes, Deciſa, quibus, conductis Legum farraginibus, Principum facultates, Iurisdictionis limitibus contrahunt, coercent atque reſtringunt. v. Dn. HVGO *de ſtatu Reg. Germ. c. ult. Perill Dn. a* PONIKAV *de priuat. cond. Princ. c. 2. Dn. a* LINCKER *de Lib. Stat. Imp. m. 2. §. 2.* KLOCKIVS *rel. 72. n. 55. Conſ. V. 1. c. 8. n. 115.* GYLMANNVS *T. 1. P. c. 12.* BVSIVS *ad L. 1. §. quaec. de offic. n. 6.* Vt adeo mirum non ſit, tranſiiſſe etiam haereſin Ciuiliſtarum in ipſas Curias ac Sanctiora Iudicia, aſſerentibus copioſe litteris *ap. Ill. Dn.* LEIBNIZIVM *Cod. Dipl. P. 1. n. 93. 31. 32. 85.* Verum etiam hic diplomatum fides interponenda eſt, ne ex nudo ſaltem noſtro aſſerto, Superioritatem ſub *Iurisdi-*

8.) Iurisdictio

dipl. a. 1180.

ctionis tegumento delituisse olim, uideatur titubantibus. Auxilia adfert AEG. GELENIVS *L. 1. Syntagm. de magnit. Colon. 7.* chartâ Caesaris Friderici I[mi], qua partem Ducatus Westphaliae ac Vngariae, Archiepiscopo Coloniensi obtulit tradiditque cum omni *Iurisdictione*, Comitatibus uidelicet, Curtibus, Beneficiis, ceteris. *add. Cl.* HICKESIVS *Diss. Epistol. p. 60 in not.* Eundem

a. 1220. tenorem repetit constitutio Friderici II[di] Imperatoris supra excitata, eiusdemque charta, docente *Chronico* ALBERICI, qua Principum Iura firmauit statuitque: ut unusquisque Magnatum quiete utatur libertatibus ac *Iurisdictionibus*, potestatibus nimirum supremis. v. *Card.* TVSCH *L. 1. concl. 545. n. 6.* SCHILTER *I. I. P. T.*

9. merum Imperium. *2. Tit. 16. §. 5. p. 118.* Nec destituimur diplomatibus, quae inuolucris utuntur *meri Imperii.* Et haec quidem debemus *Annalibus Treuirensibus*, quae chartarum mentionem iniecerunt, quibus Ludouicus Bauarus ac Carolus 4tus Balduino Archiepiscopo, Op-

ex dipl. ab. a. 1314. 1346. pida, Ciuitates ac Castra impertiunt, confirmantque cum mero ac mixto Imperio, eiusque animaduertendi exercitio. KYRIANDER *an. Treu. P. 15. p. 159. 194. sq.* Quare ad intelligendum prona est occasio, quo stilo significatuque scripserit FERD. VASQVIVS *L. 4. Controu. Illustr. c. 1 n. 1.* Regnorum & Principatuum proram puppimque absolui in *Iurisdictione ac mero Imperio, olim* nimirum potentiam supremam indicantibus. Olim diximus, cum nos non fugiat, frustra hodie nonnullos significatum meri Imperii Romanorum, in laxiorem sensum Germanicum studuisse transferre, illudque exemplo *Philippi* Hassiae Landgrauii, contendentis de Vrbe Hoxariensi. BROWERVS *An. Treu. L. 17. c. 5.* SCHILTER *Ex. ad. ff. §. 9. L. 1. I. P. T. 24. §. 2.* SPRENGER *I. P. L. 3. c. 20.* HORTLEDER *de caus. B. G. L. 4. c. 6.* MICHAEL *de Iurisdict. concl. 44.* ac *Instr. Pac. art. V. §. 14. art. 11. § 4.* Id ve-

10. Aureus Circulus. ro singulare uidetur, quod ueteri formulae: *dare aureum circulum,* inhaeserit ipse complexus Iurium superioritatis. Testes hic sunt DV FRESNE *Gloss. ad script. med & inf. lat. T. 1. p. 997.* ibique

11. formula: cum omnibus justitiis ac regalibus. sufficientes rationes. Notius est, quod ueteribus chartis formula: *Confirmauimus omnia regalia, uel dedimus ei iustitias;* ipsam inuoluerit superioritatem. Et haec adeo communis est, ut prae ceteris locum occupauerit in chartis Inuestiturarum ac diplomati-

matibus. v. *Dn.* HERTIVS *de ſup. Terr. §. 2. ac §. ſq. h. lit. n.* Quo ſenſu etiam accipi debent, quae docuerunt BOCERVS *claſ. 5. diſp. 10. Th. 67.* KNIPSCHILD *de Ciu. Imp. L. 2. C. 5. n. 14.* TABOR *de metat. c. 6. n. 5. 7.* cum nunc alias ei omnino fallant, qui cauſam ac effectus nolunt penitius diſtinguere, ſed coloratis rationibus ipſam Superioritatem malunt imminuere. v. VALASCVS *de Iur. Emphyt. qu. 8. n. 34.* WEHNER *Obſ. Pract. p. 334.* LINDENSPVR *de Imper. mutat. c. 29. n. 85.* SIXTINVS *L. 1. c. 1. p. 20.* REINKING *1. cl. 5. c. 3. n. 18.* *Acta Lindau. p. 647.* Quodſi etiam exſpectes quid de expreſſo in ueteribus chartis uocabulo *Aduocatiae*, a defenſi- *12. Aduocatia.* one non raro diſtinctae, cenſeamus, hoc ſaltem a nobis aſſertum accipies, non deeſſe ſufficientia documenta, innuiſſe ſaepius illud ipſum *ſuperioritatem.* Tot enim inſtrumenta teſtantur, tranſiiſſe ab Imperatoribus eorum Iura ad alios cum pleno exercitio, adeo ut Aduocati in ſubditos Ius Territorii, quod tuebantur, exercuerint habuerintque omnes inde redundantes effectus. vid. EHRENBACH *Archontolog. c. 21. 22.* Eleganter de hoc argumento ediſſerit H. MEIBOMIVS *Script. R. G. T. 3. p. 233.* cui nec denegarunt lapillos ſuos, ac conſenſum conſuetudinibus innixum, COCKIERIVS *de aduoc. qu. 27. n. 3.* ac teſtes apud KNICHIVM *c. 4. n. 305. - - 355.* Argumento tamen GOLDASTI uim nullam ineſſe arbitramur, cum ſuſpecta fide ſuperbiat Poetarum, quorum relationes in hiſtoricis ſub beneficio Inuentarii plerumque recipiendae ſunt. Potiori Iure prouocamus ad chartas Henrici 4ti, *Acta Meurenſia p. 12.* ac MIRAEVM *Belg. Dipl. L. 2. c. 35.* ex quibus ſitim ſatis reſtinxerit cupidus ueritatis, num conferat aduocatia facultatem Iuris dicendi, onera exigendi, iudicia exercendi, comparendi in iudiciis ac bella ineundi? vid. *Triumph.* S. LAMBERTI *c. 3.* MASSON *An. Franc. L. 3. p. 305.* LAZIVS *Comm. Reip. Rom. L. 12. c. 1. p. 919.* Poſſemus hic ex GALLANDI *Tr. de uexillis p. 31.* multa huc facientia de auriflamma Gallorum, ſymbolo poteſtatis in aduocatiis, congerere, niſi omnem defectum abunde explerent adaugerentque ſatis fidem aſſerti ipſa diplomata apud DV CANGE *gloſſar. T. 1. p. 87. init.* quibus cum in Comitem Brabantiae, tum in *dipl. a. 1086. 1210.* Bertholdum de Zeringen, plena Iuriſdictio translata eſt per aduocatias. Vt alia aduocatiarum Germaniae inſtrumenta nunc non

accerseamus prolixe. v. *Illustr. Dn.* THOMASIVS *de legislat. pot. contra Ius Comm. §. 31. Dn. a* LVDEWIG *Op. miscell. T. 2. p. 903. q.* MAGER *de aduoc. c. 2. n. 200. 201. c. 9. 10. n. 386. Ius Sax. prou. L. 1. a. 59.* Propius nunc accedimus ad recentiores ac hodiernas denominationes potentatus, & eas quidem, quas uarii Imperii recessus repetunt suppeditantque. Dicitur nimirum in *R. I. a. 1548.* §. *47.* §. *66. die Landes Fürstl. Obrigkeit, §. 41. 48. die Hohe Ober und Gerechtigkeit; R. I. a. 1555.* §. *4. 40.* §. *16. 53. a. 1559.§.21.Oberherligkeit,Landsherrligkeit,LandsherrligeBotmässigkeit, Landes-Fürstl. Schutz.* v. HEIDEN *in* FRITSCHI *Exerc. I. P. 10. pos. 24.* SIXTINVS *L. 1. c. 10. n. 19.* DAPP *de Ciuit. Imper. c. 6. n. 18.* PFEITZ *Vol. 2. cons. 94. n. 45. Cap. Leop. art. 3.* Quibus tandem accedit Instrumentum Pacis, cuius *principium* ac §. *96.* Superioritatem appellant *majestaticam*, dum iurium sublimitate explendescit per oras totius regionis, repraesentatque & summam imperii, regiamque imaginem. BESOLD. *de Maiest. S. 3. c. 1. n. 2.* STAMM *de Seru. pers. L. 3. c. 10. n. 30.* RELFENDZO *de summa Princ. Germ. pot. c. 3.* CLVTEN *Syll. concl. 26. lit. a.* BOEKEL *Disqu. Crim. 4. n. 7. f. 41.* BVRGOLDENSIS *P. 2. diss. 5. n. 7.* SCHRADER *de Feudis p. 10. S. 1. n. 33.* Et ab ipso aeuo, *Superioritas* additamento *Territorialis* per *Art. 5. P. W.* §. *12. n. 24.* demum cepit uocari, nomine quidem aliis ideo recentior, significatu uerum coaeua Imperio Germanico. Tantum enim abest, ut per illam additionem limites superioritatis *Pax Westphalica*, nonnullis contendentibus, restrinxerit, ut potius per tot rerum monumenta supremam potestatem, iam olim Teritorii denominatione enitentem, omni sua integritate ac maiestate, totam stabiliuerit confirmaueritque Germaniae Statibus. vid. *Ill. Dn.* THOMASIVS *diss. de iniusta oppos. Iur. maiest.* §. *4.* & §. *seq. b. lit. K.* Id mirum est, docuisse haec dicta ipsos saepius Scriptores Gallos in decisionibus ac consiliis, quibus inquisiuerunt in diuersissimam naturam Territoriorum, uel limitum potius, Statuum Italiae Galliaeque. v. CEPHAL *c. 418. n. 2.* LANCELLOTTVS *Gall. c. 7. n. 39.* CHOPPIN *de Ciuit. paris. morib. L. 1. Tit. 2. p. 47.* Innuunt confitenturque in *oris Latii* apposite locum sibi uindicare adstrictum Territorii significatum VARONIS, CANGII ac GOTHOFREDI; sed haud regionibus

Recentissimum est uocabulum: superioritas Territorialis.

sii.

cisalpinis seu Germanicis. Nihilominus tamen sunt ICti Patrii, dolente LAGO *in Epist. ad.* KNICHIVM, qui iis nequidem intellectis, CVIACIO *ad. L. 53. C. de Decur.* assurgunt, explicationes Territoriorum uiles ac maxime peregrinas ex ISIDORO *L. 19. c. 5.* ALB. GENTILI *ad L. 239. ff. d. VS.* NATTA *consil. T. 1. c. 149. n. 19.* immo ex DRVSIO ad nostram Remp. transformant, obnubilantque potius *amplissimorum* Territoriorum Germaniae Iura, quam illustrant atque facilitant. v. ANT. FABER *in Consult. ac de Ducat. Montifer. P. 1. p. 43.* SCHOENBORN *L. 1. Pol. c. 12.* BESOLD *de Iure rerum famil. diss. 6. c. 1.* STEINBERG *Disp. Basil. T. 5. d. de territorio.*

§. 5. Quoad indolem Potentatus, ardua ipsius momenta ac magni ponderis effectus in lucem nunc debent constitui, ut praeliminari opera, cum ualor ac uirtus dignissimi argumenti, tum operae pretium examinandorum eius natalium, clarissime in oculos incurrant, pateantque latissime. Est namque ille Potentatus *summa* (i) ea ac libera potestas Imperii Principum, qua gaudent pollentque ordinarie (k) per Territoriorum regiones & in politicis & ecclesiasticis uniuersim. Quare uno obtutu facile ad intelligendum, facere utramque paginam hoc in argumento Iura *maiestatica.* (l.) Vtpote quorum uirtus ea *regalium* est directrix, quam ab auitis ac Systemati Imperii coaeuis, temporibus cum circa *Secularia,* (m) tum circa *Sacra*, (n) hodieque conspicimus occupatam illibatamque. *Indoles ac complexus Potentatus.*

(i) Indignantur huic conceptui asseclae Scholasticae philosophiae, crepant proscinduntque flagitiis & RHETZIVM, HENNINGESIVM, ac MONZAMBANVM, quod non erubuerint summae potestatis iniicere mentionem. Fugit enim eos forma regiminis, quam induit exarescente extinctaque sobole Carolidarum; nesciunt pragmaticas historices periodos, ac inueteratis praeiudiciis nullo non tempore pugnant andabatae. Vidit eorum gerras ipse personatus RELFENDSO HEROMONTANVS *de Sum. Pr. G. Pot. c. 3.* ac KÖHNIVS *de modern. Elect. Sacr. Imp. Stat. p. 36.* immo qui ex dissen- *Num Potentatus, summa potestas? Aff.*

dissentientibus sapiunt ultra uulgus, maiestati aemulam, potestatem eam dicunt definiuntque rationibus licet leuioris indaginis. vid. *Clar. Dn.* VITRIARIVS *L. 3. T. 15. §. 4.* MINGIVS *de Super. concl. 7. 54.* Haud enim, Superioritatem Principum, summae potestati subalternam esse, efficiet uis argumenti, quo *Dn.* KVLPIS *ad* MONZ. *c. 5. §. 28.* PAC a LAPIDE *diss. 11. §. ult. p. 384.* *ac Exc. Dn.* SCHWEDERVS *I. I. P. Sp. S. c. 2. §. 3.* Status Imperii subjectione feudali Imperio ac Caesari teneri, regerunt, urgentque. vid. BECMAN *Med. Pol. disc. 16. p. 277.* Miscent homagium ac Iuramentum fidelitatis cum Iureiurando subiectionis, in haud disparem humanitatem fidemque Caesaris non penetrant, & quod praecipuum est, indolem Vasallorum subditorumque Imperii Germanici a subditis ac beneficiariis Carolingorum nunquam dignoscunt curate. *Ill.* THOMASIVS *ad Monz. c. 5. p. 479.* BVRGOLDENSIS *ad. I. P. P. 1. Disc. 10. 15. p. 261.* ARVMAEVS *Vol. 2. Disc. acad. 26. §. 69.* Parum item ad destruendum nostrum assertum faciet hoc, quod urgeat ipsa uox, Territorialis, superioritatem summae potentiae genus quoddam esse analogum, superioritatem simpliciter dictam, summam quidem indicante §. 74. *I. P.* notare potestatem Ciuilem; uerum additamentum ipsius, quod praedicaretur plerumque de Statibus Imperii, inuoluere summae potestatis diminutionem. Vt enim taceamus, quam minus apposite ex Logices regulis hic facta sit mentio *analogi* & *potestatis summae diminutionis;* totius imaginariae differentiae fulcrum praesidiumque nititur palladio Iuris Romani. Huius enim sensu, cuius IASO *in L. 3. ff. de Iurisd.* parens est ac auctor, superioritas summam quidem politicam potentiam insinuat significatque, uerum non Territorialis potestas, cum Territorii uirtus priuatorum agrorum, inferiorumque magistratuum districtus nunquam egrediatur. Ast quid commercii nobis cum Territorii uocabulo in usu Iuris Romani? Nobis & de Principibus & regnis, quibus dominium uiget liberum, uocabulum Territorii est commune, ac in significatu Iuris publici Germaniae admodum excellens. vid. ZIGLERVS *de Iur. Maj. L. 3. p. 81.* *L. B. a* FRIESEN *de Iure Pr. extra Terr. c. 1. §. 5.* HIP. a LAPIDE *de rat. Stat. P. 1. c. 16.* Verum est, in allegata *Pacis Paragrapho*, Landgrauiatum Alsatiae cum omnimoda Iurisdictione

Obiectio I.

Responsio.

Obi. II.

Responsio.

diction in Regem Galliae transferri, adeoque intelligi per ſuperioritatem, ſummam maieſtatem; uerum falſum eſt per ſuperioritatem Territorialem, poteſtatem indicari maieſtate minorem. Loquuntur ſaepius LL. publicae promiſcue, citra diſtinctionem utriusque termini, immo, ſi uera dicere uelimus, doctrina haec ICtorum Patriae, non tam fide ipſius Pacis, cuius *art. 5. & 8. §. 30.* in omnia diuerſa abeunt, quam ipſius REINKINGII *de Reg. S. L. 1. Cl. 5. c. 3. n. 6.* RVLANDI *de Comiſſ. P. 1. L. 5. c. 5. n. 20.* FVSCHII *Pract. Concl. 49. n. 4.* CRAVETTAE aliorumque Conſiliariorum auctoritate fiſa eſt atque ſtipata. *ad. Dn.* HVGO *de ſtatu Reg. Germ. c. 2. n. 9.*

Exceptio; niſi adſint pacta.

(k.) Hinc opus non eſt, ut de pactis Imperii ac prouinciarum commentemur fuſe. v. *Dn.* RHETZ *I. I. P. L. 2. T. 1. §. 10.* PVFENDORF *de Stat. Germ. Imp. c. 5. §. 26.* ceteri. Pertinet etiam huc *Rec. Imp. a. 1574. §. 116.* ac *Cap. Leop. A. 21.* quibus *pactum* Caeſaris continetur cum Electoribus. Adeo ut citra rationem ſe torſerit HENNINGES *de poteſt. Imp. circa prof. c. 7. §. 11. p. 468.* cum eis locis Iuribus maieſtaticis uim illatam eſſe ſibi perſuaſerit. Collineant huc LIMNAEVS *T. 1. add. L. 5. c. 7. p. 544.* & *ad Cap. Max. II. ac Carol. V. art. 9. 18. p. 493. 243.* SCHEPLITZ *ad Conſu. March. P. 4. Tit. 5. §. 5. n. 3.* FRITSCHIVS *de Conuent. Prou. c. ult. n. 6.*

Exerit uirtutem in Iuribus majeſtaticis

(l) Siſtunt ea generatim complexum Iurium Superioritatis in Territoriis Statibus competentium, quae ſigillatim exprimere ſolemus per regalia. *ad.* GAIL. *de P. P. c. 16. n. 27. L. 2. Obſ. 62.* FVRSTNERVS *de Supr. c. 20. p. 63.* Remouendus autem hic eſt cardinalis error, quo STAMLERVS ac ſocii eius, *Iura maieſtatica reſeruatis Caeſareis* opponunt, eisque haud pauca detrahunt, ut horum claſſem extollant augeantque. Curate ſtrinxit in hoc argumento calamum *Conſult. Dn.* GRIBNERVS eis opuſculis, quibus Ius famam reſtituendi concedendique ueniam aetatis Principibus uindicauit ex inſtituto. Cum namque harmonia eſſe debeat inter Iura Capitis ac membrorum, cum Statuum praeiudicio nec doctrina de maieſtaticis Iuribus, cum relictis Imperatorum perturbanda erit, iisque intempeſtiue contradiſtinguenda. Neſciunt enim hodieque ICti, quatuor reſeruatorum ſignificationibus inpertinenter

Quae male opponuntur reſeruatis Caeſareis.

In quibus declarandis ac pertractandis opus est cautela.

ter Statuum Iuribus oppositis, se quidem torquentes ac retorquentes, quae uera nota sit characteristica ipsorum relictorum. v. KELLIVS *de off. Iur. L. 2. c. 1.* SLVTERVS *annot. ad Hipp. p. 644.* BECKER *Synt. I. P. L. 2. C. 3. §. 4.* BOEKLER *Not. I. L. 4. c. 1. p. 531.* Tacent de ea uoce Leges Imperii, & unicus ad quem prouocant, locus recessuum, ipsius rei significatum dubium magis reddit quam certum. Accedit, quod ipsi cordatiores contrasentientes principiorum Iuris publici pragmatici ueritate conuicti, brocardico Plausoribus Relictorum solemni: *Iura superioritatis ualere in Territoriis saltem, reseruata per totum imperium*: dicam nunc scripserint probauerintque axioma: *Posse principes in territoriis plus quam Caesarem in Imperio.* Leges enim praescribunt per capitulationes, ferunt etiam prouinciales, pangunt foedera, ac eiusdem commatis multa inconsulto ac insalutato Rege peragunt, quibus solus Imperator non sufficit. v. H. EIBEN *de orig. hui. dicti non ad Castrensem sed Sec. XIII. refer. c. 8.* FRANTZK *L. 2. resol. 15. n. 47.* KLOCK *Vol. 3. cons. 402.* Et quodsi etiam recentius aeuum intueamur, ultro dispalescit ex LONDORPIO *T. V. P. 2. Act. c. 97. 101. 113. 118. sqq.* quaenam difficultates in ipsis tractatibus Pacis Monasteriensis inter Caesareos & Galliae Sueciaeque Legatos circa hanc Iuris spartam intercesserint, apparuerintque. Distincte de iis disseruit ITTERVS *de Grad. Acad. c. 6. §. 3. 4.* & quamuis omnes uias calcauerit, quaesiueritque rimas elabendi, filo Ariadnes nihilominus fuit destitutus, gladioque, dissecando nodo sufficienti. Pudeat certe auctores, qui dapes adposuisse sibi uisi sunt, dum glandibus uescuntur, utunturque uitiosissimis cibis. Quid enim magis stomachos saniorum poterit mouere, quam communissimum, quo Caesareis reseruatis cupiunt succurrere, medicamen ac conclusum: Non competere Imperii Principibus ius legitimandi ex Iure superioritatis, cum Imperator absque Statuum consensu impertiatur legitimationem Principum subditis, uel etiam quandoque ipsis Statuum naturalibus liberis. Mirum, eos nec Imperii Proceribus Ius inuestiendi de feudis Territoriorum suorum denegauisse, cum solius sit Caesaris, inuestire de Feudo regali. Verum haud immorabimur causae, cuius diem natalem ei primum celebrarunt, quibus uolupe fuit, ex CAII fontibus prata Teutonica irrigare,

irrigare, antiquata ac noua promiscue corradere, uetusta cum hodiernis, quadrata cum rotundis confundere, ac ex Romanorum decretis Imperiique Germanici Iuribus unum chaos conflare. Quasi Leges Iustinianeae, quibus Iurium exercitium soli Augusto uindicatur, unquam Germanis latae fuerint, aut earum receptio in Europae Territoriis unquam facta sit ad definiendas controuersias Iurium publicorum. Inconueniens est applicatio Legum status antiqui, ad nouum, diuersissimum a priori. Ius enim uariat secundum illius qualitatem, nec opus est tabulis, per expressas Leges aut contrariam consuetudinem mutationes docentibus, sufficit desuetudo ac non usus. Quamuis haec asserta ei omnino concoquere nequeant, qui recentium incuriosi, formulas Graecorum, Romanorumque cancellos non egrediuntur, uel Imperii Romani, postquam aquilinis alpibus superatis in campis Teutonicis consedit, insignem metamorphosin nequeunt palpare uel nolunt.

(m) Hic certe non immerito quis dixerit: *Cui non cantatus hylas!* Innumeri enim in uulgus diuulgati sunt *de regalibus* libri, de *potestate politica* discursus, ut si quis etiam discesserit ab ARUMAEO, BORCIO, CUNONE, EINSIDELIO, EVERHARDO, SCIP. GENTILI, MONTANO, IÖRGERIO, POLENIO, SIXTINO, PRUKMANNO, UNGEBAVERO, ac STUCKIO, aditus pateat ad totidem, ni plures, eiusdem commatis comentatores. Vt eos taceamus, qui ad uentilanda uel minuenda Fisci Iura in arenam descenderunt, tractaueruntque ea uel uniuersim uel sigillatim, adeoque crocum in Ciliciam inuectasse uisi sunt multis, qui farinam a furfure nesciunt secernere rectumque dignoscere curuo. Nouissima opera est optimum institutum *Doctiss. Dn.* GRASSII, *Professoris apud Tubingenses clarissimi*, quo id sollicite egit, ut in argumenta uulgaribus libellis neglecta, inquireret felicius. Nobis otium non est, desudescere in tradendis regalium, seu stilo TACITI, regni Sacrorum diuisionibus, ac fuse exponere, quid ICtis sint personalia, fiscalia, transeuntia, immanentia, reseruata, communicata, quid I^mi^, quid secundi ordinis regalia. Nec curabimus eorum lites, qui circa longobar-

Versantur illa Iura I. circa secularia.

dicum *textum 2. F. 56.* citra causam uehementer dissident, regaliumque maiorum ac minorum, quae in reditibus plerumque consistunt, distinctionis fundamentum diruunt subuertuntque curate. v. *Ill. Dn.* THOMASIVS *ad* HVBERVM *L. 1. S. 3. c. 6. §. 3. lit. x. p. 91.* BOCERVS *de regalib. n. 3. 4. c. 2.* Id saltem uellemus, ut cautius tractetur regalium uocabulum, eorumque significatus e cunabulis romanorum, a nostris foris prorsus eliminaretur proscribereturque. Tot enim errores hodieque supersunt in Iure feudali ac publico, *de emphyteusi*, *haeredum*, *Ducum*, *Comitumque Iuribus*, quorum radix ac origo in solis rerum in patria natarum peruersis Latinorum appellationibus. Quae, cum significatus ipse toto coelo differat, distetque parasangis ab eis innumeris, prudentioribus etiam imposuerunt imponuntque facillime etiamnunc. *ad.* FINCKELTHVS *Controu. feud. diss. 4. Th. 1.* ZIEGLER *de Iur. Mai. L. 1. c. 3. §. 9.* ARNISAEVS *L. 1. Doctr. Pol. c. 9.* Fallit autem LEHMANNVS *L. 2. Chr. Sp. c. 35.* in eo, quod putauerit, regalium uocem post Henricum II. demum inualuisse, cum ex diplomatibus reuincendae huic sententiae sufficientibus satis constet, iam antea diu illud abiisse in usum, quo primum Imperatorii Fisci Iura subindicauit, transiitque deinceps sub Italorum auspiciis ad ipsa Germaniae Territoria. v. I. MABILLON *T. 4. Annal. p. 275.* VADIENVS *L. 1. de Monast. p. 20. Dn. ab* EYBEN *d. l. c. 10. §. 8.* Facile tamen per superius dicta a nobis impetramus, adstipulari eis, qui haud diuersam a significatu Iurium regionum ac regalium naturam habuisse *iustitias*, merito contendunt, utpote quarum meminerunt saepius chartae seculi duodecimi, Caesaris praesertim Frid. I. ac Henrici Leonis. v. *Chron. Constantiense a. 1155. ap.* PISTORIVM *p. 427.* BROWER *An. Treu. L. 4. a. 1168.* CHAPCAVILLE *Script. Leod. T. 2. p. 107.* Quid enim mirum, & hanc appellationem ad nostras oras peruenisse, Francis admodum consuetam, iisque usitatam? v. OTT. FRIS. *de gest. Frid. I. L. 2. c. 13.* FABARIENSIS *de cas. Mon. S. Galli c. 8. Act. Sanct. T. 6. p 920.* aliique apud HERTIVM *de super. ac subiectione territoriali.* Verum accingimus nos ad texendam seriem syllabumque Iurium regalium ac Territorialium circa profana. Agmen ducat Ius *Pacis ac Belli*, quod nunc insequantur, Ius LL. ac statuta condendi, Legibus derogandi, ius

1.) quae exprimuntur per regalia.

2.) recensentur cum quoad maiora reg.

ius priuilegia dandi, famam restituendi, ius aggratiandi, moratoria dandi, ueniam aetatis concedendi, legitimandi, magistratus constituendi, conferendi dignitates, Ius asyla constituendi, Nundinarum, Iudaeos recipiendi, relaxandi Iuramentum, ius dispensandi, creandi Tabelliones, Dd. Notarios, Ius feriarum ac fastorum, Iudicia constituendi ac mutandi, erigendi academias, potestas nobilitandi, Ius ordinationes politicas faciendi, monetae cudendae, ponderum, mensurarum, Ius exercituum, pretia rerum constituendi, ius archiui, sequelæ, delectuum, hospitationum, metationum, praesidii, extruendi fortalitia, munimenta, armamentaria ordinandi, uisitationum prouincialium, armandiarum, induciarum, commerciorum, Palatiorum, repressaliarum, Comitiorum, dandæ Ciuitatis, fœderum, Legatos mittendi, Tribunalia erigendi, homagii, uasallagii, regale uiarum publicarum, ripatica exigendi, Ius fluminum, marium, pontium & pontonum, uectigalium, teloniorum, pedagiorum, ancoragiorum, Ius conducendi, Ius argentariarum, imponendi tributa, fodinarum, fructuum metallicorum, Ius circa Thesauros, circa mineralia, Ius adespota quæcunque occupandi, Ius forestale, syluaticum, Banni ferini, uenandi, Iura fiscalia, Collectarum, Gabellarum, census emigrationis ac detractionis, angariarum & parangariarum, Ius postarum & cursus publici, decimarum, Ius stapulæ, geranii, grutiae, Salinarum, Albergarii, aperturae, monopolia permittendi & prohibendi, Ius conferendi insignia, caetera. Sunt omnia haec effluuia potentatus, cuius radii non magis quam in majestatum Iuribus exserunt uirtutis splendorem ac praeminentiam. Et haec ipsa certe, intemperantiae Sectatorum audaciam debuisset restringere, qui uerentur nullatenus subditis per praescriptionem in Iura bonaque Principum ius uindicare perfectum. v. ZANGER *de Exc. P. 3. c. 10.* HAHN ac RAODIVS *de praescript. bon. Pr. p. 13. 11.* BERLICH *2. concl. 8. n. 14.* PRVKMANN *de regalib. P. 1. c. 4. m. 2. n. 111. eff. 7.* Coryphaeum eorum recte uocaueris ANDR. OCKELIVM, uirum caeteroqui laudatissimum, cuius rigor in regalium praescriptione sat crassus, nequidem ipsis domanialibus Bonis Principum indulsit priuilegium. Cogitent eius, aeque ac FRANC. STVCKARDI, WERLHOFII, CARPZOVII, SCHNEIDEWINI, I. V.

ac gratiosa Iura Terr. intuitu Pacis & Belli: tum quoad minora.

3.) uindicantur a praescriptionibus.

BECHMANNI, FINCKELTHUSII, MEVII, aliorumque satellites, quam inconcinna, cum in publici Iuris argumentis, tum nostro maxime, singula sint praescriptionis momenta. v. L. B. F. SCHENCK *Virid. Cond. T. 1. concl. 30.* H. PISTORIUS *L. 2. qu. 40. n. 41. 42. qu. 46. n. 22. Consultiss. Dn.* I. W. DIETMARUS *diss. de dominio Iurisd. mediat. §. 20. sqq.* Est eis omnino locus in caussis rerum hominumque priuatorum, ne ciues inertia torpeant, ne lites sint periculosae, difficiles, multiplices, ac ne probationis argumenta, rerumque dominia temporum incertorum aerugine obruantur; CHOPINUS *de Doman. Franc. L. 3. tit. 10.* F. A SANDE *in Consuet. Geldr. Feud. Tr. 2. c. 4.* Verum quis Subditorum, accusabit Principes ignauiae? quis poenam, ubi ius coercendi deficit, irrogabit Superiori, cuius actus non sunt priuatis aemuli? Superiori, repetimus, cui Leges subiectae sunt, qui uinculo Iurium ciuili solutus, qui aliis Leges dicit, bonis subditisque imperat ex potestatis, dominiique, etiam eminentis, ac Legum ferendarum plenitudine? v. *Dn.* KRESSIUS *eleg. disp. de Iure sum. Ini. sum. c. 4. p. 33.* SCHRADER *de Feud. P. 4. c. 1. 3. n. 30.* T. PAURMEIST. A KOCHSTED, *de Iurisd. L. 1. c. 23. n. 28.* SUTHOLD *disp. 6. Th. 13.* Adferant quaeso possessorii bonaeque fidei patrocinium, ostendant Syllabum Iurium subditis concessorum, ut pars aduersa tela eorum extimescat. Nullis opus est Principibus exceptionibus, nullis restitutionibus, cum subditi ea careant facultate, qua possent mouere actiones. Ipso Romanorum Iudicio in fundis limitrophis, multo magis in integris prouinciis tituli praescriptionum exularunt, quidni iudicio Germanorum? Nec ambiguos nos reddit anile terriculamentum, immemorialis praescriptio, qua, quod cum longissima efficere non possunt, certo opinantur capessere ac impetrare. Hanc enim qui adlegant, alienissimi sunt a rationibus Iuris Romani, ac Legum occasionibus caussisque, quarum ignorantia prima certe origo, quod figmentis ac glaucomatibus pluribus oculos obducant, polluantque idolis peregrinis sacraria Iurium Germanicorum. Inter tot incantamenta Ictorum, exempli instar esset barbarus in donationibus adnexus acceptationis in foris communissimae, ni cerebrinum ipsius praescriptionis tegumentum neniarum sufficiens documentum. Fallunt enim omnino ei qui

Leges

Leges POMPONII, SCAEVOLAE, VLPIANI, PAVLI AC LABERNII circa hoc argumentum in scenam producunt, eatumque ui satagunt praeferre longissimi temporis praescriptioni, immemorialem. v. BACHOV. *ad Treutl. Vol. 2. disp. 23. Th. 4.* FACHIN. 8. *Contr. 3. 23.* Usi namque sunt Romani ista immemoriali in rebus modo leuissimi momenti, ubi operae pretium non fuit, tempus probare praescriptionibus, longis & longissimis destinatum, sed ubi satis esse uisum fuit, non extitisse memoriam contrarii. Quod cum tempore unius uel alterius mensis potuerit euenire, inconueniens esset, praescriptione immemoriali Iura Reip. delere, quae non nisi longissima possunt amitti. Absonum est, affingere Romanis, quod res ipsas pro diuersis earum rationibus, decem, uiginti, uel triginta annis praescripserint, rerum seruitutes uero, magis ardua immemoriali. Quasi facilius esset, rem omnem amittere, quam rei partem modumque. Vt taceam, Romanos Ictos maiorem in Legibus uim tribuisse possessioni quam tempori. Prorsus autem in propria uiscera saeuiunt, qui ad occultam qualitatem *capituli 26. §. 10. de VS.* se conferunt recipiuntque, ut egregium Iurisprudentiae papizantis edant specimen. Vt enim hic non urgeamus, a Papae rescriptis Iura Principum non pendere, nec illud asseramus, facile eo tempore Innocentium III. Principibus imperantem, de alienis potuisse subditis Gallis concedere regalia; abunde alibi, ex notabili historia nimirum ipsius capituli, quam suppeditat GVIL. CATTEL *dans l' histoire de Toulouse L. 3. ad a. 1210. p. 260.* constat probaturque, quod rescriptum Papae *in personam Comitis* a pacto resilientis, solum conceptum fuerit, non in alios. Nec de amissione regalium, sed aquisitione eorum mentionem iniecit Pontifex, cuius praeterea animus hic non fuit, ea quae longissimi temporis praescriptione amitti haud possent, extinguere praescriptione immemoriali. v. *Dn a* LVDEWIG *de Ciuit. disp. nex. cum S. R. I. c. 6. §. 31.* Piget, ulterius his immorari, nouisque neniis, quas canere solent ex *R. I. a. 1548. §§. Und soll, vvan auch, vvo aber,* nos immittere, cum rationem inspicienti satis clarum sit, eorum uerba non pertinere ad praescriptionem subditorum contra Principes, sed ad pacta summorum Imperantium, iunctorum faedere inaequali.

(n) Fumum hic uendunt I. W. TECKERVS, I. STOLTZIVS, OEHMIVS, *Versantur II. circa Sacra.*

OEHMIVS,ac tenebrio, qui KITTMEIERIANAE *ueritati* ratiunculas suas opposuit. Flagitiis, cauillationibus pugnant quaeruntque cuniculos, non rationibus ac argumentis, perinde uti incedere sueuerunt Iesuitae ac Pontificii. v. *Dn. M.* SCHMEITZEL *eleg. opusc. de Elect. Sax. Iohanne Constant. §. 1.* Nouam sibi ex Ecclesia Rempublicam effinxerunt, damnaueruntque haeretificationis causa, doctrinam, qua Sacrorum Iura ex Potentatu Principum deducenda esse asserimus, ac ab immani Pontificum ac Ecclesiasticorum saeuitia uindicamus. v. CHERVBINI *Magn. Bullar. T. 2. p. 303.* BARONIVS *T. X. an. 870. p. 446.* AVB. MIRAEVS *de Politia Ecclesiast. p. 31.* HIER. GARZIAS *de polit. Ecclesiast. regul. & Secul. p. 22.* Licet enim iam suo aeuo dixerit Episcopus MILEVITANVS, Ecclesiam esse in Republica constitutam ac imperio destitutam, munus Episcoporum in docendo, monendo, uirtutis non potentiae effectibus, consistere; nunc tamen ipsius Fratres Seculi recentioris ad regimen fidelius adspirant, Ius cogendi puniendique in Regno Sacerdotali urgent, ac quod uetustis ac purioribus seculis prorsus incognitum fuit, ex Capite Seculari in Spiritualibus exsculpunt brachium saltem ecclesiasticum. v. *Dn. de* COCCEII *I. P. S. 1. c. 18. Dn.* I. C. BESELIN Duci Megapolit. olim a consiliis Secretioribus *opusc. de Iure Sacro c. 1. §. 3.* BERNHARDVS *de Consideratione L. 4.* DVPIN *Disc. Eccles. Diss. 2. c. 2. p. 373. p. 173. 223. 325. 28. 33. Dn.* IOA. P. KRESSIVS, *Vir Celeberrimus, de pedo & Reg. Episcop. ac Capit. c. 2. §. 15.* Horum enim praesules ipsi se uendidant, & ne Respulica eorum ac maiestas apostolica a Constantino M. ac Valentiniano maxime commendata, forma careat ac charactere ecclesiastico, ad Aristocratiam, si alias Monarchiae ac Promonarchiae NIC. SANDERI, ANTONII de ROSELLIS, & NIC. COEFFETANI ualedixerint, mascule defendendam animos ebullientes, contra ipsum *S. Formulae August. articulum 28.* accingunt. ac admouent. v. M. COLERVS *not. consil. 35. n. 124. ad f.* FR. TOLETVS *Instruct. Sacerd. L. 4. c. 3.* GVERRERVS *de Iuribus Pont. c. 2. § 2.* KITZEL *de matrim. c. 10. Th. 8.* GISB. VOETIVS *P. 1. Pol. Eccles. L. 1. Tr. 2. c. 5. qu. 5.* GOEDDAEVS *Vol. 4. Cons. Marp. c. 50. n. 46.* Peculiarem sibi imaginantur Rempublicam a Ciuili distinctam, *biceps* iis est status imperii, haud incerto argumento, *simplicis* ac communis sensus usum apud

Quod negant ei qui Clericis haec Iura adscribunt,

sed perperam magis,

pud eos nunc cepisse pedetentim deficere. Quis enim ex regulis sanae rationis, quas sequimur in Iuribus Sacrorum, statum in statu defenderit, indulseritque citra chimaeras separatum regnum Ecclesiis, quae uti aliae societates subsunt regimini temporali ac Superiori, cum Scriptura Sacra *quemcunque*, etiam Episcopos reuerendos, subiecerit diserte magistratibus. *ad.* ERN. COTHMANNVS *Curiae Mecklenburgensis quondam Cancellarius, Consil. Vol. 4. resp. 33 n. 39.* GYLMANNVS *Vol. 2. dec. 59. n. 63.* MEVIVS *P. 2. Dec. 305. n. 17. P. 6. D. 260. n. 30.* Sine laude hic nominandus non est *Theologus famigeratissimus* PFAFFIVS, qui in *Originibus Ecclesiasticis* non frustra in hanc spartam operam impendit, ac intimioribus rationibus ac argumentis Iura Ecclesiae in Lucem constituit exposuitque *distinctim*, multa ut nunc intelligantur penitius, plura certius. Egregie quoque *Cl.* CLERICO Iudice *T. 10. Bibl. Choif p. 305.* duplicis potestatis idolum diruit eliminauitque a foris protestantium auctor elegantis scripti anglici: *The Rights of the Christian Churche.* Nostrum institutum non fert, prolixe inquirere in contentiones ac periodum, quam MARCA occupauit, *Regni ac Sacerdotii*, aeque ac in historiam fatorum, quae nacta sunt sacrorum Iura, iam *inprimis* a seculo V. ad XII. ac sequentia usque, litium fomitibus ubique in dies magis excandescentibus. Quas quidem ei, qui *de Libertate Ecclesiarum* scripserunt, extinguere allaborarunt, sed saltem intuitu Tyrannidis ipsius Pontificis. v. PAALO *dans les droits des souuerains T. 2. p. 31.* RAGISSART *de l' autorité du Pape Vol. 2. p. 56.* BLONDELLVS *Schol. ad Grot. de Imp. sum. pot. circa sacra C. 2. §. 3. Dn.* KESTNERVS *de Iur. Pr. circa Sacr. c. 1. §. 11.* Vtinam in magis ardua huius scenae, qua Principum causa agitur sigillatim, mentes defixissent sollicitius FALCKNERVS, APOLLONIVS, HEIDINGERVS, IEGERVS, IRVINVS, STÖSSERVS, TRIGLANDIVS, DORSCHAEVS, SYRLINGIVS, PRVINAS, nec a regia deflexissent tam aperte. v. *Dn.* RECHENBERG *diss. Hist. pol. de Totatu Hildebr. P. 2. p. 433. Exc. Dn.* REINHARD *eleg. Medit. de Iure Princ. Germ. circa sacra ante temp. Ref. exercito C. 2. 3.* Nobis in uestibulo causae hoc primum curae, ut euitemus, innuente haud obscure ipso ANT. DE DOMINIS *de Rep. Eccles. T. 2. p. 35.* arcana politici papatus, quae delitescunt in fermento distincti regimi-

quam prudenter.

Licet doctrinae colorem quaerant,

1.) e potestate externa ac interna. *giminis Secularis & Ecclesiastici. ad.* CHARRON *Hist. Vniuers. c. 135. p. 1009.* CARRIERE *Hist. Chron. pont. p. 441.* Non una uice tamen integris libris hoc incantamento imposuerunt lectoribus I. FLOYDIVS, LIBENTHALIVS, SAM. PARKERVS, REINKINGIVS, TABOR, AGOBARDI, CAMPANELLA, FVSCVS, GEBHARDVS S. WESENERVS, FRAGOSI, & sponte ideo prolapsi sunt in decantatam charybdim potestatis internae ac externae. Hanc tribuunt circa Sacra eorumque cultum Superiori, illam ei auferunt, offeruntque sanctioribus Cleris, detortis misere dictis: *Date Caesari date DEO!* Pallium hic habent, sub quo summitatem pontificialem occultent; haeretificinam, qua sententias ac uarias ueritates ERASTI, WALLAEI, VEDELII, BROVNII, REVII ac MOLINAEI diuersis regionibus in hoc argumento restrinxerunt, improbe exerceant; nouas caussas pseudospirituales ad augenda potestatis pomaeria excludant, deglutiantque exercitio regiminis Ecclesiastici, quod in dissidiis Seculari Potestati non cedit, ipsum externum, Principibus tantummodo concessum Imperium. v. ARNOLDVS *H.E. L.12.c.5 §.2.* FABER *Cod. Sabaud. L. 1. T. 1.* BVRNET *Hist. ref. angl. L. 2 p. 206 sq.* LEIDECKERVS *ad* HORNII *Hist. Eccl. p. 429.* HORNBECK *Sum. Controu. p. 785. 89.* Vt autem huic doctrinae de parallelismo duarum potestatum ac duplicis gladii in Republica Christiana, in subalternationem ac totalem papismum necessario degeneranti, obuiam eamus, Iura sacrorum ad partem Ciuilis potestatis ac Iuris Territorii ordinarii, uti quidem non recte perspexit *Dn.* STRIKIVS. *de Iur. pap. c. 1. §. 11.* omnino referimus cum *Ill. ac Exc. Dn.* LVD. HVGONE *de statu Reg. G. c. 3. §. 28. Imperioque Episcoporum* ac *Paparum* prorsus habenas abscindimus. v. *P. O. art. 5. §. 30. 48. art. 8. §. 1.* Cum enim summa Imperantium potestas, quam si sustuleris, religionem tolles, tolles concordiae ac Reip. uinculum, per totam Rempublicam, cum in ciuium actiones sigillatim, tum uniuersim in coetus particulares, Collegia ac Societates sese diffundat, dubitandum non est, Principi competere uigore potentatus, circa Ecclesiastica summam Iuris dicundi facultatem, uerum non Episcopis suprematu certe destitutis. v. I. W. IÄGERVS *de Concord. Sac. & Imp. c. 4.* Ast hic sequestranda est doctrina, quae Principibus Secularibus, in Ecclesiasticis potestatem pastoralem ac

ac 2) primario fundamento Iuris Episcopalis.

Impe-

Imperium ſacrum ſenſu Iuris Canonici uulgo attribuit, Ius *Epiſcopale*, uel ut maior ipſi Patrono malae fidei poſſeſſorum habeatur reuerentia, *papale* ipſis adſcribit, panditque etiam in noſtris Curiis uiam hierarchiae, qua Epiſcopi ac Pontifices ſub Henrico praeſertim 4to per Inueſtituram Epiſcopatuum, Eccleſias Seculari poteſtate exemerunt, ſibique uindicarunt Iura ſacrorum ſublimia. Ex putidis enim fontibus ac primis falſis, Principem Eccleſiaſticis qua Epiſcopum ſaltem praeeſſe, deducere ſatagunt moliunturque. Cum Iura Clericis ceu propria adſcribant, ea ex Iuris Canonici doctrinis euoluant, & ipſis Principibus Poteſtatem Eccleſiaſticam non haereditario, ſed fiduciario, depoſiti ac uſusfructus iure, interimiſtice quaſi collatam eſſe philoſophentur allucinenturque inſulſe. *ad.* BECKER *I. P. L. 2. c. 3. n. 8.* LEIBNITZ *Mantiſſ. C. Iur. G. n. 168. Cl.* BENTHEIM *de Regim. Angl. Eccl p. 338.* Abſit craſſiſſimis iſtis ratiociniis iuſtiſſimae Principum ſummitati officere ac Iurisprudentiae huic CARPZOVII *I. Conſ. L. 1. def. 1. n. 24.* STEPHANI *de Iurisd. L. 2. P. 1. C. 7. n. 472.* HAVEMANNI *de Iur. Ep. T. 4.* TEXTORIS *de Iur. Ep. in Terr. Prot. §. 20. ſq.* perperam indulgere, ſuperſtitioni falſisque concluſionibus ac cauillationibus pontificiis ſuppeditare calcar & anſam. Quam enim abſonum eſt, Imperium Epiſcopale eruere e ſacris literis, ac uel ex ueteri foedere, uel ab Apoſtolis, quibus ſe ſuppares eſſe opinantur, repetere, qui tamen ipſi plurimis fatentur locis, quod Ius Dominii haud faciat pertineatque ad catecheſin Eccleſiaſticorum. V. L. B. a SCHRÖDER *diſqu. pol. de abſol. Iure princ. p. 118. ſq.* C. F. BVDDEI *diſqu. fundam. ſuprem. pot. in Eccleſ. c. 2.* PELVSIOTA *L. 3. Ep. 216.* FR. FLORENTIS *Op. Iurid. T. 2. ad c. 11. qu. 1.* CYPRIANVS *Ep. 67. p. 172.* CHRYSOSTOMVS *in Act. hom. 2. L. 2. de Sacerd. c. 3.* Scripſimus ſupra, contrariari ſanae rationi, Principem ſubiicere ſubditis, quis autem putauerit unquam, diuina decreta hic aduerſari ſenſui connato? Sunt quidem, fateor, qui cum NAZIANZENO *Or. 2. ſ. 26.* ceu pro aris ac focis militant pro hermeneutica, a noſtris aſſertis ſaepius recedente, Patrum ac Theologorum, qui ueram pietatem in *ſpeculationibus* myſteriorum, quae tamen captum humanum *tranſcendunt*, ponunt potius, quam in *uoluntatis emendatione* ac *uita inculpata*; Verum haec auctoritas parum nos mo-

Quod ſpuriis praeſuppoſitis defendunt.

Sigillatim falſis rationibus α) Ex Eccleſ. apoſtolica.

Cui argumento reſpondetur.

 uet

uet, praesertim si palpabiliter doceri possit, sub expositionibus eorum delituisse inuolucrum arcani dominii clericalis pontificii. Dein, quam lubricum est eiusdem Iuris fulcrum ac fundamentum, quod adstruunt ex *clauium Iure collato*, quod intuentur plerique, dicente HIERONYMO, pharisaeorum supercilio. Notent, ex hac doctrina ac instituto diuino non dependere excommunicationis uirtutem, sed ex disciplina aequali confoederata in primaeuis coetibus omnino necessaria. Ea constitit in eiectione impiorum ac poenitentia publica, sed totius concionis accedente consensu. Frustra enim quis tunc quaesiuerit minorem, uti aiunt, excommunicationem, quippe cuius cunabula non excedunt aetatem ipsius tribunalis auricularis confessionis, Architecto Innocentio. v. ESPEN *P. 3. I. E. T. 11. c. 3.* MARESIVS *in system. loc. 16. §. 79.* SELDENVS *de Synedriis Ebr. L. 1. C. 6. 9.* Adeo ut circa hanc alteramue, si respicimus modernam, quam cupiunt praescribuntque methodum, nobis probatum uideatur paradoxon: *Cleros pro excommunicatis uenditare non excommunicatos.* i. e. Ecclesiae siue fidelium Laicorum suffragio haud exclusos. Male praeterea succurrunt dominatui, *Iure*, quod urgent, *soluendi ligandique.* v. NIEMEIER *de discipl. Eccles. diss. 1. §. 18.* CYPRIANVS *de lapsis p. 129.* Tantum enim abest, ut hoc Ius retinendi peccata puniendique, potestatem eis elargiatur, ut potius terminis Iudaeorum, prohibendi illicita ac permittendi legitima facultatem iis impertiatur indulgeatque, uti prolixe euincunt DALLAVS *de conf. aur. L. 1. c. 5. p. 25.* LIGHTFOOT *Hor. hebr. p. 377.* BASNAGE *Hist. Iud. L. 5. C. S. p. 567.* VITRINGA *Synag. uet. L. 3. P. 1. c. 10. p. 754.* Nec ferunt eis suppetias uerba: *sit tibi sicut Ethnicus*; cum correptionis saltem fraternae ac tentandae circa litigia transactionis admoneant, innuantque alibi loca, Ethnicos ac Paganos Iudaeis exosos a fulmine Excommunicationis fuisse securos. Sicuti, *το tradere satanae*, nec eorum iniquitati poterit inseruire, cum ultra singularem uirtutem apostolicam de immissis tormentis in corpus incestuosi, eius significatus haud progrediatur. v. BASNAGE *An. Eccl. T. 3. d. 3. §. 3. p. 841.* *Mss.* EVELLON *de Excom. & monitor. c. 2. art. 2. p. 48.* Quodsi uero pateat, excreuisse aliquando per tot synodos prouinciales institutas, conniuentibus nimirum ipsis

β) ex doctrina condonandi peccata ac Excommunicationis. Responsio.

γ) ex aliis dictis ac formulis. Responsio.

Principes non habere Iura ab Episcopis.

Cae-

Caesaribus ac Principibus, Episcoporum auctoritatem; ubique tamen aderunt documenta, exulasse in Ecclesiis, Iurisdictionem eorum clericalem circa diuiniora summam ac originariam. *Ill. Dn.* BOEHMER *Patronus meus ac Doctor maximopere aduenerandus Obs. ad P. de* MARCA *L. 4. c. 2. Obs. 2. L. 5. c. 3. c. 7. Obs. 10. c. 1. 4. O. 12.* CANISIVS *Ant. Lect. Lect. T. 2. p. 499.* Id enim infra palpabiliter dabimus demonstratum comprobatumque, quod Episcopi in Territoriis clausis ac antiquis, de quibus edisseremus Paragrapho 23. a Principibus regionum supremis fuerint inuestiti, nutui ipsorum adstricti, subiectique Illorum arbitratui, iussui, ac potestati. Adeo ut merito censuram mereantur, qui Episcopum ac Sacerdotem ex Principe efformant, illumque totius Ecclesiae, ut aiunt, Presbyterio inferiorem, Consistorii cynosurae subiiciunt perfricte. v. *Exc.* BOEHMERVS *I. E. L. 1. p. 605. 39.* MYLERVS *Gamal. c. 18. §. 8. f.* Notabile illudque unicum hic saltem adferimus exemplum, cuius meminit HELMOLDVS *Chron. Slau. L. 1. c. 69. n. 8. c. 70. 73. 80. 87. §. 12.* Etiamsi enim in omnibus prouinciis, praecipue in Bauaria ac Sueuia arguant probentque nostrorum assertorum ueritatem Patrii Iuris rationes; sigillatim tamen, teste STERONE, in *Mecklenburgensi Ducatu* ante ipsum *Henricum Leonem*, aetate illius ac eius post fata inprimis occurrunt offeruntque sese clarissimae ac euidentes, Cleris nunquam, nisi inepte, *Chronico Lubecensi MSS.* innuente, circa *Ducale sacerdotium* excipientibus. v. CHYTRAEVS *L. 31. Sax. p. 953.* BRVSCH. *de Ep. G. c. 1. Chron. Slau.* LINDENBROGII *a. 1154. p. 255.* CHRONOGRAPHVS SAXO *p. 306.* ALB. STADENSIS *p. 191. a. 1160. 63. Chron. Stederburgense ap.* MEIBOM. *T. 1. p. 434. T. 3. p. 345.* Diserte nimirum adstruit HELMOLDVS, quod Henrcius Leo, *qui terras Megapolitanas occupatas militibus possidendas distribuit restituitque originario Iure, ac omnimoda, qua iis imperauit, potestate, auitis Possessoribus*, in colloquio habito cum Vicelino, qui per uirgam ab eo susceperat inuestituram, asseruerit; competere sibi haereditario Iure in Episcopos dominium, maxime etiam in terris clypeo occupatis, ac a sola Ducum auctoritate pendentibus. v. LEIBNITZ *T. 3. R. B. c. 31. p. 82.* HELMOLDVS *L. 1. c. 88. n. 9. p. 612, L. 2. c. 14. Cl.* NOOD *& Doctiss. Dn.* STRVBE *de Orig. Nob. Germ. p. 68. add.* IO. MEVRSIVS

Hi enim sunt subditi ac penderunt in Territoriis a nutu Principum generatim.

Quod speciatim probatur exemplo e Ducatu Megap.

SIVS *Cont. Hist. Dan. p. 12. & §. pen.* h. Comprobat illud assertum diploma ac mandatum ipsius Henrici Ducale de a. 1170. ex Codice membranaceo ab *Exc. Dn.* BOEHMERO typis exscriptum, imo ipsa Caesarea Charta ap. MADERVM *Ant. Br. p. 121. §. 12. ac p. 122. 234. 261.* magis illud corroborat, quam destituit certitudine ac ratione. Vti enim Iam *Clar.* PFEFFINGERVS, Vir laboriosissimus, ac de orbe Litteratorum immortaliter meritus, ὡς ἐν παρόδῳ quidem obseruauit, opus non fuerat diplomate Imperatoris, nisi temporis ac prudentiae rationes *Henrico Leoni, Slauiae belli Iure Domino*, ac tunc quidem temporis Friderici I. Amico, persuasissent suppeditassentque occassionem, ad euitandum Metropolitanorum Bremensium suasu iam antea imminentem renixum Clericalem, uocem Imperatoris negotii facilitandi causa requirere ac impetrare. Et quid haec igitur? Illud confirmat, quod supra posuimus, his disertis: *Quod potestas in Episcopos, Inuestitura, ac ceterae facultates, sint IVRIS REGII*, competantque Principibus *Iure ordinario ac Territoriali. v. Chron. Montis Seren. ad a. 1159. ap.* SAGITTARIVM *Hist. Ant. Urb. Bard. p. 195.* EVERMOTVS *Chron. Ep. Ald. p. 163.* CRVMEDYCKIVS *Chron. Ep. Lub. p. 349.* DANCKWERT *Chron. Holsf. P. 3. c. 8. p. 224.* BVCELINVS *Germ. Sacr. P. 1. p. 53.* Nolumus hic fusius specialioribus iuribus, quibus Procerum maiestas effulget, causae patrocinari, cum in procliui sit, ipsos etiam Episcopos, qui ante reformationem potestatis culmem adscenderint, uix unciam potentiae propter tot reseruatos casus, in Sacris expleuisse, sed dependenti aut limitato modo Pontificis egisse mancipes. Vt ergo mirandum sit, imposuisse Ictis in P. R. ac *Monasteriensi, suspensam* Ictionem Ecclesiasticam, adeo ut haud erubuerint confiteri, Principem ad interim saltem, ac cumulatiue tamen, saluo concursu sacri ministerii, nunc accepisse Iura clericalia, adeoque illum, Antistitem Euangelicum, ceu princeps Ecclesiæ membrum in Diuinioribus modo repraesentare. Quos putidos errores ac haereses pontificias, ex ignorantia originis Potentatus sanctioris ortas, etiamsi cum per transennam, tum plena manu excusserint confutauerintque P. MVLLERVS *de Iur. Episcop. praetensa reuiuisc. S. 1. c. 2. §. ult. S. 2. c. 2.* HENNINGES *Med. ad I. P. p. 709. sq.* BERGERVS *Oecon. Iur. L. 2. T. 2. §. 2.*

Defenditur contra insultus contradicentium.

Consentientibus nonnullis.

TITIVS

TITIVS *Iur. priu. Leg. §. 20.* STRAVCHIVS *diff. de statut. a summ. Principe §. 26.* HORNIVS *Iur. P. C. 89. §. 3;* inconcinno tamen hodieque uti non solum malunt plerique uocabulo Iuris Episcopalis; uerum etiam speciebus ipsius, ordinis nimirum, dioeceseos, Iurisdictionis & dignitatis Ecclesiasticae facultatibus, Episcopis dependenter tributis, uniuersum Ius maiestaticum Ecclesiasticum Imperii Procerum includere ac inuoluere. Non defuerunt, qui ideo Ius sacrorum a Iure Episcopali distinguere, eiusque calculos circa cultum diuinum externum, personas cultui destinatas, ac res ad eum necessarias, sollicite enumerare ac interpretari allaborarunt. At quid opus est, Iura Episcopalia in cathedris ac foris retinere, iisdemque propter limites Consistoriis constitutos Iura sacrorum subordinare, cum Ius illud sublime sacrorum, quod Principes a nullo recognoscunt, omnia illa suo ambitu complectatur, quae cum in diuinis, vi regiminis politici ac territorialis illi praecipiunt peraguntque, tum in Consistoriis, delegata aliis potestate. Eamdem etiam uirgulam merentur ei, qui, cum uiderint infinitis parasangis Principum ac Episcoporum facultates circa actus sacrorum ac religionis inuicem distare, neruos intendere non destiterunt, separandi *Ictionem Ecclesiasticam* a *Iure Sacrorum, Causas priuatas* & *Iudiciarias* a *publicis, Iura Sacrorum* a *Iure circa Sacra.* Vt taceamus ceteras distinctiones ac inutiles fallentias. Id largiri debent Icti aliis emunctiores, ex natura Potentatus territorialis sacri ac Ecclesiastici, uindicanda esse Principibus prono alueo effluentia Iura circa sacra, & priuatiue quidem citra confluxum ministerii ac urbis, consistoriique necessitatem. v. PVFENDORF *Introd. ad Histor. c. 12. § 5. sqq.* Inde diutius non titubamus ipsis Principibus *Euangelicis* adserere Ius condendi ac abrogandi Iura Ecclesiastica, Ius summae aduocatiae in Ecclesias, Ius reformandi, Synodos cogendi, concilia congregandi, symbola edendi, corrigendi, Ius dioecesanum exercendi, Exorcismum imaginarium abrogandi, dignitates & Beneficia Ecclesiastica conferendi, Iura patronatus, Ius circa capitula, ius circa conscientiam dubiam, ius primariarum precum, regaliarum, annatarum, mensium, Iura Cathedratici ac praestationum, Ius inquirendi in ueritatem religionis, Ius ei prospiciendi, religionem nouandi, Ecclesiam aulicam, fidei, quam

Aliis titubantibus ac distinguentibus citra rationes solidas.

Series Iurium Sacrorum.

quam fouet, conformem, tunc instituendi, subditos credendorum formulis per art. 7. I. P. citra potestatem coactiuam adplicandi, ferias indicendi, liturgiam ordinandi, adiaphora, quae uocant ritus circa externum cultum, abrogandi, Consistoria Ecclesiastica constituendi, Episcopos ac Sacrorum Ministros remouendi, Elenchi ac Epanorthesis perperam consuetae tractationem, ceu iniquitatis mysterium, a cathedris proscribendi, Ius bona utiliter secularisandi, Ius uisitandi, Ius erigendi scholas, Ius Coemeteriorum, sepulturarum, ordinandi res Ecclesiasticas, prohibendi Controuersias Ecclesiasticas, Ius protegendi, tolerandi Iudaeos, dissentientes, haereticos, Ius dispensandi, Ius subditos quoscunque collectandi, supprimendi publicae pacis causa schismata & sectas, silentium imponendi inter se pugnantibus, citra appellationem lites finiendi, ceteraque, quae reliqua sunt, Iura exercendi adplicandique ex omnimodae potestatis originariae plenitudine. Caueant tamen omnino Principes, ne intellectui ac rationi humanae, ui brocardici ob ipsa recentiora demum incunabula omnino remouendi: *Cuius regio, illius religio:* uim inferant praescribantque Leges; Caueant ne nouis fidei formulis, confessionibus, persecutionibus, compulsionibus, poenis, colloquiis, ac religionum Iuramentis, subditos ac dissentientes dubitationibus, superstitioni metuique mancipent, laborentque decretis suis ac decisis, litibus de credendi articulis limites praefigere. Et denique caueant, ne anni per pacis Instrumentum sanciti *decretorii* fines, circa actus religionis *inter Protestantes & Catholicos* transiliant, Pacis externae felicitati officiant, fini Ecclesiarum abusu Iurium contrarientur, defungenturque officiis suis circa ipsorum Ecclesiarum Administrorum subsidia, instar Vitricorum. v. *Ill. Dn.* THOMASIVS *de offic. Princ. circa aug. Salar. Eccl. c. 1. §. 20,* BVCKISCH *ad I. P. a. 36. O 99.* CRANIVS & SYRINGIVS *de pac. rel. P. 2. probl. 1. §. 38.* Ei autem, qui *uniuersim* nostram doctrinam armis doctrinae Systematicae uel positiuae contundere student, ac leuibus anguillis similibus ratiunculis anninuntur commonstrare, ICtis nullatenus competere facultatem in hujus doctrinae messem Theologicam ac hoc Ecclesiasticorum forum falcem immittere operamque collocare; uelint, rogamus, ueritatis studio originem ordinis Theologici paulo distinctius ex

Quibus iunguntur Prouidenda Principibus,

ac rationes apologeticae contra eos qui hanc tractationem eripuerunt foro ICtorum.

LAV-

LAVNOIO repetere ac tum saltem, ut experiantur, num plus num minus facultatibus suis indulserint, inire conflictum. ac pugnam. v. *Ill. Dn.* THOMASIVS *disp. de Iur. aggr. circa homicid. C. 1. §. 14. Dn.* STRIKIVS *de Reliqu. Sacr. in Matrim. C. 1. in. Exc.* BRENNEISENIVS *Diss. de Iur. Eu. Pr. in Controu. Theol. p. 76. 93.* ac *Doctiss. Dn.* PERTSCH, *praefatione nouissimi elegantis Tractatus de Iure Clauium.* Haec tantum adiicimus, quod prudentiores Ecclesiastici iam monuerint, impegisse eos in Canones rectae rationis, qui ueritatis cognitionem ad regulas opificiorum ac finium agrestium adstrinxerint, Iurisconsultis, qui causas ac doctrinas Theologicas, secundum principia genuina *historica, moralia, rationalia,* maxime insulsas, & reliquiarum instar e pontificiorum sacrariis retentas, uel sanctiori quidem colore incrustatas, euidenter ueris rationibus confutauerunt, ex zelo praetenso diuino, auctoritatis humanae bellum indixerint, nec potius maluerint perferre ut a fermento in dies purgarentur peruersorum dogmatum tegumenta, uti contra HORNII ac nouissimum ELSWICHII institutum, in historia Iurium Sacrorum Ducis Sueuiae Burchardi §. 19. nonullis exemplis dabimus comprobatum. vid. *Ill. Dn.* BOEHMER *Obs. ad P. de* MARCA *diss. de C. S. & I. diss. praeliminari.* Innuunt ideo sacra & spiritualia non cadere sub interpretationes Secularium, hos legere nunc quidem sed non intelligere diuiniora, adeoque hic eos oportere palmam porrigere Cleris, eorumque sputum exosculari. Perinde uti crassissimorum formalis papatus dogmatum mancipia profitebantur, debebantque asserere ante LVTHERVM, *Phosphorum Ecclesiarum repurgatarum.* Cum uero Hic saepius e diametro opposuerit doctrinas suas nostris contrasentientibus, Is quoque ab ipsis splendido *Angeli apocalyptici*, qui omni ueritate per omnes oras uolauerit, elogio fuerit insignitus; euidenter satis se accusant inconsiderantiae, animique reddunt reos intemperantis. Cum enim optimum Reformatorem ab omnibus maculis alias absoluant, criminis poenis ac anathemate dignos eos omnino existiment, qui in Eius uerba ac sententias non iurent strictissime; cur, quaeso, nunc ipsi γνησίως mingunt peccantque in manes Reuerendi atque Viri angelici? Immo, etiamsi praetendant satagantque Sacrorum Iura uindi-

care *heroica uirtute* CHRYSOSTOMI stipati, foris clericalibus ac Ecclesiis; haud tamen expungent Titulos Iurium Sacrorum in Codice, Interpretibus ICtis Protestantium nunc demandatos ac relinquendos. Gaudent ICti, si Theologorum uel Medicorum quis faces addiderit doctrinis Iuris Ecclesiastici ac Ciuilis; uerum Ecclesiastici, Pontificiis praesertim aemuli, denegant Secularibus genuinum rationis usum in Sacris, quae tamen justa & iniusta intuitu *futurae felicitatis ac salutis* non spectant, adeoque nequidem, nisi ex pseudospirituali argumento, ad Forum Theologorum possunt restringi; & praeterhaec nihilominus ipsi Spirituales quasi ICti magis in regiminis temporalis campum exspatiantur, quam ICti ueri ac ciuiles in adita sanctiora. Quodsi enim ipsi confiteantur, esse ipsis negotium cum rebus fidei, quae intellectui a pontificiis praecipue uindicatur, ac praeparandis animis ad salutem futuram; nescio, qua ratione cum dictis conspiret, nomine non solum sed & officio, negotiis Secularium a consiliis perfungi, Libros de *Satisdatione*, *Testamentis*, *Mercedibus*, *Fideiussionibus*, typis exscribere, ac uti CALOVIVS, odio haereticorum mirifice impletus, WEBERVS, ac HAVEMANNVS, ad P. R. & Iura Episcopalia commentari. Cum tamen in aeterno Seculo haud sint futuri *Pacificatores* ac *Episcopi*. Ni crediderimus hoc frustra, ostenderintque ei & hic indelebilem characterem. Vel nisi ad occultam quandam qualitatem se receperint confugerintque ad asylum Pontificium solenne. Et haec de complexu Potentatus, *ac eius generalioribus!* Nunc pertexendi fili ergo per reliquas periodos ad ipsam arduam originis disquisitionem possemus transire, ni hic nobis suppeditaretur argumentum, quo minus ceptam operam ad mala usque continuare ac perducere ualeamus ad colophonem. Vt itaque, ne disquisitio nostra ultra limites destinatos excrescat, iam quiescendum subsistendumque hic nobis sit, cetera reseruaturis.

(o)

Lege p. 3. lin. 13. diversos, p. 6. l. 24. prætorios, p. 10. l. 27. ipso, p. 12. l. 22. beneficiarios, p. 34. l. 26. confugiunt, p. 61. l. 26. præeminentiam, p. 64. l. 27. destitutà, p. 70. l. 8. παραδῶ, p. 72. Epanorthosis. p. 19. l. 15. Begero, p. 29. l. 3. longobardicis, p. 34. l. 8. detortam, p. 47. l. pen. et, p. 64. l. 27. Respublica.